F 1503/8

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI

Tomul XXIII (XXVII)

Fasc. 1–2

SECŢIA VIII ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

1977

MŰSZAKI KÖNYVTÁR ÉS DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT 1883

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI

Tomul XXIII (XXVII)

Fasc. 1–2

SECŢIA VIII ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

1977

COLEGIUL DE REDACȚIE

Prof. dr. doc. VAL. BLIDARU, prof. dr. doc. N. V. BOȚAN, prof. dr. ing. GH. CAȘLER, prof. dr. ing. M. GAFIȚANU (președinte), prof. dr. P. MÂLCOMETE, prof. dr. doc. D. MANGERON, prof. dr. ing. T. SILION, acad. prof. dr. doc. CR. SIMIONESCU, prof. dr. ing. I. VLAD

COMITETUL DE REDACȚIE AL SECȚIEI

VIII. ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

Prof. dr. P. MÂLCOMETE
Conf. dr. GEORGETA MACARIE

REDACȚIA

Prof. dr. doc. D. MANGERON (redactor responsabil)
Conf. dr. doc. ALFRED BRAIER (secretar)
Asist. ing. ANETA BRAIER (redactor)

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
BULLETIN OF THE POLYTECHNIC INSTITUTE OF JASSY
ИЗВЕСТИЯ ЯССКОГО ПОЛИТЕХНИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА
Tomul XXIII (XXVII), fasc. 1–2 1977

Secţia VIII

ŞTIINŢE SOCIAL–ECONOMICE

SUMAR

Pp.

ALFRED JEANRENAUD, I. MOCANUL şi ELENA HODOROGEA, Rolul conştiinţei artistice în formarea viitorilor ingineri (rom., rez. franc.) . . . 7

RODICA CEPĂREANU, AUREL DOBOŞ, N. V. TURCU şi GH. BOTIŞ, Munca — domeniu fundamental de formare şi afirmare a personalităţii în socialism (rom., rez. rusă) 11

I. HUMĂ, D. PICHIU şi TĂNASE SÂRBU, Dimensiuni ale conştiinţei filozofice la studenţi (rom., rez. franc.) 15

GEORGETA MACARIE, Opoziţia burgheziei industrial-bancare faţă de introducerea zilei de muncă de opt ore (rom., rez. franc.). 19

ILIE NIŢĂ, Relaţia dezvoltare economică — independenţă (rom., rez. franc.). . 23

ELENA NICULESCU şi N. NICULESCU, Exercitarea funcţiei inginereşti (rom., rez. engl.) 27

V. PÂRVU, şi GEORGE MEDRIHAN, Unitatea economică şi factorul uman (rom., rez. franc.) 31

MARIANA-LUCIA BUCUR, Serviciile — evoluţie şi implicaţii (rom., rez. engl.) 35

EUGEN POPA, I. SILION, EMILIA LUPAŞCU, COSTACHE RUSU, MONICA VOICU, AURICA PÎCĂ, GH. CONDURACHE, I. MIHAI, NUŢA PRICOP şi AURELIA BRĂDĂŢEAN, Reorganizarea sectorului de reparare placaj pe principii ergonomice (rom., rez. franc.) 39

AURORA DIMA şi M. DIMA, Eficienţa tehnico-economică a adoptării unor soluţii de proiectare în cadrul staţiilor de epurare (rom., rez. germ.) 43

MONICA VOICU, Căi de îmbunătăţire a calităţii prin analiza calificării profesionale (rom., rez. germ.) 47

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
BULLETIN OF THE POLYTECHNIC INSTITUTE OF JASSY
ИЗВЕСТИЯ ЯССКОГО ПОЛИТЕХНИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА
Tome XXIII (XXVII), Fasc. 1–2 1977

Section VIII

SOCIAL-ECONOMIC SCIENCES

CONTENTS

Pp.

ALFRED JEANRENAUD, I. MOCANUL et ELENA HODOROGEA, Le rôle de le conscience artistique dans la formation des futurs ingénieurs (Romanian, French summary) 7

RODICA CEPĂREANU, AUREL DOBOŞ, N.V. TURCU and GH. BOTIŞ, Le travail – domaine fondamental de formation et développement de la personnalité en socialisme (Romanian, Russian summary). 11

I. HUMĂ, D. PICHIU et TĂNASE SĂRBU, Les dimensions de la conscience philosophique des étudiants (Romanian, French summary) 15

GEORGETA MACARIE, L'opposition de la bourgeoisie industrielle bancaire pour la journée de huit heures (Romanian, French summary). 19

ILIE NIŢĂ, Sur la relation développement économique – indépendance (Romanian, French summary) 23

ELENA NICULESCU and N. NICULESCU, The Achievement of the Engineer's Job (Romanian, English summary) 27

V. PÂRVU et GEORGE MEDRIHAN, L'unité économique et le facteur humain (Romanian, French summary) 31

MARIANA-LUCIA BUCUR, The Services – Evolution and Implications (Romanian, English summary) 35

EUGEN POPA, I. SILION, EMILIA LUPAŞCU, COSTACHE RUSU, MONICA VOICU, AURICA PÎCĂ, GH. CONDURACHE, I. MIHAI, NUŢA PRICOP et AURELIA BRĂDĂŢEAN, Réorganization dans un secteur de réparature-placage sur des principes ergonomiques (Romanian, French summary) 39

AURORA DIMA und M. DIMA, Die technisch-wirtschaftliche Wirksamkeit der Annahme von neuen Entwurfslösungen im Rahmen der Reinigungsstationen (Romanian, German summary) 43

MONICA VOICU, Wege zur Qualitötsverbesserung durch die Analyse der Berufsausbildung (Romanian, German summary) 47

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
BULLETIN OF THE POLYTECHNIC INSTITUTE OF JASSY
ИЗВЕСТИЯ ЯССКОГО ПОЛИТЕХНИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА
Том XXII (XXVI), Вып. 1–2 1977

Секция VIII

СОЦИАЛ-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

СОДЕРЖАНИЕ

	Стр
АЛЬФРЕД ЖАНРЕНО, И. МОКАНУЛ и ЭЛЕНА ХОДОРОДЖЯ, Роль художественного сознания в формировании будущих инженеров (рум., рез. франц.)	7
РОДИКА ЧЕПЭРЯНУ, АУРЕЛ ДОБОШ, Н. В. ТУРКУ и Г. БОТИШ, Труд — основная области образования и проявления личности в соцаилистическом обществе (рум., рез. русск.)	11
И. ХУМЭ, Д. ПИКИЮ и ТЭНАСЕ СЫРБУ, Размеры филосовского сознания у студентов (рум., рез. франц.)	15
ДЖЕОРДЖЕТА МАКАРИЕ, „Контраргументы“ для восьмичасового рабочего дня (рум., рез. франц.)	19
ИЛИЕ НИЦЭ, Об отношении экономическое развитие—независимость (рум., рез. франц.)	23
ЭЛЕНА НИКУЛЕСКУ и Н. НИКУЛЕСКУ, Исполнение обязаностей инженера (рум., рез. англ.)	27
В. ПЫРВУ и ДЖЕОРДЖЕ МЕДРИХАН, Экономическое предприятие и человеческий фактор (рум., рез. франц.)	31
МАРИЯНА-ЛУЧИЯ БУКУР, Обслуживание, его эволюция и дополнительные обязаности (рум., рез. англ.)	35
ЭУДЖЕН ПОПА, И. СИЛИОН, ЭМИЛИЯ ЛУПАШКУ, КОСТАКЕ РУСУ, МОНИКА ВОИКУ, АУРИКА ПЫКЭ, Г. КОНДУРАКЕ, И. МИХАИ, НУЦА ПРИКОП и АУРЕЛИЯ БРЭДЭЦИЯН, Реорганизация отдела ремонта фанеров на эргономических принципах (рум., рез. франц.)	39
АУРОРА ДИМА и М. ДИМА, Технико-экономическая эффективности применения новых решений проектирования на очицающих станция (рум., рез. герм.)	43
МОНИКА ВОИКУ, Пути улучшения качества путём анализа профессиональной квалификации (рум., рез. герм.)	47

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI
Tomul XXIII (XXVII), Fasc. 1—2, 1977
Secția VIII
ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z. 171

ROLUL CONȘTIINȚEI ARTISTICE ÎN FORMAREA VIITORILOR INGINERI

DE

ALFRED JEANRENAUD, I. MOCANUL ȘI ELENA HODOROGEA

Reliefînd contribuția de mare însemnătate ce revine literaturii și artei în formarea omului societății noastre socialiste, Programul P.C.R. subliniază următoarele : „În activitatea de formare a omului nou, a conștiinței socialiste, un rol important au literatura și arta, chemate să contribuie la afirmarea, în forme specifice, a concepției înaintate despre lume și viață" [1, p. 160].

Cercetarea sociologică concretă, desfășurată în Institutul nostru, a urmărit care este nivelul conștiinței artistice a studenților, aspectele contradictorii ce se manifestă în procesul formării și dezvoltării acestei laturi a conștiinței sociale. Conștiința artistică a fost studiată concomitent cu celelalte forme ale conștiinței.

Răspunsurile primite la întrebările puse în chestionar relevă faptul notabil că studenții manifestă, în genere, preocupări pentru latura cultural-artistică a pregătirii lor. Sînt însă, așa cum vom arăta pe scurt, și rămîneri în urmă, lipsuri în pregătirea cultural-artistică, aspecte contradictorii în formarea conștiinței artistice a studenților, care nu pot fi trecute cu vederea. Cel mai semnificativ ni s-a părut următorul aspect contradictoriu: studenții frecventează manifestări artistice diverse, aceasta fiind una din modalitățile de petrecere a timpului lor liber. În schimb au puține cunoștințe — uneori imprecise — din domeniul teoretic al esteticii și istoriei artei. Apare aici discrepanța dintre cele două niveluri ale conștiinței artistice : nivelul sensibilității, al trăirii la care studenții sînt mai receptivi și cel conceptual, teoretic, în care studenții noștri nu ating nivelul corespunzător. În cele ce urmează, ne vom referi, în mod sintetic, la cîteva exemple. La întrebarea menită să aducă informații asupra conștiinței artistice a studenților, a fost sondată părerea acestora dacă un inginer are nevoie și de cunoștințe din domeniul artelor, pentțu a se forma ca bun specialist în domeniul său. Cum era de așteptat, majoritatea studenților au răspuns afirmativ deși procentele se prezintă cu diferențe relativ mari : de la 92% la facultatea de Electrotehnică, anul II, subingineri, 89,7% la facultatea de Construcții anul IV ingineri, la 68% la anul IV, facultatea de Chimie și inginerie chimică. Dar, din cei care răspund afirmativ, un procent ridicat nu aduc nici un fel de motivare, deși întrebarea cerea în mod expres să se motiveze răspunsul. Situația este grăitoare mai ales la anul I unde, la facultatea Mecanică, de pildă, 30% din răspunsurile afirmative nu conțin și motivarea cerută. Acesta este doar un singur aspect. Căci, dacă luăm în considerare motivările date de studenți, acestea sînt de multe ori neconcludente, neconvingătoare sau nu vizează direct întrebarea, nu motivează în mod rațional necesitatea unor cunoștințe artistice din punctul de vedere al cerințelor pregătirii inginerești. Această apreciere o considerăm valabilă, în ciuda faptului că un număr de studenți leagă această necesitate de dezvoltarea multilaterală a omului, de formarea nivelului de cultură generală. Desigur, acest punct de vedere este just, dar el se poate referi la orice pregătire, nu numai la cea inginerească. Dintre motivațiile mai des întîlnite la toate facultățile și la toți anii menționăm : cunoștințele artistice dezvoltă imaginația omului, reflectă realitatea, oferă izvor de inspirație, sînt un mijloc de relaxare sau de a-l face pe om mai bun, de a-i dezvolta bunul gust etc.

Răspunsurile corespunzătoare, care subliniază necesitatea organică a cunoștințelor artistice pentru exercitarea profesiunii de inginer care, prin concepție și realizare, trebuie să îmbine armonios funcționalul cu esteticul, nu lipsesc. Dar, în ansamblul tuturor răspunsurilor ele au o pondere mică la anii mari, în jur de 25%, iar la anii mici de 12% la facultatea de Textile și de 10% la facultatea de Mecanică.

Răspunsurile primite la alte întrebări, apropiate prin conținut de cea analizată anterior, vin să completeze concluziile de mai sus. Acestea se referă la necesitatea ca inginerul să aibă nevoie de cunoștințe de estetică și la preocupările studenților pentru însușirea cunoștințelor artistice. O altă întrebare solicita precizarea genului de artă de care are nevoie un inginer în pregătirea sa.

Și aici constatăm că majoritatea studenților răspund afirmativ. Răspunsurile și motivațiile corecte au o pondere mai mare, în special la anii superiori.

Se poate aprecia că la anii mari și în special la acele facultăți unde legătura între utilitatea produsului și aspectul estetic este mai evidentă (Textile, Construcții) studenții dovedesc o mai mare maturitate de gîndire. Spicuim, spre exemplificare, cîteva răspunsuri: „Bunurile materiale trebuie să corespundă unor cerințe nu numai de ordin tehnic, ci și estetic"; „Estetica este o a doua dimensiune în tehnică"; „Tot ce producem trebuie să satisfacă și legile frumosului" etc. De remarcat este faptul că un număr destul de mare de studenți din anii mari de studii leagă necesitatea cunoștințelor de estetică, în practicarea profesiunii de inginer, de cerințele ridicării calității produselor realizate, pentru a satisface cerințele maselor, ca beneficiare ale producției.

În ceea ce privește întrebările referitoare la genul de artă necesar inginerului și la preocupările pentru însușirea cunoștințelor artistice, din răspunsuri se constată că predomină contactul sensibil cu opere aparținînd diferitelor genuri de artă. Însă cei mai mulți nu dovedesc o înțelegere justă a problemei la care au fost solicitați să răspundă. Studenții nu înțeleg că este vorba de însușirea unor cunoștințe artistice necesare pregătirii inginerești și se limitează să înșire preferințele lor artistice (care se cer însă, la o altă întrebare). Preferințele lor se îndreaptă spre muzică, literatură, teatru, operă etc.

Este relativ mic numărul acelor studenți care menționează în răspunsurile lor genul de artă sau preocupările care să aibă într-adevăr tangență cu pregătirea lor profesională de specialitate: 30% la anul IV, facultatea de Construcții, 43% la anul IV Textile și cu puțin peste 6% la anul I Textile.

Unele întrebări au vizat rolul artei în viața personală, sentimentul resimțit la contactul cu arta în diferitele ei forme de manifestare. Răspunsurile evidențiază contactul relativ constant al studenților cu diferitele genuri de artă cît și atitudinea activă și receptivă față de fenomenul artistic de valoare. Destul de mulți fac precizarea expresă că preferă ceea ce este mai bun în cadrul manifestărilor artistice (filme bune, piese de teatru bune, muzică bună).

În ceea ce privește locul și rolul artei răspunsurile reflectă, de asemenea, în majoritatea cazurilor, faptul că arta se bucură de o apreciere justă în viața tineretului nostru studios. Iată cîteva răspunsuri: „Fără artă, viața ar fi searbădă, lipsită de farmec"; „Arta îl ajută pe om să devină om"; „Fără artă nu se poate concepe existența umană" etc. Evident sînt și răspunsuri nesatisfăcătoare. Pentru unii studenți arta ocupă un loc secundar. Destul de mulți declară că nu înțeleg arta, că nu au pregătire suficientă pentru aceasta. În fine, un număr relativ mare din cei care răspund (35% anul IV Construcții, 20% anul IV Mecanică etc), consideră arta doar un deconectant, un mijloc de destindere.

Un set de întrebări s-a referit la cunoștințele din domeniul istoriei artei și literaturii naționale și mondiale (scriitori, artiști plastici, pictori cunoscuți, operele lor principale) iar alte întrebări au investigat modul cum își petrec timpul liber studenții noștri, integrarea lor în activitatea cultural-artistică din Institut și municipiu, aprecierea rolului și eficienței mijloacelor folosite în Institut pentru ridicarea nivelului conștiinței artistice și integrarea studenților în diferite forme de activitate cultural-artistică, activitățile artistice practicate mai mult sau mai puțin constant etc.

Răspunsurile primite întăresc constant concluziile deja enunțate, diferențele existente între facultăți și ani de studii, existența unor cunoștințe, dar și lipsuri însemnate, o anumită integrare în activitatea cultural-artistică organizată, dar și existența unui număr mare de studenți care nu participă la asemenea activități, datorită mai ales unor cerințe de ordin organizatoric. Un număr relativ însemnat de studenți au formulat și opinii critice la adresa activităților cu caracter cultural-artistic din Institut, unele vîzînd și formalismul.

Aprecierile critice pornesc de la unele neajunsuri reale. Ele dovedesc că în rîndul studenților există interes pentru calitatea activităților din acest domeniu de mare importanță pentru formarea lor ca oameni multilateral dezvoltați.

Așa cum s-a putut constata din investigația noastră, nivelul conștiinței artistice a studenților din Institutul politehnic din Iași este în genere corespunzător, cu toate diferențele inerente de la un an la altul, de la o facultate la alta. Studenții dovedesc un anumit interes real

pentru fenomenul artistic, au un contact relativ constant cu arta, în fața căreia manifestă o atitudine care corespunde vîrstei lor. Este o atitudine justă, optimistă. Ei înțeleg de asemenea în mare măsură coordonatele principale ale raportului dintre pregătirea profesională și cunoștințele artistice, sînt conștienți sau măcar intuiesc ce importanță au acestea în formarea lor ca specialiști și, într-un sens mai larg, pentru muncă și viață. Cei mai mulți dintre studenții chestionați își dau seama de rolul artei în formarea personalității, a unor idealuri morale înaintate.

Demn de reținut ni se pare și faptul că studenții noștri nu au suferit influențe ale unor viziuni retrograde, idealiste din domeniul artei.

Aceste aprecieri de ansamblu, care au desigur un caracter relativ, lasă totodată loc unor constatări cu privire la unele aspecte negative, contradictorii, în formarea conștiinței artistice a studenților, precum și cu privire la unele dintre cauzele care generează asemenea fenomene. În primul rînd se pare că în procesul de constituire a conștiinței artistice a tineretului studențesc din Institutul nostru elementul de spontaneitate ocupă încă o pondere însemnată. Studenții din toți anii de studii și de la toate facultățile nu beneficiază decît într-o mică măsură de o orientare sistematică în direcția însușirii conștiente a fenomenului artistic, pentru formarea atît a unor gusturi și deprinderi artistice superioare, cît și pentru dobîndirea unor cunoștințe solide, nu sporadice, din domeniul artei și al esteticii. Toate acestea ar îngădui ridicarea de la nivelul sensibilității, al emoționalului care predomină în cadrul conștiinței artistice a studenților, la acela al înțelegerii raționale a artei și al folosirii noțiunilor de estetică în legătură organică cu pregătirea de specialitate.

Un alt fenomen negativ constă în acea atitudine facilă sau indiferență față de artă (și cultură generală) care se mai constată în rîndul unora dintre studenți și care-și găsește expresia în aprecierea artei ca mijloc de divertisment, de „umplere" a timpului liber, de care te-ai putea dispensa. Asemenea atitudine poate duce la admiterea, conștientă sau nu, a curentelor retrograde privitoare la artă și estetică, cum sînt purismul, estetismul, iraționalismul, cinismul etc.

Formarea unui gust artistic și estetic superior, adecvat calității vieții noastre contemporane, cît și a unui ideal estetic înaintat, capabil să emită judecăți de valoare originale și să întrețină receptivitatea și sensibilitatea față de tot ceea ce este înaintat, cere în mod necesar depășirea caracterului preponderent spontan al educației estetice a studenților. În acest sens se degajă ideea necesității unei conlucrări efective între toate cadrele didactice și Asociația Studenților, între procesul instructiv și cel educativ, pentru a se realiza formarea și dezvoltarea conștiinței artistice a studenților, ca un factor complementar al profesiunii de inginer.

Cu toate constatările pozitive, nu se poate trece peste faptul că educația estetică și artistică se face mai mult pe canale extrașcolare, că este uneori superficială, formală. Se impune abandonarea diletantismului și spontaneității în educația estetică și artistică a viitorilor ingineri. În acest sens, susținem necesitatea unui curs obligatoriu (în funcție de specificul facultăților) de estetică industrială.

Considerăm că formarea și cultivarea gustului estetic al viitorilor ingineri și subingineri se poate realiza pe mai multe căi:

A) Folosirea și dezvoltarea experienței dobîndite de UASCR din Institut cît și de la Catedra de socialism științific și filozofie și de Punctul de informare și documentare politică-ideologică al acestei catedre, în organizarea periodică a unor expoziții de artă plastică și design, a unor spectacole recital cu sprijinul artiștilor profesioniști, în incinta Institutului. Este necesară inițierea unor dezbateri cu specialiștii din institutele de artă din Iași și din țară, proliferarea activității artistice în cenacluri și organizarea unor spectacole atît în rîndul studenților cît și în public, susținerea unor prelegeri de artă și civilizație românească și universală cu participarea unor specialiști consacrați etc.

Se impune organizarea activității cultural-artistice, a unor formațiuni artistice la nivelul fiecărei facultăți pentru a putea antrena masa mare a studenților într-o activitate permanentă.

B) Educația estetică în profilul specialității. Aceasta este posibilă prin cadrele de specialitate și prin cursuri de artă industrială și estetica creației, care să aibă drept obiect dezvăluirea legilor frumosului la nivelul creației industriale de serie, pentru diverse specialități.

Concluziile desprinse din ancheta sociologică privind conștiința artistică în munca de educație și instrucție sînt importante pentru toți factorii interesați în acest proces, în acțiunea de integrare a învățămîntului cu producția și cercetarea, pentru așezarea învățămîntului românesc pe o bază modernă și eficientă.

Primită la 15 decembrie 1976

Institutul politehnic, Iași,
Catedra de socialism științific și filozofie

BIBLIOGRAFIE

1. * * * *Programul P. C. R. de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism.* Ed. polit., Buc., 1975, p. 160.

LE RÔLE DE LA CONSCIENCE ARTISTIQUE DANS LA FORMATION DES FUTURS INGÉNIEURS

(Résumé)

Le travail présente les conclusions formulées par suite d'une recherche sociologique concrète, concernant le niveau de la conscience artistique des étudiants de l'Institut Polytechnique de Iassy. On constate que l'élément de spontanéité occupe un trop grande place dans la formation de leur conscience artistique. Par conséquence on doit attribuer une plus grande place à l'organisation de multiples manifestations artistiques (expositions, spectacles, débats etc), ainsi qu'aux préocupations esthétiques dans le cadre de l'enseignement des spécialités techniques. De même, un cours spécial d'esthétique industrielle doit compléter la formation des futurs ingénieurs.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI
Tomul XXIII (XXVII), Fasc. 1—2, 1977
Secția VIII
ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

C. Z. 301. 15

MUNCA — DOMENIU FUNDAMENTAL DE FORMARE ȘI AFIRMARE A PERSONALITĂȚII ÎN SOCIALISM

DE

RODICA CEPĂREANU, AUREL DOBOȘ, N. V. TURCU și GH. BOTIȘ

Datele psihologiei și ale antropologiei demonstrează că munca este o activitate specific umană, caracterizată prin două elemente fundamentale: 1° efortul și 2° sensul, adică scopul. Așadar, numai acea activitate umană căreia îi sînt proprii cele două elemente menționate mai sus, intră în sfera categoriei de muncă.

Totodată, munca se caracterizează printr-o anumită durată, prin prezența unui anumit plan de execuție, cu anumite etape, cu o anume perspectivă (care implică prezența unui ideal). Datorită acestor trăsături, produsul muncii reprezintă o îmbinare a obiectivului cu subiectivul. Subiectivul rezultă din legătura ce se stabilește între om și produsul muncii sale, acesta devenind o parte integrantă a creatorului său, iar obiectivul se exprimă prin formele exterioare pe care le îmbracă produsul muncii: o mașină, o piesă de teatru, un tablou etc. Totodată, scopul pe care îl presupune orice activitate de muncă trebuie asociat cu prezența unei anumite valori pozitive căci munca trebuie să servească omului și rosturilor lui.

Adăugăm la cele semnalate mai sus, caracterul creator pe care trebuie să-l aibă activitatea considerată drept muncă, caracter creator ce trebuie subsumat scopului muncii. Căci munca ca activitate ce urmărește un anumit țel, trebuie, prin eforturile și actele de voință ale omului, să creeze bunuri materiale. Așadar, munca este „o activitate specific umană, creatoare, cu sens și scop propriu, în mod liber intenționată, avînd o continuitate în desfășurare, într-un anumit timp și după un anumit plan" [4, p. 91].

Nu trebuie omis de la cele menționate, puternicul caracter educativ pe care-l are munca, ca activitate menită să contribuie alături de alți factori (școală, familie etc) la formarea unui profil înaintat al tineretului. În acest context se cuvine să menționăm faptul că procesul de învățămînt, ca îmbinare dialectică între munca fizică și cea intelectuală, joacă un rol educativ deosebit de important.

Odată desprinse principalele note definitorii ale conceptului de muncă și educație prin muncă, putem evidenția mai pregnant funcția muncii de formare și dezvoltare a personalității tineretului. Încercînd să aprofundăm problema în discuție, vom remarca precizarea lui M a r x din „Capitalul" potrivit căreia munca trebuie înțeleasă ca „o activitate care urmărește crearea unei valori de întrebuințare ...", ca „o condiție generală a schimbului de substanțe între om și natură, condiția naturală eternă a vieții omenești" [1, pp. 196 — 197]. O deosebită importanță o prezintă teza potrivit căreia, acționînd asupra naturii și transformînd-o omul transformă totodată propria sa natură, „relațiile sociale în cadrul cărora se desfășoară munca." [1, pp. 192—193].

Munca și personalitatea sînt factori corelativi aflați într-o strînsă unitate dialectică: munca implică personalitatea și invers. Acest raport implică mai multe aspecte: genetic, funcțional, educațional și axiologic.

Sub raport genetic, munca generează și realizează personalitatea umană. Așa cum scria G. F r i e d m a n și P. N a v i l l e în cunoscutul „Tratat de sociologie a muncii", „dacă este efectuată în anumite condiții, munca poate avea un efect pozitiv asupra personalității. În special munca ce corespunde unei alegeri liber consimțite și unor aptitudini este factor de echilibru psihologic, de structurare a personalității" [5, p. 62].

Dar, așa cum știm, munca nu este în orice condiții factor educativ și formativ al personalității umane. Rolul muncii în raport cu personalitatea se manifestă pe două planuri: pe de o

parte munca poate constitui, în funcție de condițiile concret-istorice ale formațiunii sociale respective, un mijloc de formare și realizare a personalității, pe de altă parte, ea poate avea un efect invers, de alienare a personalității umane. Pe această din urmă linie se înscrie munca în condițiile capitalismului.

În „Manuscrisele economico-filozofice din 1844", Marx sublinia că în condițiile capitalismului „munca produce bunuri admirabile pentru cei bogați, dar pentru muncitori produce privațiuni; ea produce palate dar și colibe pentru muncitori, produce frumusețe, dar tot ea îl schilodește pe muncitor. Ea înlocuiește munca manuală cu munca mașinii, dar în același timp readuce la munca barbară o parte din muncitori și transformă în mașini cealaltă parte. Ea produce inteligență dar și debilitate mintală, cretinism pentru muncitori" [2, pp. 552 — 553]. Și, conchide el, în condițiile capitalismului „munca sa nu este deci voluntară, ci silită, muncă forțată" [2, p. 553], adică o activitate impusă omului care i se opune ca o putere străină, independentă și ostilă. Iată aspectul cel mai concludent al muncii ca factor al alienării personalității umane, atunci cînd orînduirea socială nu-i oferă condiții proprii de dezvoltare și afirmare. De aceea soluția propusă de Marx și Engels pentru ca proletariatul să-și poată afirma pe deplin personalitatea în cadrul activității de muncă este înlăturarea societății capitaliste și înlocuirea ei cu societatea comunistă, comunism înțeles ca „suprimarea pozitivă a proprietății private" [2, p. 575] opus așa-numitului comunism „utilitarist", „egalizator" propagat de Weittling, militant de seamă al mișcării muncitorești din Germania acelei perioade.

Pentru a avea o înțelegere completă a condițiilor de formare și afirmare a personalității, trebuie să luăm în considerare nu numai particularitățile individuale ci, în mod deosebit, ansamblul raporturilor sociale în care omul subzistă. Căci, așa după cum sublinia K. Marx, esența umană este ansamblul raporturilor sociale, înțelegînd prin aceasta că rolul determinant în formarea și dezvoltarea omului ca personalitate bine conturată îl are factorul social, raporturile sociale în care omul își desfășoară existența. Se înțelege clar astfel că unul din factorii care asigură integrarea individului în acest ansamblu de relații sociale este tocmai munca.

Totodată, în analiza corelației muncă-personalitate trebuie să luăm în considerare și alți factori ca: familia, școala, orientarea profesională, influența politică și ideologică, morala etc. Toți acești factori alcătuiesc ceea ce am putea numi sistem educațional, sistem ce poartă pecetea orînduirii respective.

Se poate spune că munca studenților constă cu precădere în cercetarea științifică pentru acțiunea socială. Această activitate complexă presupune un șir întreg de forme pregătitoare, care, toate, au un țel comun: formarea specialistului de mîine, capabil prin activitatea ce o va desfășura la locul de producție, să servească programul multilateral al țării. Se poate spune, pe drept cuvînt, că în această activitate de muncă intelectuală, care, desigur, trebuie să se împletească cu cea fizică, se interferează o multitudine de valențe educative.

Făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, proces istoric conștient ce presupune participarea intensă a întregului popor, pune în fața tineretului sarcini deosebit de complexe de a căror realizare depinde însăși dezvoltarea viitoare a țării. În acest sens, în literatura de specialitate se preconizează ca una din formele pregătirii tineretului studios prin muncă — cercetarea colectivă interdisciplinară de teren. Se poate adăuga însă, pentru studenții politehniști — practica în producție. Activitatea în atelierele școală se dovedește a fi deosebit de eficientă în acest sens. În cadrul acestor activități colective se formează una din cerințele și în același timp unul din sentimentele indispensabile înțelegerii depline a personalității tineretului: solidaritatea frățească, prietenia și comunitatea țelurilor. Astfel, formarea personalității tînărului intelectual începe în anii de studenție și se desăvîrșește după absolvire odată cu integrarea sa în marea familie de constructori ai socialismului.

Caracterul esențial nou al muncii în socialism — transformarea muncii în activitate desfășurată de mase pentru ele însele —, caracterul ei conștient și creator, fac posibilă și necesară edificarea întregii conștiințe a oamenilor pe o nouă concepție despre muncă.

P. C. R. acordă o deosebită importanță educației prin muncă și pentru muncă, ca mijloc principal de formare a personalității tuturor oamenilor muncii și, îndeosebi, a tineretului. Prezentă în toate documentele partidului nostru această problemă a fost subliniată în mod deosebit la Congresul educației politice și culturii socialiste. Astfel, printre obiectivele dezvoltării conștiinței socialiste a tineretului un loc deosebit îl ocupă educația prin muncă, necesitatea combaterii cu hotărîre a tendințelor de parazitism, de viață ușoară, fără muncă, importanța educării tinerilor în spiritul răspunderii și al datoriei de a munci în slujba patriei, a progresului, a societății socialiste. După cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, „Munca va deveni tot mai mult, pentru fiecare, nu numai un mijloc de asigurare a existenței, ci și o necesitate vitală, organică, o condiție a împlinirii umane, o sursă de satisfacție și bucurie" [3, p. 170].

În prezent păşim spre o civilizaţie industrial-urbană care va accentua rolul şi importanţa socială a muncii. Fiind rodul acţiunii creatoare, constructive a omului, societatea socialistă multilateral dezvoltată este totodată cadrul istoric, climatul social-politic care zămisleşte un nou tip de om.

În viziunea filozofiei marxiste idealul făuririi unei personalităţi complexe, multilateral dezvoltate, este legat explicit de înfăptuirea unei societăţi multilateral dezvoltate, societatea socialistă şi comunistă. „Un obiectiv fundamental al trecerii spre comunism, pentru care va milita în mod consecvent partidul nostru, va fi afirmarea cît mai deplină în viaţa socială a capacităţilor fiecăruia, împlinirea multilaterală a personalităţii umane, valorificarea plenară a talentelor, aptitudinilor şi iniţiativei creatoare a oamenilor muncii" [3, p. 170]. În formarea şi dezvoltarea personalităţii multilaterale concurează multiple condiţii şi determinări obiective, concret-istorice, economice, social-culturale şi politice din ţara noastră în etapa actuală. În acest proces un rol important îl au, aşa cum am arătat deja, potenţialităţile individuale însele. Subliniem însă că factorul determinant în formarea personalităţii multilateral dezvoltate îl constituie cadrul praxiologic, practica socială ca activitate materială, transformatoare. Căci individul, ca personalitate, nu se poate afirma decît în şi prin muncă.

Transformînd conştient şi activ pentru sine existenţa (materială şi socială) omul se transformă implicit pe sine. În practică omul realizează o îmbunătăţire a condiţiilor sale în sensul apropierii de uman, al creşterii gradului de stăpînire a naturii şi societăţii.

Construirea societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi dezvoltarea multilaterală a personalităţii constituie un proces unic ale cărui laturi se interpătrund şi se condiţionează reciproc. Apărută pe fondul cadrului obiectiv creat de societatea socialistă ca societate multilateral dezvoltată, personalitatea care se dezvoltă la rîndul său ca o personalitate multilaterală, contribuie direct la edificarea societăţii socialiste multilaterale.

Primită la 15 septembrie 1976

Institutul politehnic, Iaşi,
Catedra de socialism ştiinţific şi filozofie

BIBLIOGRAFIE

1. Marx K., *Capitalul*, Vol. 1 ; *Opere*, Vol. 23, Ed. polit., Buc., 1966.
2. Marx K., *Manuscrisele economico-filozofice din 1844*. În *Scrieri din tinereţe*, Ed. polit., Buc., 1968.
3. * * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism*. Ed. polit., Buc., 1975.
4. Bărbulescu P., *Conceptul de educaţie prin muncă*. În *Educaţia prin muncă şi pentru muncă*, Ed. Acad. R.S.R., 1972.
5. Pînzaru P, *Munca factor de formare şi manifestare a personalităţii tinerilor*. În *Educaţia prin muncă şi pentru muncă*, Ed. Acad. R.S.R., 1972.

ТРУД — ОСНОВНАЯ ОБЛАСТЬ ОБРАЗОВАНИЯ И ПРОЯВЛЕНИИ ЛИЧНОСТИ В СОЦИАЛИСТИЧЕСКОМ ОБЩЕСТВЕ

(Резюме)

Исходя из того понимания труда, как мецирическая человеческая деятельность, авторы подчёркивают тот паст, что труд образуем основную почву на который образуется и проявляется личность в социалистическом обществе.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI
Tomul XXIII (XXVII), Fasc. 1—2, 1977
Secția VIII
ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z. 171

DIMENSIUNI ALE CONȘTIINȚEI FILOZOFICE LA STUDENȚI[1])

DE

I. HUMĂ, D. PICHIU și TĂNASE SÂRBU

Spre deosebire de celelalte forme ale conștiinței sociale, filozofia răspunde unei nevoi imperioase a spiritului uman de a-și făuri o concepție generală despre lume și viață, despre principiile și normele gîndirii și ale conduitei corecte în societate, de a-și formula o explicație care să vizeze lumea în ansamblul ei. Prin studierea filozofiei depășim nivelul unei concepții despre lume elaborate la întîmplare și ne ridicăm la o concepție despre lume elaborată în mod conștient și sistematic. Totodată, filozofia nu este numai un sistem de cunoștințe care oglindesc și descriu realitatea, ci presupune în același timp evaluarea și interpretarea, o raportare a problematicii pe care o dezbate la statutul existențial al omului, destinul lui individual și colectivității omenești; ea comportă în mod necesar o angajare politico-ideologică, definirea unei atitudini față de realitate, formularea unor norme de conduită și a unor criterii de apreciere prin prisma intereselor și aspirațiilor unei clase sau grup social.

Filozofia, sprijinită în primul rînd pe știință, dar și pe o adîncă experiență de viață, propune și un ideal de realizat, ea tinde să traseze și o imagine despre ceea ce trebuie să fie omul și lumea lui umană.

Elaborarea concepției despre lume nu este un scop în sine. Filozofia a avut din toate timpurile rolul de a călăuzi viața individului, de a asigura dreapta cumpănă între țelurile acestuia și interesele colectivității; din sistemul explicațiilor filozofice se desprind învățăminte pentru viață, pentru o înțelegere mai adîncă a naturii, societății și a omului.

Filozofia este necesară omului contemporan pentru a-și motiva judecățile și opțiunile valorice, pentru a se integra social, pentru a-și defini locul și menirea în sistemul social. Încît, în studierea filozofiei trebuie să urmărim nu numai însușirea unui sistem de idei, ci și formarea unui sistem de convingeri și a unui anumit mod de a gîndi. Toate acestea au rolul de a ne orienta în acțiunile noastre sociale. Modul de a ne explica realitatea și modul de a gîndi asupra ei trebuie să fie cît mai adecvate realității însăși și în cel mai deplin acord cu datele științelor și practicii sociale.

Avînd în vedere aceste aspecte principale ale specificului filozofiei ca formă a conștiinței sociale și urmărind reliefarea unor manifestări contradictorii la nivelul conștiinței filozofice la studenții din I.P.I., am adresat întrebări adecvate prin intermediul unui chestionar cuprinzător, iar răspunsurile primite de la studenții investigați ne permit să punem în evidență următoarele variabile ale procesului formării conștiinței filozofice: I) *variabila constituirii și a conștientizării concepției filozofice despre lume și viață*; II) *modul în care concep studenții relația dintre filozofie și știință, filozofie și tehnică*; III) *aspectul genezei materialismului dialectic și istoric, ca o concepție filozofică revoluționară*; IV) *nivelul de pregătire filozofică și gradul de dificultate pe care îl reprezintă pentru studenții politehniști problemele de filozofie*; V) *sistemul de atitudini și convingeri, de norme de conduită și mod de orientare în fața universului și mai ales, în fața vieții*; VI) *modul în care se reflectă în conștiința filozofică a studenților concepția despre lume a poporului român, privită din perspectiva valorilor umaniste caracteristice spiritualității noastre, valori care dau relief propriei personalități a poporului nostru.*

---

[1]) Extras din lucrarea colectivă de cercetare „Aspecte contradictorii în formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste a studenților din Institutul politehnic din Iași".

Au fost chestionați 500 de studenți aparținînd tuturor facultăților I. P. I. și făcînd parte din diferiți ani de studii, atît de la secțiile de ingineri cît și la subingineri.

Cercetarea noastră a condus la obținerea a numeroase date și aspecte ale procesului formării conștiinței filozofice la studenți, ele constituind aparatul critic pe baza căruia am formulat concluzii și propuneri menite să amelioreze procesul în cauză, a cărui finalitate de ultimă analiză este educarea tineretului studios în spiritul muncii, al sentimentului patriotic și dăruirii revoluționare, pentru afirmarea multilaterală a socialismului în patria noastră.

Înfățișăm în continuare unele dintre aceste concluzii și propuneri, formulate ca rezultat al cercetării noastre concrete.

1. Cu toate că subiecții supuși investigației aparțin unor ani de studii diferiți și deci, unor etape diferite de formare și maturizare intelectuală, se poate constata un început de formare a conștiinței lor filozofice. Acest stadiu incipient de cristalizare a unei concepții generale călăuzitoare despre lume și viață este ilustrat, în primul rînd, de un minimum de cunoștințe privind specificul filozofiei ca formă a conștiinței sociale. În al doilea rînd, de convingerea exprimată de majoritatea celor care au dat răspunsuri că formarea culturii filozofice are loc atît prin intermediul lecturilor sistematice, cît și prin dobîndirea unei variate și cît mai extinse experiențe de viață și muncă. În al treilea rînd, și ca o consecință a celor semnalate mai sus, majoritatea subiecților afirmă explicit sau recunosc în mod intuitiv că pregătirea filozofică trebuie să se înscrie ca o coordonată constantă a formării lor profesionale, deoarece între filozofie, pe de o parte, și știință și tehnică, pe de altă parte, există o foarte strînsă legătură.

2. Procesul contradictoriu cel mai caracteristic pe care l-am putut surprinde în răspunsurile oferite de studenți la chestionar este ilustrat, după părerea noastră, de oscilațiile între nivelul comun, nesistematizat al conștiinței filozofice și cel teoretic. Majoritatea răspunsurilor la întrebări care au vizat explicații precise ale unor noțiuni generale de filozofie (ce este materialismul, ce este idealismul) au fost date în orizontul unei înțelegeri „practice", intuitive, și nu al unei argumentări logice concrete. De asemenea, tendința subiecților de a rămîne la nivelul omului de rînd în probleme de filozofie este ilustrată de confuziile de nume de filozofi și oameni de litere din cultura românească, de separarea sau identificarea incorectă a unor curente filozofice contemporane ș.a.

În răspunsurile primite la o întrebare privind data apariției și titlul principalelor lucrări ale filozofiei marxiste am constatat carențe serioase — erori, confuzii sau ignoranță — care, mai ales, impun după părerea noastră anumite revizuiri ale conținutului programelor didactice și manualelor de filozofie. Avem în vedere aici, îndeosebi, regula instituită în ultimul timp de a se abandona prezentarea istorică a problemelor de filozofie în general, a marxismului în special. Dacă avem în vedere și răspunsurile oferite la alte întrebări din cele două chestionare, putem afirma că ultimele generații de studenți posedă cunoștințe de istorie națională și universală necorespunzătoare [2]).

3. Numărul mare de subiecți care răspund „nu știu" la întrebări destul de simple de filozofie sau istoria filozofiei impune, după părerea noastră, o preocupare mai serioasă pentru corelarea predării filozofiei din învățămîntul superior cu programa acestei discipline din liceele de cultură generală de specialitate. Eforturile întreprinse pînă acuma pentru unificarea terminologică și de concepție a predării acestei discipline în licee și în învățămîntul superior nu s-au soldat cu rezultate corespunzătoare. Firesc ar fi ca familiarizarea omului cu limbajul filozofic să se facă încă pe treapta gimnazială a școlii generale. Acesta presupune însă o pregătire filozofică mai serioasă a întregului personal din învățămîntul de toate gradele.

4. Se impune o mai mare atenție și stăruință în transmiterea la cursurile și seminariile de filozofie a conceptelor filozofice, în asimilarea lor teoretică sistematică, corectă și permanentă, folosind în acest sens inclusiv mijloacele audio-vizuale ; stimularea interesului și preocupărilor studenților din anii mari pentru a fi informați în domeniul filozofiei.

5. Pentru sporirea puterii lor de înrîurire asupra studenților, cursul și seminariile de filozofie să fie un prilej pentru care deci, aflarea adevărului și valorizarea lui să nu pornească dintr-un singur sens, cadrul didactic, ci să fie și rodul căutărilor studentului, sensibilizat din punct de vedere filozofic. În această direcție contribuie intensificarea muncii politico-ideologice în rîndul studenților, activitatea de la om la om, așa cum preciza tovarășul Nicolae C e a u ș e s c u la cea de-a X-a Conferință a U.A.S.C.R.

---

[2]) În activitatea noastră didactică întîlnim tot mai des studenți, chiar și din anii mari, cărora nu le sînt clare noțiunile de „secol" și „deceniu", care nu vor (sau nu pot, neavînd formată deprinderea) de a memora evenimentele istorice la care participă.

6. În același sens, cercetarea subliniază necesitatea sporirii interesului masei de studenți pentru problematica filozofiei, prin îmbogățirea și actualizarea ei permanentă, printr-o atitudine prietenească, de reală colaborare cadru-didactic — student, prin organizarea de mese rotunde (pe teme ca „Pasiunea pentru filozofie", „Rolul filozofiei marxist-leniniste în viața socială" etc.), cercuri de dezbateri ideologice pe teme de ateism științific, pentru a-i antrena la dezbaterile filozofice contemporane, la viața culturală a orașului.

7. Se constată că studenții sînt deprinși de a gîndi concepția filozofică marxistă la modul abstract, dincolo de condițiile istorice specifice în care ea se aplică. În acest sens, nu se cunosc îndestulător permanențele umaniste ale poporului nostru, valorile sale spirituale specifice; iar coordonatele generale ale concepției materialiste despre societate nu sînt gîndite viu, creator în funcție de procesualitatea socială concretă. Răspunsurile greșite aici se datorează și faptului că unii studenți, chiar dacă puțini la număr, manifestă serioase lacune în educația politică și implicit, în concepția lor filozofică. Nu rareori se confundă concepția materialistă despre societate cu fundamentul său ontologic, general-filozofic, sau cu datele științelor particulare care confirmă această concepție. Este necesar, de aceea, ca în formele educației politice, cultural-științifice, filozofice și etice a studenților să se urmărească nu numai transmiterea unor cunoștințe, ci și formarea unor convingeri și atitudini corespunzătoare. Una dintre căile cele mai eficiente este tocmai educarea studenților în spiritul concepției revoluționare despre lume și viață, dar care să nu fie însușită abstract și impersonal, ci pe baza cunoașterii vii a modului nostru însuși de a fi ca popor, a ceea ce au constituit dintotdeauna speranțele și idealurile noastre. În felul acesta, o conștiință filozofică este cu atît mai autentică, mai nouă, cu cît trimite la cele mai adînci rădăcini ale poporului nostru. Numai astfel, pe fondul conștiinței specificității sale, este posibilă deschiderea spre cultura universală, spre permanențele și idealurile umaniste.

8. Analiza dezvăluie, totodată, slaba pregătire filozofică din liceu, interesul scăzut față de literatura filozofică la studenții politehniști, reduse cunoștințe de filozofie românească, ceea ce se explică prin faptul că nu li s-a creat studenților în suficientă măsură o curiozitate fertilă în fața marilor probleme filozofice, precum și acel mod interogativ de a gîndi.

9. Se poate constata în același timp o contradicție între cerințele sociale tot mai mari ale formării personalității multilateral dezvoltate în socialism și mentalitatea, precum și comportamentul necorespunzător al unor studenți față de disciplina de filozofie, față de necesitatea însușirii și cunoașterii ei temeinice; între eforturile tot mai mari din ultimii ani în procesul de învățămînt și eficiența lor în educația comunistă a unei părți însemnate a studenților.

10. Este o contradicție evidentă între afirmațiile a 50% dintre studenții investigați care susțin că facultatea aduce o contribuție mare și foarte mare la formația lor filozofică și pentru viață, și răspunsurile la întrebarea dacă se consideră bine formați din punct de vedere filozofic, unde se constată că abia 12,2% răspund afirmativ.

11. Din cercetarea noastră decurg o serie de sarcini noi pentru cadrele didactice care predau științele sociale în I.P.I. în direcția îmbunătățirii și perfecționării metodologiei predării și seminarizării filozofiei, a îmbogățirii permanente a conținutului ei de idei, a ridicării nivelului teoretic al disciplinelor sociale în ansamblu. Se constată că ceea ce lipsește din activitatea noastră este insistența pe o clarificare mai bună a terminologiei filozofice de bază, a cunoștințelor, preocuparea de a forma convingeri și atitudini pentru ca studentul însuși să fie în măsură să folosească principiile marxism-leninismului în aprecierea unor curente și orientări nemarxiste, a unor fapte care contravin moralei comuniste, în aprecierea evenimentelor istorice contemporane. În acest sens, se impune necesitatea de a spori preocuparea de a raporta permanent filozofia la viață, la activitatea practică, de a-i înarma pe studenți cu criterii ferme de selectare a literaturii filozofice propriu-zise, de a lega cît mai organic studiul disciplinelor de științe sociale de specificul facultăților; de a realiza o corelație judicioasă între prelegerile și seminariile de filozofie; de a antrena larg tineretul studențesc la acțiunile ideologice și cultural-educative inițiate de cabinetul nostru de Socialism științific și filozofie.

12. Sînt necesare eforturi unitare pentru a-i ajuta și îndruma pe studenți să studieze documentele de partid pentru cunoașterea temeinică a realităților țării noastre și ale lumii contemporane; să-și însușească poziția, aprecierile partidului nostru față de principalele procese, fenomene și tendințe politice și social-economice, pentru a desprinde principiile metodologice pe care se întemeiază această politică. Astfel, studentul primește elemente trainice, care îl vor ajuta să gîndească în lumina acestor principii metodologice și să folosească principiile marxism-leninismului în aprecierea fenomenelor istorice contemporane.

Asimilarea ideilor de bază ale documentelor P.C.R. prin intermediul cursurilor și seminariilor de filozofie facilitează formarea de convingeri politice, etice, filozofice la studenți, contribuie la transformarea acestor convingeri în caracteristici de comportament. Trebuie precizat

că marxismul descifrează marile probleme teoretice care frămîntă gîndirea omenească și face din soluțiile elaborate un instrument pentru transformarea lumii, pentru optimizarea condiției umane ; de a o schimba astfel încît în societatea care va fi construită omul să fie țelul ei, valoarea supremă. Însușirea de către studenți, de către oamenii muncii a principiilor științifice și morale ce decurg din concepția despre lume a partidului marxist-leninist este menită să aducă o contribuție se seamă la mobilizarea lor la opera de construcție a societății socialiste multilateral dezvoltate. Majoritatea studenților subliniază că filozofia marxist-leninistă este baza conștiinței sociale, nucleul ei, dar nu este ceva încheiat ; că ea contribuie la asigurarea participării conștiente la făurirea socialismului, formează o atitudine sănătoasă față de muncă și viață, educînd în spiritul dragostei față de muncă, de adevăr, ea călăuzește partidul și statul nostru, în construirea noii societăți, partidele comuniste și muncitorești din țările socialiste, fiind prin excelență creatoare și militantă ; este legea conducerii științifice a societății socialiste, educă patriotismul, promovează principiile eticii și echității socialiste, convinge prin argumente și fapte, te face să fii mai aproape de realitate și s-o înțelegi mai bine, să-ți înțelegi menirea și rostul în viață, să-ți lărgești orizontul de cultură generală și cunoștințele profesionale.

Primită la 15 decembrie 1977

Institutul politehnic, Iași,
Catedra de socialism științific și filozofie

LES DIMENSIONS DE LA CONSCIENCE PHILOSOPHIQUE DES ÉTUDIANTS

(Résumé)

La recherche sociologique concrète montre que le niveau de développement de la conscience philosophique des polytechniciens ne dépasse pas celle de la „conscience commune". Cela indique la nécessité d'améliorer l'enseignement philosophique dans l'École Polytechnique.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
Tomul XXIII (XXVII), Fasc. 1—2, 1977
Secţia VIII
ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

C. Z. 331.1

OPOZIŢIA BURGHEZIEI INDUSTRIAL-BANCARE FAŢĂ DE INTRODUCEREA ZILEI DE MUNCĂ DE OPT ORE

DE

GEORGETA MACARIE

În perioada interbelică dezvoltarea industrială şi sporirea profiturilor burgheziei s-a realizat pe seama intensificării exploatării maselor muncitoare, a menţinerii unor condiţii de muncă grele, a unui nivel de trai scăzut[1]). Condiţiile de muncă prezintă o deosebită însemnătate pentru clasa muncitoare. „Deoarece muncitorul îşi petrece cea mai mare parte a vieţii sale în procesul de producţie — spunea M a r x — condiţiile procesului de producţie sînt în mare parte condiţiile procesului vieţii sale active, condiţiile sale de viaţă" [1, p. 100].

În România, sub vechiul regim, nu s-a întreprins nimic eficient, nici de către stat şi nici de către capitalişti, pentru îmbunătăţirea condiţiilor de muncă. Ele se caracterizau prin : durata excesivă a zilei de muncă, intensitate sporită, lipsa protecţiei, numeroase accidente de muncă şi boli profesionale, lipsa condiţiilor elementare igienico-sanitare, nesiguranţa locului de muncă, descriminări economice şi sociale, îngrădirea şi chiar lichidarea drepturilor politice ale clasei muncitoare.

În perioada analizată în industrie, în general, nu se aplica ziua de muncă de 8 ore. Pînă la primul război mondial o asemenea legiferare nu a existat. În 1920 România a semnat Convenţia primei Conferinţe generale a O.I.M. de la Washington din 1919, care stabilea ziua de muncă de 8 ore în întreprinderile industriale. Ea urma să se aplice începînd cu 1 iulie 1921, iar pentru România articolul 13 al Convenţiei prelungea data intrării în vigoare pînă la 1 iulie 1924. Dar Convenţia oferea şi posibilitatea neaplicării ei. Astfel, prin articolul 14 se menţiona că guvernul oricărei ţări poate să suspende aplicarea prevederilor convenţiei în caz de război sau de evenimente care primejduiesc siguranţa naţională. Deşi ratificase convenţia sus menţionată, statul român a promulgat o lege în acest sens abia la 13 aprilie 1928[2]). După primul război mondial pînă în 1928 singura măsură legală cu privire la protecţia muncii a fost luată prin articolul 81 al legii minelor din 1924 care interzicea munca la lucrările subterane pentru copiii sub 18 ani şi pentru femei.

În multe întreprinderi muncitorii îndrumaţi de sindicatele unitare conduse de P.C.R. au reuşit să impună ziua de muncă de 8 ore, Însă ea nu s-a realizat decît temporar ş i parţial Apărătorii intereselor economice, politice şi ideologice ale capitalismului arătau că nu a sosit

---

[1]) Nu ne-am propus să analizăm condiţiile de viaţă şi de muncă ale maselor muncitoare, ci concepţia şi politica marii burghezii industrial-bancare referitoare la nivelul de trai al celor care prin munca lor creau avuţia societăţii.

[2]) Principalele prevederi ale legii erau următoarele : durata muncii pentru adulţi în întreprinderile industriale de orice fel se stabilea la 8 ore pe zi sau 48 ore pe săptămînă, vîrsta minimă de muncă era de 14 ani, munca de noapte era interzisă femeilor de orice vîrstă şi tinerilor sub 18 ani, iar munca femeilor şi minorilor era interzisă la lucrările subterane şi insalubre. Totodată, legea conţinea zeci de derogări şi dispoziţii tranzitorii prin care practic se admitea munca copiilor începînd de la 12 ani, munca băieţilor în minele de cărbuni începînd de la 16 ani şi prelungirea duratei muncii pînă la 10 ore. De aceea la discutarea legii în parlament unul dintre industriaşi — D. M o c i o r n i ţ a — spunea ministrului muncii : „...nu am nimic de obiectat pentru că ne-a lăsat la capitolul derogărilor destule posibilităţi de a îmbunătăţi pentru moment aplicarea acestei legi" [2, p. 2615].

momentul reducerii duratei zilei de muncă la 8 ore. G. Garoflid, de exemplu, sublinia necesitatea unor măsuri, din partea guvernului, în direcția constrîngerii clasei muncitoare „să muncească fără preget și fără limită" [3, p. 164], să facă „sacrificii și economie" [3, p. 165]. De asemenea, în 1923 Șt. Zeletin sublinia că „de un regim de 8 ore nu poate fi vorba dacă țara noastră nu vrea să se sinucidă", că „țara care ar admite o asemenea absurditate — și România o comite — se osîndește la veșnică înapoiere și sărăcie" [4, p. 462] și că pentru muncitorul care „experiența muncii nu are ; cult nu este ; alte trebuințe decît cele animalice nu cunoaște" [5, p. 190] nu este necesară o zi de muncă redusă. Din contra, după el se impunea „muncă multă și consumație puțină redusă chiar sub trebuințele fizice" [5,p. 188]. Ei justificau durata mare a zilei de muncă prin „interesul suprem național" [6, p. 93] și se pronunțau deschis împotriva introducerii unor măsuri de limitare a zilei de muncă. Într-un raport al U.G.I.R. către Ministerul Muncii, din 1924, se cerea ca stabilirea duratei zilei de muncă să se lase la „libera înțelegere dintre patroni și lucrători" și se sublinia că ziua de muncă de 8 ore ar avea „repercursiune fatală asupra economiei" [7 p. 156]. În repetate alte rînduri U.G.I.R-ul s-a opus reducerii duratei zilei de muncă, arătînd că în condițiile productivității scăzute a muncii o zi prelungită reprezintă mijlocul de a împlini „pe altă cale acest minus de producție dacă nu voim să fim sclavii apusului pe teren economic" [8, p. 124].

O poziție identică a avut și o altă organizație patronală — Uniunea Camerelor de Comerț și Industrie. Gh. Cristodorescu, președintele U.C.C.I. atrăgea atenția asupra faptului că „introducerea zilei de 8 ore în industria noastră, care este încă la începuturile ei, avînd să lupte în fiecare zi cu dificultățile inerente acestei situații, înseamnă pur și simplu paralizarea producției naționale" [9, vol. II, p. 23], că o asemenea măsură ar determina reducerea producției și sporirea importului, deci deficitul balanței comerciale, că nu se justifică din punct de vedere al tehnicii și organizării industriale, a randamentului lucrătorului român și că introducerea ei trebuie să fie lăsată în competența exclusivă a organizațiilor profesionale, adică a bunului plac al capitaliștilor. În realitate reducerea zilei de muncă la 8 ore nu însemna decît reducerea, într-o anumită măsură, a plusvalorii. De aceea burghezia i se opunea cu atîta îndîrjire.

În perioada primului deceniu interbelic ziua de muncă de 8 ore a constituit o excepție. Ca urmare a unei asemenea situații o bună parte a conflictelor de muncă — peste 35% în 1925 — a fost provocată de mărirea duratei zilei de muncă. De asemenea, cca. jumătate din numărul contractelor de muncă încheiat în 1924 — 79 din totalul de 163 — prevedeau obligația pentru capitaliști de a respecta ziua de muncă de 8 ore [7, p. 162]. Dar acest deziderat nu a putut fi integral transpus în viață sub regimul trecut. Revista „Lupta de clasă" scria în 1938 că „ziua de 8 ore este o excepție fericită, ziua de muncă normală fiind de 10 — 12 ore, cîte odată ajungînd pînă la 16 — 18 ore" [7, p. 163].

Durata sporită a zilei și săptămînii de lucru, ca și condițiile de muncă necorespunzătoare nu au împiedicat pe capitaliști să sporească intensitatea muncii în toate ramurile industriale. Intensificarea muncii s-a bazat pe metode de muncă înapoiate, pe folosirea muncii manuale în proporții mari, pe o tehnică scăzută, fapt remarcat într-o rezoluție a Congresului al V-lea al P.C.R. [10, p. 323].

Creșterea intensității muncii și inexistența mijloacelor de securitate și protecția a muncii, au dus la sporirea exagerată a numărului de accidente. În industria extractivă, dacă în 1921 s-au înregistrat 12 accidente la 1000 lucrători, în 1928 cifra corespunzătoare a fost aproape dublă — 23 [3]) [11, pp. 476 — 477]. Și trebuie avut în vedere faptul că numărul accidentelor înregistrate de statistica oficială cuprindea doar datele comunicate de capitaliști, fiind mult mai mic decît cel real. Subliniem faptul că îngrijirea medicală a muncitorilor accidentați nu era asigurată de întreprinderi, iar ajutorarea lor materială era practic inexistentă. Cînd în 1927 proiectul legii asigurărilor sociale a fost depus în parlament, burghezia a protestat cerînd retragerea lui și introducerea în lege a unor principii de clasă : fondul de asigurări sociale contra accidentelor de muncă să fie organizat și administrat de o delegație a patronilor, fondul asigurărilor de boală să fie administrat în mod egal de patroni și muncitori, iar fondul de bătrînețe și invaliditate de muncă de către stat, patroni și

---

[3]) La calculul după [11] al proporției accidentelor din industria extractivă — petrol, cărbuni, minereuri și cariere, fără saline — am exclus din numărul total al salariaților pe inginerii șefi de exploatare, personalul administrativ, funcționarii de birou, care nu erau supuși accidentelor.

muncitori, controlul asupra tuturor fondurilor fiind exercitat de către stat [9 , vol. II]. Amendamentele propuse de burghezie însemnau menținerea minimalizării în continuare a ajutorului material pentru oamenii muncii.

Capitaliștii s-au opus adoptării Codului muncii prin care să se impună obligații minime industriașilor privitoare la durata zilei de muncă, a vîrstei de muncă, a salariilor, a concediilor plătite etc. Ei au reacționat prompt atunci cînd, în 1923, s-a elaborat anteproiectul unui asemenea Cod. Într-un memoriu al U.G.I.R. către Ministerul Muncii din 16. XI. 1923 se arăta că „U.G.I.R. socotește că nu este nevoie de o legiferare căreia să i se dea forma pe care trebuie să o aibă codul muncii așa cum fusese întocmit" [12], iar într-un alt memoriu referitor la conținutul anteproiectului de Cod al muncii, se apreciază elaborarea lui ca inoportună, atrăgînd după sine sarcini grele pentru industrie [13, p. 202]. Totodată U.G.I.R. aprecia că noul Cod al muncii „...va stingheri munca, va împiedica dezvoltarea industriei și va paraliza orice inițiativă" [14, p. 29]. Reacția burgheziei era provocată de teama de a nu-și vedea cîtuși de puțin îngrădite, prin legi, posibilitățile de exploatare.

Politica „prin noi înșine" a însemnat și menținerea unui nivel ridicat al șomajului, salarii reduse și alte condiții de viață înapoiate. Asupra lor ne vom opri într-o notă viitoare.

Primită la 15 decembrie 1976

Institutul politehnic, Iași,
Catedra de economie politică

BIBLIOGRAFIE

1. Marx. K., *Capitalul,* Vol. III, partea *I*, E.P.L.P., Buc., 1953.
2. * * * Monitorul Oficial, partea *III*, Dezbateri parlamentare, nr. *84*/9.VI.1928.
3. Garoflid C. *Păreri economice și financiare.* Ed. Reforma socială, Buc., 1926.
4. Zeletin, Șt. *Politica muncii.* Dreptatea Socială, nr. *20*/15.XI.1923.
5. Zeletin, Șt., *Neoliberalismul.* Ed. Pagini Agrare și Sociale, Buc., 1927.
6. * * * *Legiferarea zilei de muncă de 8 ore.* Buletinul U.G.I.R., nr. *4*/1928.
7. Surpat Gh., *Pauperizarea clasei muncitoare din România burghezo-moșierească.* Ed. șt., Buc., 1962.
8. Blasian V., *Probleme de ordin social.* Buletinul U.G.I.R., nr. *3*/1925.
9. Cristodorescu Gh., *O operă profesională. Colaborarea U.C.C.I. cu puterile publice.* Ed. Cartea Românească, Buc., 1935.
10. * * * *Documente din istoria Partidului Comunist din România, 1929 — 1933.* Vol. III, E.S.P.L.A., Buc., 1956.
11. * * * *Anuarul Statistic al României 1939 și 1940.* I.C.S., Buc., 1941.
12. * * * Direcția Generală a Arhivelor Statului București, Fond U.G.I.R., Dosar *11*, 1923.
13. * * * Direcția Generală a Arhivelor Statului București, Fond U.G.I.R., Dosar *9*, 1924.
14. * * * Direcția Generală a Arhivelor Statului București, Fond U.G.I.R., Dare de seamă a U.G.I.R. pe 1923., Dosar *13*, 1923.

L'OPPOSITION DE LA BOURGEOISIE INDUSTRIELLE-BANCAIRE POUR LA JOURNÉE DE HUIT HEURES

(Résumé)

On présente quelques aspects de la conception et de la politique de la grande bourgeoisie autochtone concernant la durée et l'intensité du travail en Roumanie des années 1919 — 1928.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI
Tomul XXIII (XXVII), Fasc. 1—2, 1977
Secția VIII
ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

C. Z. 330.1

RELAȚIA DEZVOLTARE ECONOMICĂ—INDEPENDENȚĂ

DE

ILIE NIȚĂ

Experiența istorică demonstrează că dezvoltarea economică și idependența deplină, absolută, sînt inseparabile : fără prima este imposibil să se realizeze a doua, iar fără independență absolută a fiecărei națiuni, dezvoltarea economică este nesigură și înceată.

Acest adevăr fundamental se verifică atît în cazul statelor avansate economic cît și în cazul celor rămase în urmă, atît în cazul statelor mari cît și în cazul statelor mijlocii și mici. Ce elemente noi apar în cadrul acestei relații în perioada actuală ?

1. Analiza temeinică a realității contemporane, conduce la concluzia că interacțiunea dintre dezvoltarea economică și independență capătă o intensitate sporită în cadrul fiecărei țări. Aceasta înseamnă că astăzi, mai mult ca oricînd, lupta pentru afirmarea ființei naționale și pentru întărirea independenței, se contopește cu lupta pentru dezvoltarea și amplificarea vieții economice proprii, în concordanță cu obiectivele perioadei date. Explicația decurge din faptul că, pe de o parte, existența statelor naționale cu particularitățile lor reprezintă singurul cadru, obiectiv necesar, de dezvoltare a vieții materiale și spirituale a popoarelor ; pe de altă parte, se dovedește tot mai mult că economia națională poate constitui baza materială a independenței și suveranității numai dacă se caracterizează printr-un înalt grad de dezvoltare.

Este adevărat că dezvoltarea economică a devenit în perioada actuală un proces universal și cunoaște noi dimensiuni. Ea a fost ridicată la rangul de problemă de stat în fiecare țară și de preocupare majoră a zilelor noastre pe plan internațional.

Importanța cu totul deosebită a dezvoltării economice nu mai constituie, desigur, obiectul nici unei contestări. Ceea ce preocupă acum factorii de răspundere, precum și pe oamenii de știință, sînt conceptele dezvoltării, căile și mijloacele pentru asigurarea acestei dezvoltări. Teoriile asupra creșterii economice sînt extrem de numeroase. Concepția asupra dezvoltării este însă atributul suveranității și independenței fiecărui stat. Fiecare țară trebuie să-și stabilească propriul său concept asupra dezvoltării, adecvat condițiilor sale specifice și cerințelor perioadei istorice pe care o parcurge. În perioada actuală în favoarea dezvoltării statelor rămase în urmă sub aspect economic, se impune a se adopta și o strategie globală de sprijin din partea țărilor avansate și a unor organisme internaționale.

România, țară socialistă în curs de dezvoltare, urmează și ea propria sa concepție asupra dezvoltării economice. Cercetarea atentă a evoluției economiei noastre în decursul ultimelor două decenii, a obiectivelor esențiale ale planului cincinal 1976—1980 și a liniilor directoare pentru perioada 1981—1990, atestă faptul că, în gîndirea Partidului Comunist Român, dezvoltarea economică privită prin prisma întăririi independenței, se caracterizează prin cîteva trăsături definitorii, între care trei se impun atenției în mod deosebit : a) adeziunea constantă și perseverentă a României la procesul dezvoltării economice ; b) abordarea conceptului de dezvoltare economică în toată complexitatea sa și în mod creator ; c) îmbinarea armonioasă a factorilor interni și externi ai dezvoltării economice contemporane.

Fiind o constantă a întregii noastre evoluții socialiste, dezvoltarea economică capătă o încărcătură diferită de la o perioadă la alta. Astfel, dacă pentru perioadele formării economiei socialiste unitare și consolidării ei, dezvoltarea economică s-a răsfrînt, în principal, asupra sistemelor de bază ale complexului național și a îmbrăcat un caracter predominant extensiv, în următoarea perioadă ea cunoaște un caracter multilateral și intensiv, accentul deplasîndu-se pe modernizarea structurilor economice, pe ridicarea parametrilor tehnico-economici, ai producției, pe sporirea eficienței întregului aparat de producție. Trecerea la dezvoltarea multilaterală și intensivă a economiei românești în actuala etapă, decurge în mod obiectiv din stadiul evoluției noastre istorice și anume, parcurgerea fazei superioare a societății socialiste, cînd ur-

mează să se desăvîrșească toate trăsăturile socialismului, să se constituie un mecanism economic național modern, dinamic, eficient, capabil să asigure punerea pe deplin în valoare a tuturor avantajelor pe care le oferă sistemul socialist. În același timp, dezvoltarea multilaterală a economiei este singura alternativă pentru parcurgerea implicațiilor revoluției științifice-tehnice contemporane, adîncirii diviziunii internaționale a muncii și creșterii interdependenței între economiile naționale.

Conceptul românesc de dezvoltare multilaterală, exprimat sintetic în Programul partidului [1, pp. 65—110], asociază științific obiective, strategii și mijloace, în deplin acord cu interesele poporului nostru și aspirațiile epocii contemporane, cu necesitatea întăririi independenței țării. Fiecare ramură, domeniu de activitate, se proiectează în ponderea cerută de determinismul social, de funcționalitatea echilibrată a economiei noastre, de strategia dezvoltării contemporane. Ținînd seama că dezvoltarea forțelor de producție reprezintă factorul esențial al progresului, statul concentrează cu fermitate eforturile poporului spre dezvoltarea unei industrii și agriculturi moderne, în măsură să satisfacă cerințele mereu sporite ale societății noastre și să asigure dinamismul întregii economii naționale. Pe baza cunoașterii profunde a legităților dezvoltării sociale, are loc îmbunătățirea continuă a structurii economiei, creșterea cu precădere a ramurilor legate de progresul contemporan, repartizarea rațională a forțelor de producție pe întreg teritoriul țării.

Întrucît noile tehnologii și industrii impuse de modernizarea economiei, implantarea teritorială eficientă a forțelor de producție, amplificarea efectelor stimulative ale relațiilor de producție în procesul dezvoltării, necesită căutarea și introducerea unor soluții tehnico-organizatorice care să exprime funcțiile noi, în plină dezvoltare, statul nostru acordă în permanență o atenție deosebită dezvoltării cercetării științifice. Ceea ce ne-am propus în această privință se reflectă sintetic în hotărîrea luată ca cincinalul 1976 — 1980 să devină cincinalul afirmării ample a revoluției științifice-tehnice contemporane, în toate sectoarele economiei românești.

În strategia generală a dezvoltării economico-sociale a României, un loc central ocupă politica de investiții. Efortul făcut în domeniul investițiilor rezultă din faptul că aproape la fiecare interval de 5—6 ani, volumul lor pe ansamblul economiei s-a dublat. Creșterea volumului investițiilor în economia națională se întemeiază pe opțiunea fundamentală a poporului nostru privind alocarea unei importante părți din venitul național pentru dezvoltarea și modernizarea întregii economii. Rata acumulării a crescut de la 17—18% în perioada 1954—1960 la 25,5% în perioada 1961—1965, 29—30% în perioada 1966—1970 și 34% în perioada 1971—1975. În cincinalul 1976—1980 rata acumulării urmează să fie de 33—34%, ceea ce va permite realizarea, în continuare, a unui ritm înalt de dezvoltare economică.

Intensificarea eforturilor proprii, ca cerință de prim ordin a dezvoltării contemporane nu diminuează importanța factorilor externi în dezvoltarea economică a fiecărei țări, ci dimpotrivă, presupune luarea acestora în considerație, într-o măsură tot mai mare. Caracterul limitat al resurselor de care dispune fiecare țară, spiritul de raționalitate în conducerea economică, necesitatea de a beneficia de avantajele pe care le oferă dezvoltarea mondială și creația tehnico-științifică universală, obligă la un schimb permanent de activități între popoare. De aceea, îmbinarea armonioasă a factorului intern și extern — ce se condiționează reciproc — constituie expresia „unei politici juste a fiecărui popor, a forțelor revoluționare din fiecare țară" [1, p. 181]. În lumina acestei cerințe obiective, România se pronunță și acționează consecvent pentru extinderea relațiilor economice cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială, pe baza principiilor deplinei egalități în drepturi, respectului independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, renunțarea la forță și la amenințarea cu forța, respectul dreptului fiecărui popor de a-și hotărî dezvoltarea economică și socială corespunzător voinței sale. Înfăptuită pe baza acestor principii, colaborarea economică internațională se constituie într-o pîrghie de bază în procesul complex al dezvoltării economice a fiecărei țări.

Justețea acestei orientări de dezvoltare economică, riguros științifică și patriotică, își găsește expresia atît în înfățișarea de astăzi a țării cît și în imaginea proiectată pentru viitor. Dintr-o țară cu un pronunțat caracter agrar, cu o industrie slab dezvoltată și o agricultură înapoiată, România a devenit în mai puțin de 25 de ani o țară industrial-agrară, cu o industrie puternică, în plină dezvoltare — organizată pe baza cuceririlor științei și tehnicii moderne și cu o agricultură în plin proces de modernizare. Economia modernă ce urmează a fi creată în țară noastră, prin transpunerea în viață a directivelor Congresului al XI-lea al P.C.R., va marca depășirea stadiului de țară în curs de dezvoltare, atingerea stadiului de țară industrială dezvoltată, va ridica România pe noi culmi de progres și civilizație.

2. Practica socială confirmă și faptul că procesele proprii dezvoltării contemporane, se pot înfăptui și desfășura numai în cadrul economiei naționale, care rămîne, în continuare, celula de bază a economiei mondiale contemporane. Orice analiză științifică, teoretică sau practică, dovedește că nu există și nu poate exista alt cadru de formare a proporțiilor reproducției sociale, de desfășurare a procesului social de producție cu toate structurile și forțele sale productive, de angajare a fiecărui popor la efortul impus de procesele dezvoltării decît economia națională. Înțeleasă ca un sistem de activități economice, științifice, social-culturale și politice, armonios dezvoltat și istoricește constituit, ea reprezintă sursa propășirii materiale și spirituale a fiecărui popor și ca atare nu poate aparține decît unor state suverane și independente.

Este indiscutabil că participarea la circuitul economic mondial și angrenarea în diviziunea internațională a muncii influențează procesul de ansamblu al reproducției din fiecare țară, atît prin accesul la o serie de materii prime și tehnica modernă, cît și prin sporirea posibilităților de desfacere a produselor. Amplificarea interdependențelor economice nu anulează însă legitățile reproducției lărgite din fiecare economie națională. Ca urmare, dezvoltarea economiei naționale și întărirea statelor naționale independente constituie o necesitate logică, obiectivă a epocii actuale. „Analiza dezvoltării sociale în lumina materialismului dialectic și istoric — se arată în Programul P.C.R. — demonstrează că națiunea nu și-a încheiat rolul în istorie. Dimpotrivă, viața atestă cu putere că națiunea, statul național, sînt chemate să aibă și în continuare, pentru o lungă perioadă de timp, un rol de mare însemnătate în societate...“ [1, p. 143].

Oricît de intense ar fi interdependențele economice între state, ele nu pot anihila economiile naționale ca entități de sine stătătoare, ca centre autonome de decizie, ci dimpotrivă, le presupune nemijlocit, fără acestea — economiile naționale — interdependența economică fiind lipsită de suportul material. „Între toate statele — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — există interdependență și aș putea spune că, în perspectivă, aceasta se va accentua, ca rezultat al intensificării colaborării economice, științifice, culturale. Dar această interdependență pe care o consider necesară, nu trebuie să ducă la dependență; ea trebuie să se exprime în posibilitatea fiecărei țări — deci și a statelor mici și mijlocii — de a participa, în formele pe care le consideră utile, la diferitele acțiuni de cooperare cu alte state, de a-și hotărî de sine stătător dezvoltarea“ [2, p. 146]. Așadar, independența nu este adversara cooperării ci măsura și garantul egalității în cadrul acesteia, a respectării reciproce a intereselor fundamentale ale fiecărei națiuni.

Judecată prin prisma acestor rațiuni, susținute de realitatea istorică, și privite de pe poziția intereselor tuturor popoarelor, părerile exprimate în unele țări, după care colaborarea economică internațională ar trebui organizată pe baza unor criterii geografice sau de relief din zona de graniță, apar anacronice și sînt profund dăunătoare: mai întîi pentru că viața nu confirmă factorii geografici ca principali factori ai dezvoltării economico-sociale și nici ai colaborării; apoi, aplicarea unor astfel de concepții ar duce în fapt la limitarea colaborării între popoare, frînînd astfel dezvoltarea și contravenind principiilor noii ordini economice internaționale. Lichidarea, ciuntirea independenței unui stat ar echivala în condițiile actuale, cu un act de regres și ca atare nu poate fi acceptată sub nici o formă și de nici un popor.

Cucerită prin grele jertfe și sacrificii, independența națională de care se bucură astăzi poporul român este privită de el ca bunul său cel mai de preț, premisă fundamentală a progresului multilateral, iar apărarea și consolidarea ei ca suprema îndatorire. Cunoscînd prin propria sa experiență prețul independenței, bucurîndu-se astăzi din plin de binefacerile ei, poporul romîn nutrește un profund respect pentru independența celorlalte popoare, se manifestă pe arena internațională ca un ferm apărător al dreptului fiecărei națiuni de a dispune de soarta sa. Solidaritatea și sprijinul neprecupețit dat luptei popoarelor pentru dezvoltarea de sine stătătoare formează, în aceeași măsură ca și apărarea propriei independențe, o coordonată majoră a politicii României.

Primită la 9 decembrie 1976

Institutul politehnic, Iași,
Catedra de economie politică

BIBLIOGRAFIE

1. *** *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism.* Ed. polit., Buc., 1975.
2. Ceauşescu N., *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate.* Vol. 8, Ed. polit., Buc., 1973.

SUR LA RELATION DÉVELOPPEMENT ÉCONOMIQUE—INDÉPENDANCE

(Résumé)

On présente quelques reflections sur la relation développement économique—indépendance nationale, dans l'économie contemporaine. L'auteur relève l'importance particulière de la construction d'une économie nationale multilatéralement développée, qui représente la base solide pour la consolidation de l'indépendance absolue.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI
Tomul XXIII (XXVII), Fasc. 1—2, 1977
Secția VIII
ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z. 331.1

EXERCITAREA FUNCȚIEI INGINEREȘTI

DE

ELENA NICULESCU și N. NICULESCU

În cadrul personalului de specialitate, un loc important îl ocupă, în întreprinderilè industriale, inginerii. În strînsă corelație cu metamorfozele înregistrate în planul modernizării industriei asistăm, în ultimii ani mai ales, la importante modificări și în ce privește poziția și rolul inginerului în sistemul producției. O expresie sintetizată asupra acestor modificări o întîlnim la N. G. Halbert și D. A. Woolf, care notează : „Cu 10 ani în urmă inginerul era considerat adesea ca un fel de manual de specialitate. În anumite cazuri această părere apare azi în descrierile formale ale sarcinilor inginerului. Perspectivele inginerului s-au schimbat însă față de cele de acum 10 ani" [1, p. 290].

Ținînd seama de faptul că inginerul aduce un grad mai ridicat de perfecționare în profesia sa, întreprinderea are deplinul interes, dar și obligația de a crea toate condițiile pentru exercitarea la cele mai înalte cote de eficiență a funcției inginerești în scopul valorificării la maximum a corpului de ingineri de care dispune. În condițiile actuale, funcția inginerească se îmbogățește cu noi coordonate în planul creativității, al organizării și conducerii științifice a producției și a muncii, al relațiilor interumane. În contextul social-economic propriu socialismului se creează condiții optime pentru afirmarea inginerului atît ca specialist, cît și ca factor de decizie socială.

Manifestarea rolului inginerului în mecanismul producției socialiste se realizează, fără îndoială, în mijlocul unor realități concrete, definite de profilul întreprinderii, gradul de dotare tehnică a acesteia, specificul procesului tehnologic și al locului de muncă, de structura socio-profesională și psiho-socială a colectivului de muncă etc.

În raport cu aceste coordonate, problema care se pune este aceea a folosirii cadrelor inginerești în așa fel încît să se obțină rezultate din ce în ce mai bune. În funcție de obiectivul urmărit, am formulat, în cadrul chestionarului complex adresat inginerilor de la C.F.S. Săvinești—Neamț, un grup de întrebări centrate pe ideea exercitării funcției inginerești.

Am apreciat pentru început că trebuie să ne edificăm asupra problemelor ce dau conținutul activității inginerilor. În acest scop, o primă întrebare și-a propus să realizeze o anumită ierarhizare a preocupărilor inginerilor.

Tabelul 1

Distribuția răspunsurilor la întrebarea privind preocupările inginerilor (%)

Natura problemelor	Proporția acordării locului						
	I	II	III	IV	V	VI	Total
Rezolvarea problemelor tehnice	43,3	13,3	36,7	6,7	—	—	100,0
Organizarea muncii	12,5	41,6	25,0	16,7	—	4,2	100,0
Conducere, control	37,0	29,6	22,2	3,7	3,4	—	100,0
Formarea personalului	—	23,1	11,5	53,8	3,8	7,7	100,0
Evidență economico-financiară	5,3	—	—	5,3	47,4	42,1	100,0
Cercetare științifică	—	—	9,1	9,1	45,5	36,4	100,0

În cadrul preocupărilor inginerilor chestionați locul principal îl ocupă cele privind producția. Este vorba de rezolvarea problemelor tehnice pe care le ridică desfășurarea activității productive, de cele privind organizarea, conducerea și controlul acesteia. Și, după părerea noastră, este firesc să fie așa. Atrage însă atenția faptul că activitatea de cercetare științifică ocupă un loc mult prea modest în raport cu nevoile actuale. Considerăm că aceasta trebuie plasată între preocupările cu o pondere ridicată în ansamblul activității inginerilor.

Ierarhizarea preocupărilor inginerilor am realizat-o și dintr-un alt punct de vedere. În acest scop, am solicitat subiecților să ne prezinte procentul aproximativ pe care-l acordă rezolvării diferitelor probleme în cadrul unei zile de lucru. Pentru rezolvarea problemelor tehnice, 30 % dintre cei chestionați apreciază că afectează între 10 și 19 % din fondul de timp ; 25 % între 20 și 29 % și tot 25 % între 30 ... 39%, iar 20 % consideră că alocă mai mult de 40% din timp în acest scop. Mai mult de 56 % dintre răspunsuri arată că pentru problemele de organizare a muncii consumă pînă la 1/5 din fondul zilnic de lucru. Dimpotrivă, peste 55% dintre cei chestionați declară că pentru activitatea de conducere și control afectează mai mult de 30% din fondul de timp. Formării personalului i se alocă, potrivit părerii a mai mult de 82% din subiecți, mai puțin de 20 % din fondul de timp. În fine, să reținem că toate răspunsurile evidențiază că cercetarea științifică este „onorată" cu mai puțin de 1/5 din același fond de timp (60% declară că în cadrul preocupărilor lor cercetarea științifică ocupă mai puțin de 10% din timp).

Concluzia care se desprinde este că problemele legate direct de producție ocupă locul cuvenit în ansamblul preocupărilor inginerilor. Totodată, este necesar să se manifeste o atenție sporită pentru așezarea activității de cercetare în imediata vecinătate a primului lot de probleme, integrîndu-se de fapt, acestora.

În consens cu această concluzie apare și „ierarhia ideală" a preocupărilor amintite, în opinia inginerilor chestionați.

Tabelul 2

„Ierarhia ideală" a preocupărilor inginerilor (%)

Natura problemelor	Proporția acordării locului						
	I	II	III	IV	V	VI	Total
Rezolvarea problemelor tehnice	72,0	8,0	16,0	4,0	—	—	100,0
Organizarea muncii	4,2	33,3	12,5	33,3	8,3	8,3	100,0
Conducere, control	4,2	25,0	41,7	16,6	12,5	—	100,0
Formarea personalului	4,2	4,2	8,3	25,0	41,7	16,6	100,0
Evidență economico-financiară	—	—	9,1	4,5	31,8	54,5	100,0
Cercetare științifică	20,8	29,2	12,5	16,6	4,2	16,6	100,0

Conform opiniei subiecților noștri, pe primul loc trebuie să se situeze preocupările vizînd activitatea nemijlocită de producție (rezolvarea problemelor tehnice, precum și activitatea de organizare-conducere-control), dar pe locul următor este necesar să se plaseze cercetarea științifică, valorificarea capacității de creație tehnică a inginerilor. Este o realitate, confirmată de multe din studiile de specialitate, că întreprinderile noastre industriale nu manifestă suficient interes pentru punerea în valoare, la cote maxime, a capacității de creație a personalului tehnic în general, a celui superior calificat în special. Or, am observa aici faptul că stimularea creativității constituie azi problema numărul unu care preocupă marile întreprinderi moderne din lume.

Referindu-se la coordonatele pe care trebuie să se situeze întreprinderea modernă în acest plan al activității ei, E. P l u m a t și H. G u i l l a u m e notează : „Realizînd astfel condițiile gîndirii și acțiunii eficace, întreprinderea dovedește că ea știe că principala sa resursă este echipa de oameni ce o servește". Și mai departe avertizează întreprinderea să rețină că, de asemenea, „capitalul său nu este făcut din monede care durează secole, ci dintr-o substanță care se transformă în nisip dacă ea nu se adaptează și nu evoluează constant în funcție de necesitățile vieții și ale viitorului " [2, p. 21]. Avem așadar, subliniată, o dată în plus, nevoia unor preocupări constante pe linia creării tuturor condițiilor pentru punerea în valoare a capacității de creație a inginerilor.

În condițiile actuale, organizarea acestei activități capătă o valoare distinctă. S-a repetat de multe ori ideea că organizarea ar fi incompatibilă cu creația și că întreprinderea, așezată pe criterii de rentabilitate și mult preocupată de aceasta, nu poate decît să înăbușe fantezia inventatorilor (cercetătorilor). Această concepție teoretică este solidară cu ideea tradițională potrivit căreia inventatorul este un singur om. Faptele zilelor noastre infirmă însă această teorie.

Marea descoperire a devenit rară și aproape accidentală. În contextul actual al civilizației științifice și industriale, cercetătorii din aceleași domenii (discipline) sînt orientați pe căi, dacă nu identice, cel puțin paralele.

Este deci necesar ca în fiecare întreprindere să se organizeze echipe complexe de cercetare și studiu formate din ingineri, cercetători, economiști și alte cadre cu pregătire superioară și medie de specialitate care să aibă drept preocupare majoră rezolvarea problemelor stringente pe care le ridică procesele tehnologice din secții. Numai organizînd și coordonînd munca de cercetare și invenție-inovație în bune condițiuni, va putea fi antrenat în această activitate întregul corp tehnico-economic. Realitatea relevă însă o situație inversă. Dintre subiecții anchetați numai 13,3 % au preocupări în plan științific, în timp ce 86,7 % se plasează în afara acestei activități, ceea ce relevă, evident, o subutilizare a capacității de creație a inginerilor.

În strînsă legătură cu acest aspect, pe lîngă antrenarea inginerilor în colective de cercetare, se impune să se acorde o mai mare atenție problemei studiului și informării. Mulți dintre subiecți au subliniat însă că nu au suficient timp pentru studiu, ca și defectuoasa organizare a acestei activități în întreprindere.

Iată de ce este necesar ca întreprinderea să manifeste mai multă preocupare în sensul de a da inginerilor mai ales, și cercetătorilor, ocazia de a-și completa informarea, cunoștințele științifice tehnice, de a pune la punct un sistem de achiziționare de cărți și de circulație a revistelor, participări la schimburi de experiență și reuniuni științifice, expuneri ale fiecărui inginer (cercetător) asupra lecturilor recente.

Formarea echipelor de cercetare trebuie să aibă în vedere și un alt criteriu. Pentru creator este important ca el să nu-și limiteze cultura sa științifică la cîmpul îngust al unei tehnologii și, în afară de specialitatea sa, să fie informat asupra domeniilor interdisciplinare și a celor apropiate. De aceea, echipa de studiu-cercetare trebuie să cuprindă specialiști din toate ramurile esențiale ale întreprinderii, încît fiecare dintre ei să poată obține, cînd o dorește, toate informațiile dorite. Aceste contacte nu numai că vor fi favorizate, dar ele trebuie organizate și sistematizate pentru a evita, pe cît posibil, compartimentarea îngustă a specialiștilor.

Necesitatea intensificării preocupărilor întreprinderii în direcția mai bunei utilizări a cadrelor cu pregătire tehnică superioară, și, pe un plan mai larg, a tuturor specialiștilor, este relevată și de faptul că majoritatea celor chestionați apreciază că, deocamdată, activitățile pe care le desfășoară nu corespund exigențelor actuale pe care le implică funcția de inginer (vezi răspunsurile la întrebarea din chestionarul complex adresat inginerilor). La această întrebare numai 6,9% din subiecți consideră că activitatea pe care o desfășoară este conformă cerințelor actuale ale funcției de inginer, în timp ce 37,9% răspund negativ, iar 55,2% apreciază că ceea ce fac corespunde doar parțial față de cerințele funcției inginerești.

Desigur, ne-a interesat să aflăm și cauzele care, după opinia celor chestionați, au determinat un conținut necorespunzător activității inginerești. 31,1 % au opinat că una din cauze ține de slaba organizare și conducere a activității și tot atîția (31,1 %) înclină spre o altă cauză și anume lipsa condițiilor optime de muncă și a climatului favorabil manifestării depline a capacităților de muncă. Un inginer automatist de la Melana II—III subliniază necesitatea creării condițiilor „pentru punerea în valoare a tuturor cunoștințelor însușite în facultate". Și mai departe notează : „Ca inginer te trezești de obicei în situația de a face lucruri care nu au nimic comun cu calitatea de specialist". Un alt specialist, avînd 16 ani vechime (fabrica Monomer) propune ca „inginerul să fie folosit în producție ca inginer și nu ca maistru, să fie atras în rezolvarea problemelor tehnice și de cercetare", iar altul (de la Poliamid IV) cere „probleme concrete de rezolvat pentru fiecare cadru tehnic și nu transformarea lui în maistru de ture". În fine, reținem opinia unui șef de secție (Melana III) : „Activitatea inginerilor să fie degrevată de munca de rutină (probleme de organizare, aprovizionare, într-un cuvînt de activitatea de administrație)". 22,2 % dintre subiecți consideră că deficiențele în sistemul de promovare ar constitui cauza insuficientei utilizări a cadrelor inginerești. În fine, 15,6 % cred că această cauză se află în folosirea necorespunzătoare a sistemului de cointeresare.

Distribuția răspunsurilor aduce în atenție necesitatea amplificării preocupărilor conducerii combinatului în planul mai bunei organizări și coordonări a activității corpului tehnic, al creării climatului optim afirmării capacităților fiecărui cadru.

Aprecierile noastre sînt susținute și de propunerile pe care inginerii chestionați le-au formulat în scopul sporirii eficienței activității lor, propuneri care converg spre aceste obiective. Iată ce opinează un inginer de la Textil IV : „Inginerul trebuie să conceapă, să cerceteze, să aducă tot timpul cîte ceva nou sau dacă nu nou, ceva îmbunătățit. Pentru aceasta ar trebui să aibă timp și materiale necesare încercărilor soluțiilor pe care și le propune. În realitate, inginerul nu desfășoară o astfel de muncă". Un alt coleg al primului (de la aceeași fabrică) cere ca „activitatea inginerilor să fie organizată în așa fel încît să aibă mai mult timp pentru studiu individual în specialitate".

Inginerii stagiari formulează și ei cereri în același sens : „schimbarea opiniei conducerii asupra modului de antrenare al inginerilor stagiari în problemele de producție" și „integrarea într-un colectiv de cercetare științifică" (inginer textilist — Melana II). Un inginer tehnolog, cu 5 ani vechime, de la Poliamid I cere să se creeze „posibilitatea de a face încercări și experimentări pe liniile de filare, din care să se poată trage concluzii referitoare la conducerea procesului chimic". În același sens, un alt stagiar propune „înființarea unor cercuri la care să participe ingineri de la secții diferite, dar care conlucrează la obținerea aceluiași produs finit" exemplificînd cu fabricile Poliamid-Lactama (inginer tehnolog, Poliamid I—III). Un coleg de secție al subiectului mai sus amintit propune „mai multe probleme de cercetare legate direct de profilul secției". În fine, ni se pare interesantă de reținut opinia șefului de secție de la Lactama II : „Existența în secție a unui număr de minimum doi ingineri care să facă cel puțin 70 % inginerie, cercetare, proiectare, în scopul ridicării unor cantități de date științifice care nu se pot lua decît din secție și care vor servi ca bază de plecare în proiectarea de utilaje și instalații originale". Și mai departe notează „Ei vor trebui stimulați, atribuindu-li-se posturi de ingineri principali I, II, III, conform legilor în vigoare".

Așadar, simpla aducere în atenție a acestor opinii evidențiază faptul pozitiv că inginerii sînt frămîntați de problematica muncii lor, formulînd opinii, în majoritate raționale, pentru mai buna folosire a capacităților lor. În același timp, pentru conducerea combinatului se relevă necesitatea ca, pe baza unei mai largi consultări a acestor specialiști, inclusiv a concluziilor prezentului studiu, să se creeze condițiile îmbunătățirii folosirii corpului ingineresc.

Primită la 13 decembrie 1976

Institutul politehnic, Iași,
Catedra de economie politică

BIBLIOGRAFIE

1. Halbert N. G., Woolf D. A., *Ingineri conducînd pe alți ingineri.* Trad. din J. of Petroleum Tehnology, 18, nr. 3 (1966).
2. Plumat E., Guillaume H., *Formarea inginerilor și a cercetătorilor. Stimularea creativității* (trad. din l. franceză). Centrul de cercetări de pe lîngă C. F. S., Săvinești.

THE ACHIEVEMENT OF THE ENGINEER'S JOB

(Summary)

On the bases of a socio-economical study made among the specialists of a large chemical plant, the authors draw some useful conclusions about the practical activity in factories concerning the content of the engineering fonction.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI
Tomul XXIII (XXVII), Fasc. 1—2, 1977
Secția VIII
ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

C. Z. 33 1.1

UNITATEA ECONOMICĂ ȘI FACTORUL UMAN

DE

V. PÂRVU și GEORGE MEDRIHAN

Una din direcțiile în care va acționa partidul și statul în ceea ce privește creșterea economică în țara noastră este folosirea cît mai eficientă a forței de muncă. Un rol deosebit de important în acest sens îl au întreprinderile și unitățile economice de bază. De aceea, ne propunem, ca în mod succint, să abordăm, pornind de la analiza situației concrete a întreprinderii de rulmenți Bîrlad (I.R.B.), rolul unităților economice în realizarea acestei sarcini generale, mijloacele prin care ele pot acționa în această direcție.

Întreprinderile dispun de un complex de mijloace prin care pot să influențeze asigurarea unei concordanțe optime între forța de muncă și tehnică. Or, această problemă foarte complexă reprezintă una din condițiile hotărîtoare ale eficienței funcționării capacității de muncă a factorului uman în producție. Prin atribuțiile pe care le au în ce privește recrutarea, selectarea, angajarea, pregătirea, perfecționarea pregătirii, promovarea și retribuirea personalului, unitățile economice pot și trebuie să asigure o corelație corespunzătoare între pregătirea fiecărui angajat și profesia cerută de fiecare loc de muncă, conform tehnicii și tehnologiei utilizate la un moment dat. Folosind în mod corespunzător atribuțiile ce-i revin în acest domeniu, I. R. B. a reușit, cu toate dificultățile inițiale determinate de amplasarea ei într-o zonă lipsită de tradiție și cu toate că noile capacități, ca și modernizarea celor vechi au impus modificarea continuă și rapidă a profesiilor, în sensul creșterii ponderii celor caracteristice automatizării producției, să asigure o concordanță corespunzătoare între oameni și tehnică. Astfel, toți muncitorii productivi sînt calificați în meseriile corespunzătoare cerințelor tehnicii și tehnologiei producției. Muncitorii auxiliari necalificați, care reprezentau la sfîrșitul anului 1975 aproape 4,5% din totalul muncitorilor, execută lucrări care nu cer vreo calificare. În ceea ce privește personalul tehnic, economic și de alte specialități, cu excepția a 4,5% din totalul inginerilor și 3,1% din cel al tehnicienilor care ocupau funcții economice, restul aveau, la aceeași dată, specializări conform cerințelor locurilor de muncă. În același timp, întreprinderea s-a preocupat permanent ca odată cu creșterea gradului său de înzestrare tehnică să ridice continuu nivelul de pregătire a cadrelor. În acest scop a folosit toate formele posibile, dar în primul rînd școala profesională proprie. În 1975 aproape 97% din totalul noilor angajați proveneau din această școală. Evoluția nivelului de școlarizare a muncitorilor se poate vedea din tabelul 1.

Tabelul 1

Anul	Total muncitori = 100 % din care						
	Necalificați cu 4 și 7 clase	4 clase și calificare la locul de muncă	4 clase și școală profesională	7 clase și școală profesională	10 clase și școală profesională	școală medie tehnică	școală de maiștri
1953	38,7	23,9	28,4	—	—	6,4	2,6
1960	58,1	—	—	36,1	—	3,6	2,2
1965	43,1	—	—	52,5	—	2,3	2,1
1970	19,7	—	—	75,9	—	1,8	2,6
1975	4,5	50,5	—	42,2	0,6	0,8	1,4

În perioada 1953—1975 întreprinderea a calificat aproape 3 500 de muncitori la locul de muncă, peste 3 100 prin școala profesională și aproape 100 prin școala de maiștri. Cu toate acestea, în toată perioada menționată, și mai ales în ultimul timp, cînd s-a introdus masiv tehnica automatizată categoria medie de încadrare a lucrătorilor a fost mai mare decît cea de calificare a muncitorilor. De exemplu, în 1975 prima era de 2,90, iar cea de a doua de 1,74. Chiar planul pentru anul 1980 prevede un decalaj de la 3,25 la 2,15. Această situație poate semnifica o utilizare eficientă a capacităților de muncă a muncitorilor, dar poate să se reflecte negativ asupra calității produselor, modului de folosire a utilajelor, consumului de materiale etc. Un alt grup de măsuri prin care întreprinderile pot asigura concordanța dintre oameni și tehnică sînt cele care se referă la asigurarea stabilității cadrelor și în consecință creșterea experienței și deprinderii în muncă. Printr-o politică corespunzătoare în această direcție I.R.B. a reușit să îmbine armonios elanul tinerese cu experiența și deprinderea în muncă și prin aceasta a asigurat o folosire mai bună a tehnicii și a capacităților de muncă a personalului. Prezentăm în tabelul 2 situația vechimii angajaților I.R.B., în dinamica anilor 1953—1975.

Tabelul 2

Anul	Total personal = 100 % din care				
	pînă la 5 ani	5—10 ani	10—15 ani	15—20 ani	peste 20 ani
1953	66,5	25,5	8,0	—	—
1960	70,8	9,2	8,5	6,5	5,0
1965	63,4	10,8	10,1	9,5	6,2
1970	53,5	12,0	12,5	13,0	9,0
1975	49,7	15,1	9,3	15,1	11,0

Pentru a valorifica la maximum factorul uman, unitățile economice trebuie să asigure, prin măsurile de organizare științifică a producției și a muncii, prin normarea tehnică a muncii, precum și prin alte măsuri care îi stau la dispoziție, structuri optime între diverse categorii de personal. Cunoscînd că volumul producției depinde în primul rînd de numărul muncitorilor și, deci, de ponderea lor în totalul personalului, I.R.B. a asigurat o dinamică de creștere mai rapidă acestora decît personalului tehnic, economic și de altă specialitate (vezi tabelul 3).

Tabelul 3

1953 = 100%

	1960	1965	1970	1975	1980 (plan)
Total personal	394,1	493,5	560,2	870,1	946,2
Muncitori	475,5	608,5	704,5	1160,5	1254,4
Alte categorii	196,6	232,4	232,2	204,8	240,0

Tot atît de important însă pentru sporirea eficienței utilizării capacității de muncă a factorului uman este și asigurarea unor structuri optime, corespunzătoare tipului de progres tehnic din fiecare etapă de dezvoltare a unităților economice, atît în cadrul muncitorilor, cît și a personalului tehnic, economic și de altă specialitate. După cum se poate constata din tabelul 4, la I.R.B. există o permanentă tendință de îmbunătățire a structurilor de personal, dar mai sînt și importante rezerve neutilizate.

Tabelul 4

Total = 100%

			1960	1965	1970	1975	1980 (plan)
Muncitori	total		84,6	85,6	83,7	92,8	92,2
	din care	productivi	32,0	35,6	45,2	44,1	57,1
		auxiliari	52,6	50,0	42,1	48,7	45,1
TESA	total		15,4	14,4	12,7	7,2	7,8
	din care	ingineri	3,1	2,2	2,1	1,4	1,5
		maiștri	2,8	2,9	2,3	2,1	2,1
		tehnicieni	3,5	3,7	3,7	2,0	1,9
		economiști	0,1	0,1	0,2	0,2	0,6
		subingineri	—	—	—	—	0,5
		alții	5,9	5,5	4,4	1,5	1,2

Așa, bunăoară, raportul dintre muncitorii productivi și auxiliari, reflectînd stadiul actual și de perspectivă a procesului de mecanizare și automatizare, care s-a extins îndeosebi la lucrările de bază și mai puțin la cele ajutătoare, este încă necorespunzător, cu toate că se simte un proces rapid de inversare favorabilă a ponderilor. Același lucru se observă în ce privește raportul dintre ingineri și economiști, precum și ingineri, tehnicieni și subingineri. De asemenea, numărul de ingineri și tehnicieni ocupați în serviciile de conducere și funcționale este prea mare (aproape 50%) în raport cu cei ocupați în serviciile de concepție (circa 25%) și de producție (circa 25%). Aceasta se află dealtfel în strînsă legătură cu raportul necorespunzător dintre ingineri și economiști.

În creșterea eficienței folosirii capacității de muncă a factorului uman un mare rol îl joacă măsurile prin care unitățile economice de bază asigură utilizarea acestuia la nivelul de intensitate normală. Printre aceste măsuri se înscriu toate mijloacele care asigură folosirea integrală a timpului de lucru, dar și cele referitoare la organizarea și normarea corespunzătoare a muncii. Astfel, prin creșterea normelor cu motivare tehnică pînă la 95—99% din totalul de norme în cincinalul 1971—1975, I.R.B. a asigurat și o utilizare a capacității de muncă a muncitorilor la intensitatea medie normală. Aceasta este reflectată în faptul că în toată această perioadă indicele de îndeplinire a normelor a oscilat între 99,5% și 101%. Același rol l-a jucat normarea științifică și îmbunătățirea organizării muncii personalului administrativ și de conducere. Asigurarea unei intensități normale a muncii în serviciile de conducere și funcționale, alături de creșterea gradului de dotare tehnică al acestor servicii, a constituit unul din factorii care au contribuit la reducerea continuă a ponderii acestui personal.

Gradul de eficiență a utilizării forței de muncă se reflectă în final în productivitatea acesteia. Unitatea la care ne referim, mobilizînd toți factorii de creștere a productivității muncii, a reușit să asigure o sporire a acesteia pe un angajat în perioada 1960—1975 de aproape 5 ori, ceea ce a asigurat peste 87% din sporul producției industriale. În cincinalul 1970—1975, peste 76% din sporul producției s-a realizat pe seama creșterii productivității muncii, dar aceasta cu mari oscilații de la un an la altul. Așa, de exemplu, în 1973 față de 1972, pe seama creșterii productivității s-a realizat doar 37% din sporul producției. Or, tocmai aceste oscilații reflectă existența unor rezerve în folosirea eficientă a factorului uman.

În 1980, față de 1975, productivitatea muncii pe un angajat va crește cu peste 50%, ceea ce va asigura peste 80% din sporul producției. Economia relativă de angajați ce se va realiza pe seama programului de măsuri de creștere a productivității muncii pe total cincinal se va ridica la 3463, din care : pe seama introducerii tehnicii noi 968 de angajați, a perfecționării organizării 2158, a creșterii calificării 237 și ca urmare a modificării structurii producției 100 de angajați.

Primită la 30 martie 1976

Institutul politehnic, Iași,
Catedra de economie politică

L'UNITÉ ÉCONOMIQUE ET LE FACTEUR HUMAIN

(Résumé)

Le travail met en évidence, en prenant pour exemple la Fabrique de roulements de Bîrlad, les moyens par lesquels les entreprises peuvent faire augmenter l'efficience de l'utilisation du facteur humain.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
Tomul XXIII (XXVII), Fasc. 1—2, 1977
Secţia VIII
ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

C. Z. 330.2

SERVICIILE — EVOLUŢIE ŞI IMPLICAŢII

DE

MARIANA-LUCIA BUCUR

În etapa actuală, etapă a făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism, serviciile se încadrează organic în structura modernă şi eficientă a economiei ţării noastre.

Dezvoltarea continuă a serviciilor pentru populaţie este rezultatul creşterii potenţialului economic al ţării şi, implicit, a veniturilor băneşti ale populaţiei.

Serviciile, nefiind direct producătoare de bunuri materiale, nu pot lua amploare decît în condiţiile în care, în sectoarele producţiei materiale, productivitatea muncii a atins un nivel suficient de înalt, care să permită satisfacerea nevoilor proprii de mijloace de producţie şi de bunuri de consum, cît şi a necesităţilor sectorului terţiar.

Gradul de dezvoltare a serviciilor reprezintă, deci, una din expresiile nivelului de dezvoltare al întregii economii.

Documentele de partid şi de stat cuprind sarcini sporite şi pentru acest sector al economiei, sarcini adecvate fiecărei etape parcurse. Dacă în cincinalul 1971—1975 volumul serviciilor a fost prevăzut să sporească cu 50—61 %, într-un ritm mediu anual superior atît ritmului de creştere a veniturilor reale ale populaţiei, cît şi al desfacerilor de mărfuri prin reţeaua unităţilor cu amănuntul, în 1980, continuîndu-se acest proces calitativ, volumul serviciilor prestate populaţiei va spori cu 70 la sută faţă de 1975, dezvoltîndu-se cu precădere prestaţiile pentru construcţii şi reparaţii, gospodăria comunală, serviciile turistice.

Acestor orientări şi dimensiuni, li se integrează procese calitative, cum ar fi: intensificarea lărgirii gamei serviciilor, îmbunătăţirea repartizării judicioase a unităţilor de servicii în profil teritorial, ridicarea calităţii serviciilor pentru populaţie.

În concordanţă cu cerinţele unei economii moderne, volumul prestaţiilor de servicii va creşte, pînă în anul 1990, într-un ritm de 10—11 la sută anual, transformîndu-se într-un însemnat factor de creştere economică şi de dezvoltare a personalităţii umane.

Creşterea volumului şi diversificarea activităţilor concentrate în sfera serviciilor către populaţie, reprezintă o tendinţă evidentă pe plan mondial, fiind o caracteristică a tuturor ţărilor avansate din punct de vedere economic. Economistul american W.W. Rostow denumeşte acest stadiu al modernizării fiecărei economii „consumaţia de masă", stadiu în care structura economică asigură preponderenţa producţiei bunurilor de folosinţă îndelungată şi a sectoarelor prestatoare de servicii, ponderea cea mai mare a populaţiei active fiind deţinută de persoane ocupate în „sectorul terţiar"[1]).

În concordanţă cu orientările ferme date întregii dezvoltări economico-sociale a ţării prin politica partidului, evoluţia ponderii populaţiei active în principalele sectoare ale economiei noastre naţionale este prezentată în tabelul 1 (după [1, p. 49]).

---

1) Împărţirea activităţii economice a unei ţări în cele trei sectoare — primar, secundar şi terţiar — a fost preconizată şi precizată de către economiştii Allen Fisher (1926), Colin Clark (1940) şi Y. Fourastié.

Sectorul terţiar cuprinde: transporturi şi telecomunicaţii, comerţ, turism, învăţămînt, administraţie de stat, cultură, ocrotirea sănătăţii, gospodărie comunală etc.

Tabelul 1

Sectoare	Anul			
	1970	1975	1980	1990
Industrie și construcții	30,8	40,0	47,0	50,0
Agricultură	49,1	38,0	27,0	15,0
Sector terțiar	20,1	22,0	26,0	35,0

Se observă că, paralel cu creșterea populației ocupate în industrie (și construcții) are loc un proces asemănător și în sectorul terțiar, procese ce vin să reflecte coordonate esențiale ale modernizării economiei naționale și apropierea treptată de structurile caracteristice economiilor țărilor dezvoltate.

Dezvoltarea și ridicarea nivelului calitativ al serviciilor sînt subordonate cerințelor legii economice fundamentale a socialismului, țelului suprem al politicii partidului. Are, în acest sens, o semnificație distinctă precizarea făcută în Programul P.C.R., potrivit căreia „Politica generală a partidului, edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate, au drept țel suprem ridicarea continuă a bunăstării materiale și spirituale a întregului nostru popor, sporirea gradului de civilizație a vieții întregii societăți" [2].

Rolul serviciilor, atît al celor sociale (învățămînt, știință, ocrotirea sănătății, cultură și artă), cît și al celor individuale (gospodăria edilitară și locativă, servicii de reparații, întreținere, servicii turistice, servicii de curățătorie, spălătorie, etc) este tocmai satisfacerea necesităților raționale de consum material și spiritual ale populației patriei noastre, contribuind la ridicarea nivelului de trai al oamenilor muncii.

Serviciile, în perioada cincinalului 1976—1980, vor avea o funcție importantă în îndeplinirea primei etape din prevederile Programului național de sistematizare a teritoriului și localităților urbane și rurale. O contribuție deosebită în această direcție, vor aduce prestațiile pentru construcții și reparații, gospodărie comunală și cele pentru nevoile casnice. În vederea echipării tehnice edilitare a orașelor și a altor lucrări de urbanizare vor fi alocate, pentru dezvoltarea serviciilor de gospodărie comunală, fonduri de investiții cu 25 % mai mari decît în perioada 1971—1975. Unele servicii, ca cele pentru spălat și curățat chimic, au un rol important în ușurarea muncii femeilor. Pentru extinderea rețelei unităților ce oferă aceste servicii, în cincinalul următor, se prevede un volum de investiții de peste 200 milioane lei. Pe baza creșterii productivității muncii în toate ramurile de activitate, săptămîna de lucru va fi redusă, pînă la sfîrșitul deceniului următor, la 40—42 ore. Concomitent, se vor crea condiții optime pentru creșterea și utilizarea cît mai rațională a timpului liber. În această direcție, un rol important va reveni turismului, care va dobîndi, treptat, un caracter social de masă, valorificînd superior resursele materiale și umane de care dispunem.

Creșterea calității vieții este influențată direct și de serviciile sociale. Este, deci, justificată atenția deosebită acordată domeniului ocrotirii sănătății, urmărindu-se perfecționarea asistenței preventive și îmbunătățirea condițiilor de asistență în unitățile sanitare, prin sporirea numărului de medici și dezvoltarea acestei rețele. Serviciile de învățămînt se vor perfecționa continuu, în pas cu cerințele societății, pe linia pregătirii generale tehnico-științifice și a participării elevilor și studenților la activitatea productivă și de cercetare. În vederea lărgirii orizontului cultural și artistic al tuturor cetățenilor, va fi asigurată baza materială necesară prestării acestui gen de servicii.

În literatura de specialitate, cîștigă tot mai mult teren ideea că unele servicii contribuie la creșterea economică. Este important a se cunoaște contribuția fiecărei categorii de servicii la crearea venitului național, în vederea formării unui sector al serviciilor, cu o structură care să permită această creștere economică.

Creatoare de venit național este nu numai producția materială nemijlocită (industrie, agricultură și silvicultură), ci și unele ramuri indirect productive, care adaugă valoare la bunurile materiale (activitatea productivă din sfera circulației—ambalare, sortare, păstrare—transporturile și telecomunicațiile cu caracter productiv). În acest cadru, se cuvine să aducem în atenție încă un aspect. Productivitatea muncii din cadrul producției materiale propriu-zise este dependentă de unele activități exterioare acesteia, cum ar fi cercetarea tehnico-științifică, proiectarea, învățămîntul, etc. Aceste activități „ar putea fi denumite servicii de producție" [1]. Influența acestor servicii asupra eficienței muncii din sfera producției materiale nemijlocite se poate

manifesta în cazul unora, imediat, iar în cazul altora, mai tîrziu. Cuantificarea participării învăţămîntului şi cercetării, în condiţiile integrării acestora cu producţia, primeşte noi sensuri, fiind concomitent, activităţi de formare, de creaţie tehnică şi de proiectare, dar şi producţie de bunuri materiale care intră direct în circuitul economic. Potrivit unor calcule efectuate la Institutul Central de Cercetări Economice, s-a stabilit că circa 50% din venitul naţional al României între 1960—1970, a fost creat pe seama muncii calificate.

La crearea venitului naţional îşi aduc contribuţia şi alte servicii, cum ar fi ocrotirea sănătăţii şi asistenţa socială ; acestea determină o suplimentare substanţială a forţei de muncă. În ţara noastră, aspectul acestor servicii nu a fost încă cuantificat.

Aspectele prezentate, venind să reflecte încadrarea serviciilor în economia naţională şi rolul lor în viaţa economică-socială, justifică pe deplin dezvoltarea şi pe viitor, în ritm susţinut, a sectorului terţiar.

Primită la 30 ianuarie 1976

Institutul politehnic, Iaşi,
Catedra de economie politică

BIBLIOGRAFIE

1. * * * *Obiectivele fundamentale ale etapei următoare a istoriei României.* Ed. polit., Buc., 1975, p. 49.
2. * * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism.* Ed. polit., Buc., 1974, p. 88.
3. Dobrescu Em., *Acumulare şi consum.* Ed. polit., Buc., 1971, p. 42.

THE SERVICES – EVOLUTION AND IMPLICATIONS

(Summary)

In this paper there are pointed out several aspects concerning the place taken by the services in the Romanian economy, viewed from the perspective of their evolution up to now and within the future stage of development of our country.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI
Tomul XXIII (XXVII), Fasc. 1—2, 1977
Secția VIII
ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

C. Z. 331.041

REORGANIZAREA SECTORULUI DE REPARARE PLACAJ PE PRINCIPII ERGONOMICE

DE

EUGEN POPA, I. SILION, EMILIA LUPAȘCU, COSTACHE RUSU, MONICA VOICU, AURICA PÎCĂ, GH. CONDURACHE, I. MIHAI, NUȚA PRICOP și AURELIA BRĂDĂȚEAN

Necesitatea studiului a rezultat dintr-o disfuncție vizibilă, existentă la locul de muncă analizat, unde lucrează în exclusivitate femei, obligate să execute lucrări manuale, manipulări rapide de materiale de-a lungul celor 8 ore de lucru pentru a se încadra în sarcinile de producție fixate.

Totodată la acest loc de muncă s-au mai constatat și alți factori care accentuează disfuncția de mai sus ca de exemplu : poziția și dimensiunile meselor de lucru neconforme cu dimensiunile antropometrice ale lucrătoarelor, deplasări și mișcări suplimentare, iluminat și cromatică necorespunzătoare, microclimat nefavorabil, depozitare defectuoasă a obiectelor muncii.

Munca lucrătoarelor se execută manual în poziție ortostatică permanentă și cu pierderi mari de timp. Efectul acestei situații este gradul ridicat al oboselii în a doua parte a schimbului care are repercusiuni asupra stării de sănătate a lucrătoarelor.

În raport cu disfuncțiile arătate s-au efectuat cercetări privind :

a) condițiile de muncă existente ;

b) organizarea procesului de muncă ;

c) condițiile fizice, fiziologice și psihice ale muncitoarelor, în vederea determinării aptitudinilor fizice, fiziologice și psihice necesare profesiunii de reparatoare pentru a reduce nivelul disfuncțiilor dintre cerințele locului de muncă și aptitudinile diferitelor muncitoare.

d) studierea fenomenului de oboseală cu particularitățile sale legate în primul rînd de sex și apoi de condițiile sociale, de lucrul în echipă, de navetă, de vîrstă, etc.

Cercetarea s-a efectuat folosind etapele cunoscute ale unui studiu ergonomic utilizînd ca metode de lucru și tehnici : observația, convorbirile cu muncitoarele, cu șefii de echipă și maiștri, chestionarul, fotografierea zilei de muncă, lista de control ergonomic, testări privind ambianța fizică și eforturile executanților și testarea psihologică a unui schimb de muncitoare, în cele două ture, aceasta din urmă avînd ca obiectiv stabilirea cerințelor psihologice ale locurilor de muncă și instalarea oboselii.

În urma analizei efectuate au fost stabilite o serie de propuneri de îmbunătățire a situației existente.

Îmbunătățirea procesului de muncă se poate obține prin realizarea propunerilor ce privesc : reproiectarea meselor de lucru și dotarea lor cu diverse accesorii necesare, realizarea de dispozitive de depunere-umidificare și tăiere a benzii de lipit, adaptarea unor sisteme de comandă electrică la mașinile de ștanțat, dotarea cu scaune ergonomice și sprijinitori de spate la mașinile de ștanțat.

În ce privește îmbunătățirea organizării locurilor de muncă în raport cu disfuncțiile evidențiate am propus următoarele : adaptarea cărucioarelor la condițiile ergonomice necesare și anume cărucioare cu înălțime reglabilă și cărucioare tip ladă (fig. 1), raționalizarea mișcărilor muncitoarelor.

Apoi legat de condițiile de mediu : folosirea de profile metalice pentru fixarea corpurilor de iluminat cu posibilitatea de coborîre a acestora deasupra locurilor de muncă și de acționare individuală, creerea și menținerea unei umidități de 40—50%, realizarea panelului cromatic propus (tabelul 1).

Tabelul 1

	Suprafață	Culoare	Coeficient de reflexie
1	Pereți	crem	75%
2	Bază	bej-închis	40%
3	Bordura	gri-deschis	75%
4	Uși și pervazuri	bej-închis	40%
5	Mobilier și utilaj	verde-albastru	52%
		gri-normal	35%, 30%

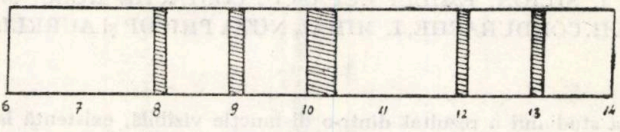

Fig. 1 — Repartizarea pauzelor funcționale.

Muzica funcțională: a) 30 de minute la începutul schimbului — muzică antrenantă; b) emisiuni de 20 minute — muzică ușoară fără text cîntat cu următorul program: 20 minute la ora 10,30; 20 minute la ora 12,10; 20 minute la ora 13,30.

Pentru studiul oboselii, aceasta constituind de fapt disfuncția principală a procesului de muncă, s-a aplicat testul „Kraepelin". În urma prelucrării rezultatelor s-a constatat o variație foarte mare a randamentului muncii, iar instalarea oboselii după 4 — 4,5 ore de muncă. În consecință s-au făcut o serie de propuneri legate de condițiile pe care trebuie să le îndeplinească o muncitoare față de locul de muncă și meserie, și ambianța psihologică corespunzătoare procesului de muncă analizat: efectuarea judicioasă a examenelor psihice și oftalmologice în scopul menținerii stării de sănătate fizică și psihică a muncitoarelor și asigurarea securității muncii și acordarea a 2 —4 pauze scurte de 5 minute (în afara pauzei de masă acordată legal) repartizate după fiecare 1 — 1,5 ore de muncă (fig. 2).

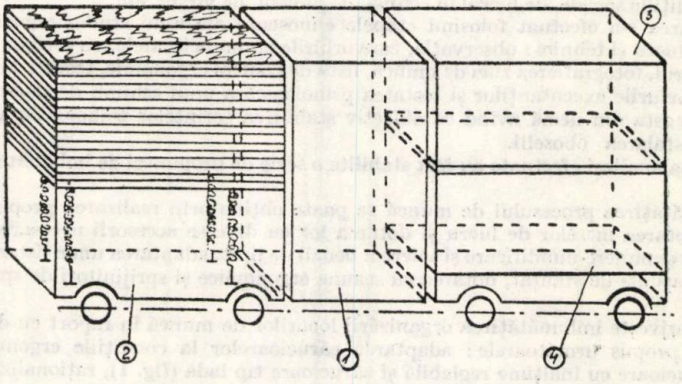

Fig. 2—Mașina de ștanțat cu dispozitivele propuse.

Administrînd în același timp și o baterie de teste asupra unui schimb de reparatoare am avut posibilitatea întocmirii unei profesiograme pentru profesia de reparatoare furnir din care reies cerințele psihologice cît și contraindicațiile fizice, fiziologice și psihice.

Studierea metodelor de muncă s-a făcut folosind „graficul executantului". Analiza critică a scos în evidență pierderi de timp apreciabile, mișcări și mînuiri suplimentare.

S-au elaborat metode de muncă îmbunătățite din care rezultă economiile de timp prezentate în tabelul 2.

Tabelul 2

Locul de muncă	Durata unui ciclu (sec)		Economie de timp/ ciclu sec.	Economia absolută de timp pe schimb minute	Economia relativă de timp %
	situația inițială	situația îmbunătățită			
Mașină de ștanțat dopuri	463,0	425,0	38,0	35,0	8,0
Mașină de scos noduri fîșii	127,5	121,5	6,0	21,0	4,6
Mașină de scos noduri foi întregi	20,5	18,75	1,75	44,0	10,0
Reparat fîșii	70,0	77,5	7,5	40,0	9,0
Reparat foi întregi	145,0	137,0	8,0	25,0	5,5

S-a avut în vedere de asemenea și climatul psihologic administrînd un chestionar sociologic. În urma prelucrării acestuia au rezultat o serie de măsuri ca: asigurarea calificării personalului din sector, perfecționarea sistemului de stimulente morale și materiale, perfecționarea relațiilor existente în colectivul de muncă, etc., toate în scopul creșterii eficienței muncii.

Eficiența economică a studiului constă în:

1. Reducerea relativă a timpului de lucru între 4,6 — 10%.
2. O producție suplimentară de 1 000 m^3 placaj cu un beneficiu antecalculat de 200 000 lei anual.

Primită la 15 ianuarie 1977

Institutul politehnic, Iași,
Catedra de organizare și planificare

BIBLIOGRAFIE

1. Anghelescu V., *Elemente de ergonomie aplicată*. Ed. polit., Buc., 1971.
2. Holban I., *Probleme de psihologia muncii*. Ed. șt., Buc., 1970.
3. Unguru I., *Organizarea locului de muncă*. Ed. șt., Buc., 1970.
4. * * * *Norme republicane de protecția muncii.*

RÉORGANISATION DANS UN SECTEUR DE RÉPARATURE-PLACAGE SUR DES PRINCIPES ERGONOMIQUES

(Résumé)

L'étude effectuée analyse la correction des solutions existentes pour lesquelles on n'a pas tenu compte de principes ergonomiques pour amplifier le potentiel productif humain et social par la réduction du temps productif, la diminution des sollicitations et le maintien de l'état de santé physique et neuropsychique des exécutants.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI
Tomul XXIII (XXVII), Fasc. 1—2, 1977
Secția VIII
ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

C. Z. 331. 82

EFICIENȚA TEHNICO-ECONOMICĂ A ADOPTĂRII UNOR NOI SOLUȚII DE PROIECTARE ÎN CADRUL STAȚIILOR DE EPURARE

DE

AURORA DIMA și M. DIMA

Creșterea necesarului de apă cu caracteristici calitative ridicate, cerință de importanță majoră ce decurge din procesul de industrializare și urbanizare a centrelor populate, implică evacuarea în sistemele de canalizare orășenești și industriale a unor volume importante de ape reziduale care pot constitui o sursă permanentă de poluare și degradare a mediului înconjurător. În cadrul soluțiilor de repunere în circuit a apelor uzate și de protecție a resurselor naturale de apă, stațiile de epurare joacă un rol hotărîtor. Oricare metodă de epurare a apelor uzate, pune implicit și problema tratării nămolurilor, respectiv a gospodăririi judicioase a lor în vederea protecției aerului, apei și solului din zona respectivă. Deși nămolul nu reprezintă decît 1 — 5 % din volumul de ape uzate [1], cheltuielile de investiții și de exploatare a instalațiilor de tratare a nămolurilor în cadrul unor stații de epurare moderne reprezintă cca. 25— 30 % din cheltuielile generale. Pentru reducerea acestor cheltuieli, specialiștii [3] sînt în căutare de noi soluții de tratare a nămolurilor menite să reducă umiditatea și corespunzător, capacitatea instalațiilor respective. Cea mai simplă, economică și eficientă metodă de deshidratare a nămolului este concentrarea gravitațională a acestuia pe baza diferențelor de densitate lichid-solid, fără efecte de modificare a structurii fizice și chimice și fără să utilizeze mijloace mecanice sau chimice auxiliare. Eficiența îngroșării este deosebită avînd în vedere faptul că prin concentrarea cu numai 5% de umiditate a unui nămol se poate realiza o reducere la 20 % a volumului acestuia.

Ținînd seama de faptul că tratarea prealabilă prin concentrare a nămolului reduce cheltuielile generale ale stației de epurare datorită economiilor care se pot realiza prin reducerea dimensiunilor construcțiilor și instalațiilor aferente, a consumului de energie, a suprafețelor de teren etc., lucrarea de față abordează unele aspecte concrete din cadrul stației de epurare a municipiului Iași.

Din lipsa unui material de specialitate adecvat, metodele actuale admit și impun procesului de concentrare a nămolului, prelucrarea în unitatea de timp a unei anumite cantități de suspensii, exprimate în substanță uscată, fără a lua în considerare caracteristicile nămolului pe baza unor studii sistematice de laborator. Din acest motiv, proiectarea și exploatarea lor nu asigură întotdeauna obținerea unor rezultate satisfăcătoare.

Prezenta lucrare, utilizînd unele date din literatura de specialitate [1], [2], [3] și rezultatele obținute pe baza unui material experimental propriu, acumulat de-a lungul unei perioade îndelungate de cercetări, transpune și adaptează la condițiile concrete ale municipiului Iași ansamblul problemelor de eficiență economică [6] privitoare la dimensionarea optimă a concentratorilor și în final a întregii stații de epurare.

Astfel, în urma studiilor întreprinse [4] rezultă că la nivelul anului 1976 debitul apelor uzate ce va fi trecut prin stația de epurare municipală este de 2950 l/s din care va rezulta un volum de depuneri fermentate, exprimat în substanță uscată de 79,6 t/zi. Pentru reducerea volumului acestor mari cantități de nămol proiectantul a prevăzut concentratori de nămol cu o suprafață totală de 1 600 m^2 (patru decantoare de 20 m diametru fiecare), unde umiditatea respectivă este redusă de la 96% la 92 %. Aplicînd o nouă metodă de dimensionare [2], ca urmare a studierii aprofundate și de durată a fenomenului concentrării nămolului fermentat, la calculul suprafețelor concentratoarelor pentru acest tip de nămol, în vederea obținerii anumitor concentrații optime ale nămolului concentrat, s-au obținut suprafețele reale prezentate în tabelul 1.

Tabelul 1

Concentrația nămolului îngroșat evacuat (kg/m³)	$H = 1{,}25$		$H = 0{,}75$		$H = 0{,}35$ m	
	A_1		A_2		A_3	
	m²	%	m²	%	m²	%
$c_e = 70$ kg/m³	364,5	100	543,7	149	1 474	404
$c_e = 80$ kg/m³	436,4	100	683,85	157	1658,3	380
$c_e = 90$ kg/m³	518,2	100	829,17	160	1792,8	346

Din acest tabel rezultă că în realitate este necesară doar jumătate din suprafața prevăzută, ceea ce reprezintă o economie de investiții de aproximativ 80 000 lei, avînd în vedere un cost unitar mediu de 100 lei/m² de bazin. Se constată de asemenea marea importanță ce trebuie acordată respectării unei adîncimi a nămolului de minimum 1 m în vederea realizării de suprafețe optime de bazin. Pentru adîncimi mici de nămol, de 0,35, m sînt necesare suprafețe de bazin, la aceleași debite și concentrații cu 340 — 400 % mai mari față de cele corespunzătoare adîncimii de 1,25 m.

Pentru anul 1980 se preliminează un debit de ape reziduale de 4 066 l/s și o cantitate de nămol fermentat de 95,0 t/zi. Concluziile privind necesarul de suprafețe pentru concentrarea nămolului sînt prezentate în tabelul 2.

Tabelul 2

Concentrația nămolului îngroșat evacuat (kg/m³)	$H = 1{,}25$ m		$H = 0{,}75$ m		$H = 0{,}35$ m	
	A_1		A_2		A_3	
	m²	%	m²	%	m²	%
$c_e = 70$ kg/m³	434,66	100	648,43	149	1 758	404,45
$c_e = 80$ kg/m³	520,449	100	815,55	157	1 978	380
$c_e = 90$ kg/m³	618,033	100	988,85	160	2 138	346

Lipsa unor date certe necesare unui calcul riguros și inexistența unor studii experimentale în acest domeniu, determină proiectantul să renunțe la soluția de tratare a nămolului prin concentrare și prevede în cadrul stației de epurare, ca singură soluție de tratare a nămolurilor fermentate, deshidratarea naturală pe platforme de nămol, care însumează o suprafață de 11,6 ha, ce va trebui scoasă din circuitul agricol. În tabelul 3 se indică datele obținute din cercetările proprii, conform cărora suprafața platformelor poate fi redusă cu 55% — 72%, ceea ce înseamnă o economie valorică de 19—25 000 lei, avînd în vedere doar venitul unitar mediu cel mai scăzut ce se obține din valorificarea terenului pentru culturi agricole (3 000 lei/ha, la folosirea pentru pășune a terenului), pe un singur an de exploatare [5].

Tabelul 3

Suprafața totală a platformei de uscare	Conform cercetărilor proprii			Conform proiect nr. 1 160	
	$u_i = 97\%$			$u_i = 96\%$	$u_i = 95\%$
	$u_e = 93\%$	$u_e = 92\%$	$u_e = 91\%$	S.T.E.	P.E.
ha	8,294	7,26	6,457	8,75	11,6
%	71,5	62,9	55,66	—	100

Avînd însă în vedere că terenul agricol se poate folosi și pentru culturi ce aduc un venit mediu mult mai ridicat (pînă la 15 000 lei/ha) și mai ales că scoaterea terenului din circuitul agricol se face pe o perioadă nelimitată de timp, economia care se obține atinge valori apreciabile.

Pe de altă parte, avînd în vedere costul mediu al amenajării unui metru pătrat de platformă de deshidratare naturală a nămolului, de 130 lei, rezultă că prin reducerea suprafeței construite a platformelor cu 55 — 72 % se realizează o economie de investiții de 8,2 — 10,7 milioane lei.

La nivelul anului 1980, în ceea ce privește mărimea suprafețelor totale a platformelor de nămol, conform datelor prezentate în tabelul 4, rezultă un necesar de 7,7 — 9,9 ha, adică cu 3,9 — 6,1 ha mai mică decît suprafața preconizată.

Tabelul 4

Suprafața totală a platformei de uscare	Conform cercetărilor proprii			Conform proiect nr. 1160	
	$u_i = 97\,\%$			$u_i = 96\%$	$u_i = 95\%$
	$u_e = 93\%$	$u_e = 92\%$	$u_e = 91\%$	S.T.E.	P.E.
ha	9,9	8,69	7,7	10,4	13,8
%	72	63	56	—	100

Referindu-ne la estimările făcute anterior, aceasta înseamnă o economie de investiții de 5 — 8 milioane lei, la care se adaugă economia ce se obține prin lăsarea în circuitul agricol a unei suprafețe importante de teren, care altfel ar fi scoasă din producția agricolă pe un termen nelimitat.

Concluzii

Aplicarea unor soluții noi de proiectare a stațiilor de epurare bazate pe aprofundate studi experimentale de laborator (pentru fiecare caz în parte) poate conduce la o eficiență sporită a epurării avînd ca efect creșterea gradului de protecție a mediului înconjurător. De asemenea se obțin importante economii de investiții pentru construcții prin reducerea substanțială a suprafețelor de teren agricol necesare a fi scoase din circuitul productiv pentru amenajarea platformelor de nămol.

Primită la 2 noiembrie 1976

Institutul politehnic, Iași,
Catedra de organizare și planificare

BIBLIOGRAFIE

1. Dick R., *Attitudes in Sludge Treatment on Disposal.* J. Environmental Eng. Div. EE_5, **100**, *10*, 1077 (1977).
2. Dima M., *Contribuții la studiul și dimensionarea îngroșătoarelor de nămol.* Teză de doctorat, Institutul politehnic Iași, 1976.
3. Ghederim V. ș.a., *Tendințe actuale în prelucrarea nămolurilor provenite din epurarea apelor uzate.* Hidrotehnica, **19**, *5*, 221—225 (1974).
4. * * * *Extinderea stației de epurare a orașului Iași.* I.S.P.G.C. (faza STE), pr. nr. *1160*/1972 și faza PE/1974.
5. Popescu Gh. ș.a., *Metodologie de calcul al eficienței economice a investițiilor în lucrări de îmbunătățiri funciare.* Ed. CERES, Buc., 1972.
6. Stănculescu M., Filotti A. ș.a., *Calcule economice în Hidrotehnică.* Manualul inginerului hidrotehnician, secțiunea VII, Ed. tehn., Buc., 1969.

DIE TECHNISCH - WIRTSCHAFTLICHE WIRKSAMKEIT DER ANNAHME VON NEUEN ENTWURFSLÖSUNGEN IM RAHMEN DER REINIGUNGSSTATIONEN

(Zusammenfassung)

Infolge der wachsenden Schlammansammlung als Ergebnis der Abfallwasserreinigung, steigen in entsprechendem Masse auch die Zuständigen Auslagen für die Schlammbehandlung.

Vorliegende Arbeit schlägt aufgrund von lang andauernden experimentellen Studien die Lösung vor und setzt sie auch durch, den Schlamm zu düngen, was dem Reinigungsprozess eine hohe Wirksamkeit verleiht, sowie auch einen bedeutenden wirtschaftlichen Nutzen, der sich in der Verringerung der Bodenflächen bemerkbar macht.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
Tomul XXIII (XXVII), Fasc. 1—2, 1977
Secţia VIII
ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

C. Z. 331.7

CĂI DE ÎMBUNĂTĂŢIRE A CALITĂŢII PRIN ANALIZA CALIFICĂRII PROFESIONALE

DE

MONICA VOICU

În lucrare se analizează legătura dintre rebuturile produse într-o secţie de condiţionare a unei întreprinderi chimice şi calificarea controloarelor. Rebuturile produse în această secţie sînt de următoarele tipuri: impurităţi, flacoane murdare, culoarea produsului, defecte la capse.

Pentru analiza influenţei acestor factori am construit diagrama „Pareto" care reprezintă ponderea procentuală a acestor defecte (fig. 1).

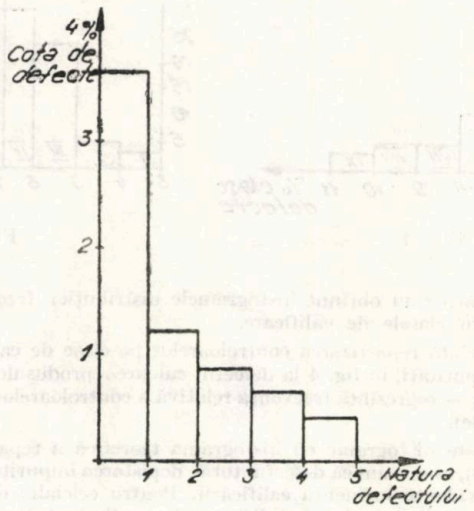

Fig. 1 — Diagrama Pareto a rebuturilor.
1 — total rebuturi; *2* — rebuturi la capse;
3 — impurităţi; *4* — flacoane murdare;
5 — culoare necorespunzătoare.

După fixarea parametrilor de control a avut loc verificarea alegerii juste a caracteristicilor calitative. Ele se pot urmări cantitativ-atributiv prin numărul de rebuturi pe controloare. Am calculat procentul mediu de defecte X_m pe cap de controloare, definind 9 clase de calificare şi anume:

a) 4 clase deasupra mediei (*I* — excepţional, *II*, *III* — foarte bun şi IV — bun);

b) 5 clase de calificare sub medie (*V* şi *VI* — slab, *VII* — foarte slab şi *VIII*, *IX* — necalificaţi).

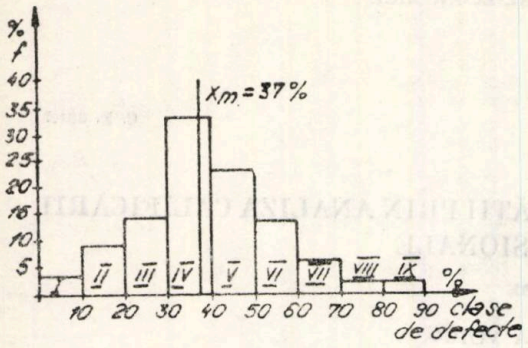

Fig. 2

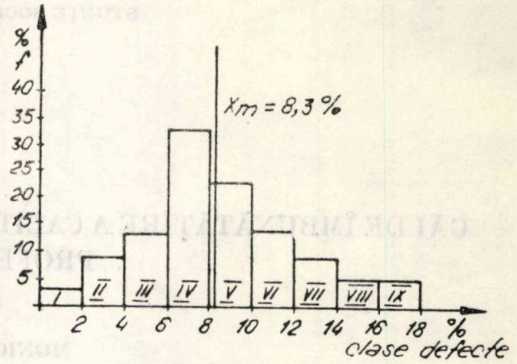

Fig. 3

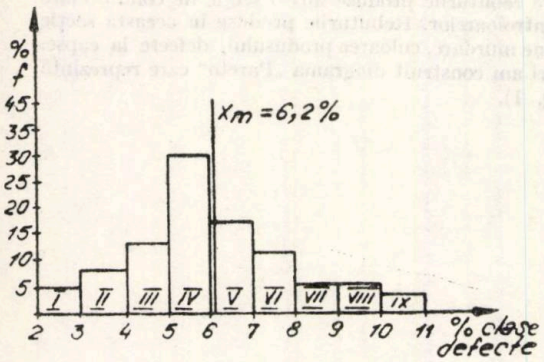

Fig. 4

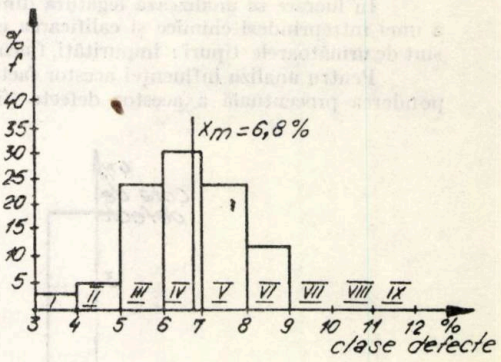

Fig. 5

În cadrul cercetării s-au obţinut histogramele distribuţiei frecvenţelor cu care controloarele se încadrează în clasele de calificare.

În fig. 2 se prezintă repartizarea controloarelor pe clase de calificare la total defecte, în fig. 3 la defectul impurităţi, în fig. 4 la defectul culoarea produsului, iar în fig. 5 la defectul flacoane murdare (f % — reprezintă frecvenţa relativă a controloarelor pe clase ; X_m — valoarea medie a defectelor totale).

Comparînd aceste histograme cu histograma teoretică a repartizării muncitoarelor pe clase de calificare (fig. 6), observăm că defectul total depistarea impurităţilor şi defectul de aspect scot cel mai bine în evidenţă influenţa calificării. Pentru celelalte caracteristici am verificat corelaţia dintre caracteristici şi gradul de calificare şi am eliminat din numărul total de defecte, defectele care nu respectă corelaţia de mai sus. Apoi am recalculat defectul semnificativ mediu şi am refăcut clasele de calificare (fig. 7).

Din analiza efectuată a rezultat :

1. Pentru stabilirea componentei nominale a claselor se vor folosi drept criterii numărul total de defecte semnificative (impurităţi şi aspectul produsului). Aprecierile cantitative se vor face pe baza abaterii claselor sau a elementelor din clase faţă de valoarea medie a numărului mediu de defecte semnificative (fig. 7). Pentru stabilirea cursurilor de calificare şi recalificare trebuie să se urmărească dinamica histogramelor primitive (fig. 3, 4, 5).

2. Defectul total mediu are o pondere de 37% din care : 8,3% la defectul impurităţi, 6,2% la culoarea produsului, 6,8% la defectul flacoane murdare, 4,3% la flacoane sparte şi ciobite şi 11,4% la capse.

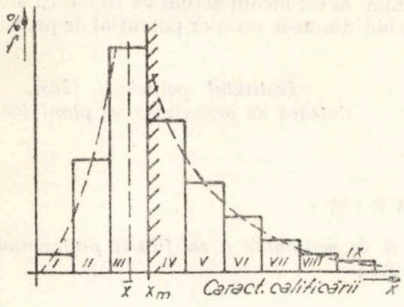

Fig. 6 — Repartizarea normală a muncitoarelor pe clase de calificare.

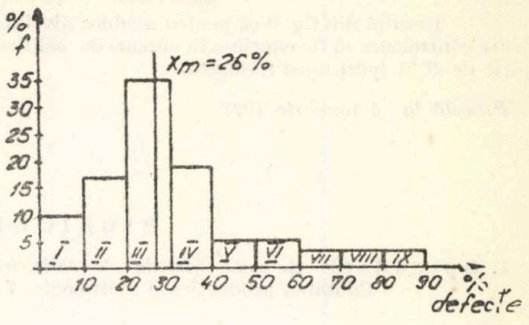

Fig. 7 — Repartizarea pe clase de calificare la defectele impurități, aspect, capse.

3. Din analiza situației concrete, avînd în vedere numărul de produse controlate, cei calificați (clasele *I—III*) au un aport de 90% la volumul producției în raport cu contribuția la defecte (fig. 8).

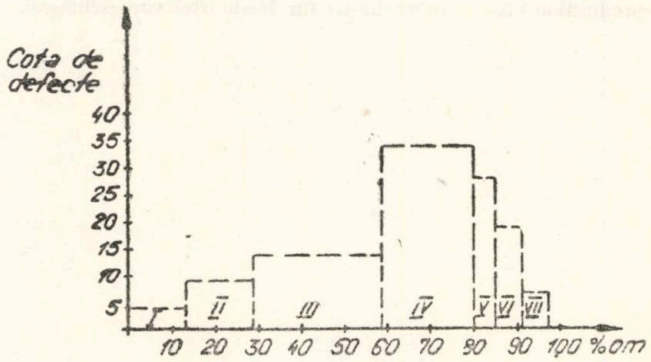

Fig. 8 — Repartizarea aportului la noncalitate a controloarelor pe clase de calificare la total defecte.

În cazul calificării claselor *IV—IX* la valoarea medie (37%) se poate obține un spor de producție de 40% (fig. 9).

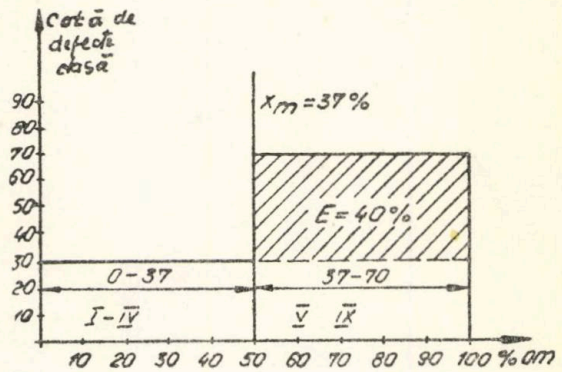

Fig. 9 — Sporul de producție în cazul calificării la valoarea medie.

Rezultă din fig. 9 că pentru a aduce nivelul minim la cel mediu actual va trebui ca 50% din controloare să fie cuprinse în cursuri de calificare, obținîndu-se un spor potențial de producție de 40% (porțiunea hașurată).

Primită la 5 ianuarie 1977

Institutul politehnic, Iași,
Catedra de organizare și planificare

BIBLIOGRAFIE

1. Oprendeck B. ș.a., *Metodă de calimetrie și de gestionare a calificării profesionale.* Calitatea producției și metrologie, 7 (1973).

WEGE ZUR QUALITÄTSVERBESSERUNG DURCH DIE ANALYSE DER BERUFSAUSBILDUNG

(Zusammenfassung)

In dem Aufsatz werden die Beziehungen zwischen den Ausschüssen und der Berufsausbildung der Arbeiter analysiert und die folgende Massnahmen zur Qualitätsverbesserung der Endabteilungsproduktion eines Unternehmen für Heilmittel vorgeschlagen.

Coli tipar 3

Tiparul executat la Întreprinderea poligrafică Iași, str. V. Alecsandri 6
sub cd. 148
Republica Socialistă România

1977 NOV 2 5

40822

= 1503/8

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI

Tomul XXIII (XXVII)

Fasc. 3—4

SECŢIA VIII ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

1977

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR ÉS DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI

Tomul XXIII (XXVII)

Fasc. 3—4

SECŢIA VIII ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

1977

COLEGIUL DE REDACȚIE

Prof. dr. doc. VAL. BLIDARU, prof. dr. doc. N. V. BOȚAN, prof. dr. ing. GH. CAȘLER, prof. dr. ing. M. GAFIȚANU (președinte), prof. dr. P. MÂLCOMETE, prof. dr. doc. D. MANGERON, prof. dr. ing. T. SILION, acad. prof. dr. doc. CRISTOFOR SIMIONESCU, prof. dr. ing. I. VLAD

COMITETUL DE REDACȚIE AL SECȚIEI

VIII. ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

Conf. ALFRED JEANRENAUD

Conf. dr GEORGETA MACARIE

REDACȚIA

Prof. dr. doc. D. MANGERON (redactor responsabil)

Prof. dr. doc. ALFRED BRAIER (secretar)

Asist. ing. ANETA BRAIER (redactor)

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
BULLETIN OF THE POLYTECHNIC INSTITUTE OF JASSY
ИЗВЕСТИЯ ЯССКОГО ПОЛИТЕХНИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА
Tomul XXIII (XXVII), fasc. 3—4 1977

Secţia VIII

ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

SUMAR

Pp.

ALFRED JEANRENAUD şi C. JOFA, La aniversarea centenarului independenţei de stat a României (rom., rez. franc.) . . . 7

D. PICHIU, Metodă structurală şi filozofie structuralistă (rom., rez. franc.) 11

TĂNASE SĂRBU, Sistemul ştiinţelor omului în dezbaterile epistemologice actuale (rom., rez. franc.) 15

I. HUMĂ, Principiul moralităţii în concepţia etică a lui Émile Durkheim (rom., rez. engl.) 19

GH. BOTIŞ, Scrierile din tinereţe ale lui Karl Marx în contextul luptei de idei contemporane (rom., rez. franc.) 23

V. MUNTEANU, P. MĂLCOMETE şi GEORGE MEDRIHAN, Perfecţionarea sistemului informaţional — mijloc de conducere eficientă a activităţii de desfacere (rom., rez. franc.) 27

I. D. ADUMITRĂCESEI şi ANGELA MUNTEANU, Intensificarea revoluţiei ştiinţifico-tehnice în industria chimică a României (rom., rez. engl.) 31

ELENA ŞTIRBU, Învăţământul — factorul principal de pregătire a forţei de muncă (rom., rez. engl.) 35

VALENTIN SOROCEANU, Consideraţii cu privire la determinarea calităţii produselor la o întreprindere constructoare de maşini (rom., rez. engl.) 39

EUGEN POPA şi MONICA VOICU, Contribuţii privind posibilităţile de construire a unui graf pentru determinarea politicii optime într-o problemă de programare dinamică cu etape naturale (rom., rez. franc.) 43

MONICA VOICU şi EUGEN POPA, Elemente concrete pentru planificarea pe etape a politicii optime într-o problemă de programare dinamică pe etape naturale (rom., rez. franc.) 45

AURORA DIMA şi M. DIMA, Unele aspecte privind fluctuaţia forţei de muncă în construcţii (rom., rez. franc.) 49

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
BULLETIN OF THE POLYTECHNIC INSTITUTE OF JASSY
ИЗВЕСТИЯ ЯССКОГО ПОЛИТЕХНИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА
Tome XXIII (XXVII), Fasc. 3—4 1977

Section VIII

SOCIAL-ECONOMIC SCIENCES

CONTENTS

Pp.

ALFRED JEANRENAUD et C. JOFA, À l'anniversaire du centenaire de la proclamation de l'indépendance d'état de la Roumanie (Romanian, French summary) 7

D. PICHIU, La méthode structurale et philosophie structuraliste (Romanian, French summary) 11

TĂNASE SĂRBU, Le système des sciences de l'homme dans les débats épistémologiques contemporains (Romanian, French summary) 15

I. HUMĂ, The Principle of Morality in Emile Durkheim's Ethical Conception (Romanian, English summary) 19

GH. BOTIŞ, Les oeuvres de jeunesse de Karl Marx dans le contexte de la lutte idéologique contemporaine (Romanian, French summary) 23

V. MUNTEANU, P. MĂLCOMETE et GEORGE MEDRIHAN, Le perfectionnement du système informationel — un moyen de la direction efficiente de l'activité de vente (Romanian, French summary) 27

I. D. ADUMITRĂCESEI and ANGELA MUNTEANU, Intensification of the Technical-Scientific Revolution's Age in the Chemical Industry of Romania (Romanian, English summary) . . . 31

ELENA ŞTIRBU, Education — the Main Factor in Training the Manpower (Romanian, English summary) 35

VALENTIN SOROCEANU, Considerations Referring to Quality Determination of Commodities at a Machine Breidling Entreprise (Romanian, English summary) 39

EUGEN POPA et MONICA VOICU, Conditions concernant les possibilités de construction d'un graphe pour la détermination de la politique optima dans un problème de programmation dynamique en étapes naturelles (Romanian, French summary) . . . 43

MONICA VOICU et EUGEN POPA, Éléments concrets pour la planification par étapes de la politique optima dans un problème de programmation dynamique en étapes naturelles (Romanian, French summary) 45

AURORA DIMA et M. DIMA, Quelques aspects de la fluctuation de la force de travail dans le domaine des constructions (Romanian, French summary) 49

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
BULLETIN OF THE POLYTECHNIC INSTITUTE OF JASSY
ИЗВЕСТИЯ ЯССКОГО ПОЛИТЕХНИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА
Том XXIII (XXVII), Вып. 3—4 1977

Секция VIII

СОЦИАЛ-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

СОДЕРЖАНИЕ

Стр.

АЛФРЕД ЖЕАНРЕНО и К. ДЖОФА, К столетнему любилею провозглашения государственной независимости Румыний (рум., рез. русск.) 7

Д. ПИКЮ, Структурныи метод и структуралическая философия (рум., рез. франц.) 11

ТЭНАСЕ СЫРБУ, Система гуманитарных наук в актуальных эпистемологических обысуждениях (рум., рез. франц.) 15

И. ХУМЭ, Принцип правственности в этический концепции Эмиля Дуркхейма (рум., рез. англ.) 19

Г. БОТИШ, Ранный труды К. Маркса в контексте современной идейной борьбе (рум., рез. франц.) 23

В. МУНТЯНУ, П. МЫЛКОМЕТЕ и ДЖЕОРДЖЕ МЕДРИХАН, Усовершенствование информационном системы как средство эффективного управления в продаже товаров (рум., рез. франц.) . . . 27

И. Д. АДУМИТРЭЧЕСЕИ и АНДЖЕЛА МУНТЯНУ, Интенсификация научной-технической революции в химический промышленности Румынии (рум., рез. англ.) 31

ЭЛЕНА ШТИРБУ, Образования — решающии фактор приготовления рабочей силы (рум., рез. англ.) 35

ВАЛЕНТИН СОРОЧЯНУ, Некоторые соображения относительно качества изделий в машиностроительнои предприятии (рум., рез. англ.) 39

ЭУДЖЕН ПОПА и МОНИКА ВОИКУ, Условия возможности построения графы для определения оптимальной политики в вопросе динамического програмирования с натуральными этапами (рум., рез. фрацн.) 43

МОНИКА ВОИКУ и ЭУДЖЕН ПОПА, Этапность планирования оптимальной политики в вопросе динамического программирования по натуральным этапам (рум., рез. франц.) 45

АУРОРА ДИМА и М. ДИМА, Некоторые вопросы текучести рабочей силы в строительстве (рум., рез. франц.) 49

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
Tomul XXIII (XXVII), Fasc. 3—4, 1977
Secţia VIII
ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z. 341.23

LA ANIVERSAREA CENTENARULUI INDEPENDENŢEI DE STAT A ROMÂNIEI

DE

ALFRED JEANRENAUD şi C. JOFA

La 9 mai 1977 s-au împlinit 100 de ani de la proclamarea independenţei de stat a României, moment epocal în istoria milenară a poporului român. După cum se ştie, secole de-a rîndul poporul român a avut de dat bătălii grele pentru a-şi păstra fiinţa, pentru a-şi asigura continuitatea pe teritoriul în care s-a născut şi s-a dezvoltat. Lupta pentru conservarea fiinţei naţionale, pentru unitatea şi independenţa ţării a constituit o trăsătură caracteristică a întregii istorii a poporului nostru, o măreaţă epopee plină de fapte eroice. „Întreaga istorie a poporului român — se subliniază în Programul partidului — se înfăţişează ca istoria unor necontenite lupte de clasă, a bătăliilor purtate de masele populare pentru libertate şi dreptate socială, pentru apărarea fiinţei naţionale şi neatîrnare, pentru progres şi civilizaţie" [1].

Numeroasele bătălii pe care poporul român a fost nevoit să le poarte de-a lungul timpului, marile distrugeri provocate, precum şi jertfele umane au avut repercusiuni negative asupra dezvoltării social-economice, au determinat rămînerea în urmă a dezvoltării forţelor de producţie pe teritoriul patriei noastre. Istoria României demonstrează cu putere adevărul fundamental, pe care Programul partidului nostru îl sintetizează, că dominaţia străină, ştirbirea sau pierderea suveranităţii şi independenţei afectează grav dezvoltarea economico-socială a popoarelor, evoluţia generală a societăţii, poate frîna sau întîrzia pentru un timp evoluţia unui popor, dar nu poate împiedica realizarea aspiraţiilor sale, cucerirea libertăţii şi unităţii, asigurarea progresului social, dacă el este hotărît să lupte pînă la capăt cu fermitate şi eroism.

Datorită eroismului de luptă al maselor populare, sub conducerea unor iluştri voievozi şi comandanţi de oşti ca : Mircea cel Bătrîn, Iancu de Hunedoara, Vlad Ţepeş, Ştefan cel Mare, Petru Rareş, Ioan Vodă cel Viteaz, Mihai Viteazul şi alţii, a putut fi păstrată libertatea pămîntului străbun. În această îndelungată perioadă istorică, ţărănimea a reprezentat principala forţă a dezvoltării sociale în lupta împotriva exploatării feudale, a dominaţiei străine, pentru unirea ţărilor române, pentru cucerirea independenţei de stat şi făurirea statului naţional unitar român.

Începutul secolului al XIX-lea a fost marcat de impetuoase mişcări sociale şi naţionale ca revoluţiile din 1821 şi 1848, care au contribuit la dezvoltarea ideii de unitate a poporului român, la făurirea conştiinţei sale naţionale.

Înfăptuirea unirii Moldovei cu Muntenia, făurirea statului naţional român, în 1859, a creat condiţii favorabile atît pentru dezvoltarea forţelor de producţie şi a noilor relaţii sociale, cît şi pentru lichidarea oricăror relaţii de dependenţă faţă de Imperiul otoman. Dînd o înaltă apreciere acestui măreţ moment de luptă din istoria poporului nostru, tovarăşul Nicolae Ceauşescu sublinia : „Cucerirea deplinei independenţe de stat a ţării apărea ca o necesitate obiectivă pentru afirmarea noilor clase şi forţe sociale, pentru progresul multilateral al societăţii şi afirmarea naţiunii române libere în marea familie a popoarelor lumii" [2, p. 13].

Independența era dorită de toate clasele și păturile sociale românești, era cauza fundamentală a întregului popor. Dînd curs actului de voință al întregului popor, Parlamentul român a hotărît, în ziua de 9 mai 1877, deplina independență a statului român. Cu acel prilej, înflăcăratul patriot Mihail Kogălniceanu, ministrul de externe, declara cu fermitate: „Noi trebuie să dovedim că sîntem o națiune vie, trebuie să dovedim că avem conștiința misiunii noastre, trebuie să dovedim că sîntem în stare să facem și noi sacrificii pentru ca să păstrăm această țară și drepturile ei pentru copiii noștri" [3].

Un nou stat independent se înscria pe harta politică a Europei. Deoarece puterile europene n-au dat curs recunoașterii independenței pe cale diplomatică, România a impus-o pe cîmpul de bătălie. Plătită cu sîngele a peste 10 000 de jertfe omenești, cucerirea independenței de stat a României reprezintă o măreață victorie dobîndită prin lupta eroică a întregului popor. „Dobîndirea independenței de stat a României — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — nu a fost deci rezultatul unor împrejurări întîmplătoare sau al unei conjuncturi politice, nu a reprezentat un dar primit din afară, ci rodul luptelor purtate timp de veacuri de înaintași, lupte care au culminat cu măreața victorie obținută în 1877 pe cîmpul de bătălie împotriva Imperiului otoman — ce a deschis o eră nouă în dezvoltarea liberă și independentă a patriei noastre" [2, pp. 19—20].

Cucerirea independenței de stat a adăugat națiunii române noi trăsături în afirmarea sa de a fi stăpînă pe propria soartă, de a păși de sine stătător pe calea progresului. Dobîndirea independenței a contribuit, totodată, la accelerarea dezvoltării social-economice a României, la creșterea numerică și afirmarea tot mai puternică a proletariatului care a militat cu consecvență pentru eliberarea socială și națională a poporului român, pentru desăvîrșirea unității sale pe plan statal.

Făurirea statului național unitar român, victorie epocală a maselor populare din întreaga țară, a marcat intrarea României într-un stadiu nou al evoluției sale economice, sociale și politice, a creat condiții prielnice pentru unirea la scară națională și dezvoltarea mișcării revoluționare a proletariatului.

Un moment de cea mai mare importanță în istoria dezvoltării mișcării muncitorești și a celorlalte forțe progresiste din țara noastră, în lupta pentru salvgardarea suveranității și independenței naționale a României, l-a constituit crearea, în 1921, a Partidului Comunist Român. Continuator direct al mișcării revoluționare, socialiste, al partidului clasei muncitoare făurit în 1893, Partidul Comunist Român a desfășurat o intensă activitate pentru unirea tuturor forțelor progresiste în lupta pentru libertăți democratice, pentru apărarea intereselor maselor largi populare, a independenței și integrității teritoriale a României. Partidul Comunist Român, în colaborare cu celelalte forțe democratice, patriotice, a înfăptuit insurecția armată națională antifascistă și antiimperialistă. „Înfăptuirea actului de la 23 August 1944 a deschis calea unei dezvoltări democratice și progresiste a societății românești, precum și a lichidării definitive a oricărei dependențe a poporului nostru față de monopolurile străine, de cercurile imperialiste internaționale. România și-a dobîndit, pentru prima dată în mod cu adevărat plenar, independența și suveranitatea națională" [2, p. 27].

Înfăptuirea revoluției popular democratice și apoi construirea cu succes a orînduirii socialiste în România au contribuit în măsură importantă la consolidarea independenței și suveranității țării noastre. În același timp, independența și suveranitatea au constituit condiții esențiale pentru ca poporul nostru, eliberat de exploatare și asuprire, să dezvolte patria prin munca sa creatoare și să se bucure de roadele muncii sale. Se vădește în aceasta legătura organică, dialectică dintre orînduirea socialistă, progresul social și independența și suveranitatea. „Succesele de însemnătate istorică obținute în anii socialismului în făurirea bazei tehnico-materiale a noii societăți, în înflorirea generală a țării — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — demonstrează cu putere uriașa forță și capacitate creatoare a poporului român eliberat pentru totdeauna de exploatare și asuprire, liber și stăpîn pe soarta sa" [2, p. 29].

Suveranitatea Republicii Socialiste România se exprimă în faptul că puterea politică se află în mîinile poporului și este exercitată de popor. Totodată, suveranitatea țării noastre se exprimă în faptul că în mîinile poporului se află și proprietatea asupra mijloacelor de producție. Aceasta conferă suveranității noua

sa esență socială, ca suveranitate reală a poporului nostru. Pe această bază, politica partidului de industrializare a țării, de dezvoltare a forțelor de producție, de sporire a bogăției naționale asigură consolidarea continuă a independenței și suveranității României.

Expresia cea mai înaltă a rolului esențial al independenței și suveranității în dezvoltarea poporului nostru pe calea progresului rezidă în succesele deosebite obținute în realizarea prevederilor programului partidului. Faptul că aceste prevederi au fost depășite, realizîndu-se în 1976 un ritm de creștere a producției industriale de peste 11,5 la sută față de 1975 și cea mai mare recoltă agricolă din istoria țării noastre, faptul că în primele 4 luni planul producției industriale a fost îndeplinit în proporție de 103 la sută, realizîndu-se o creștere de 12 la sută față de perioada corespunzătoare a anului trecut atestă ce progres rapid poate înfăptui România, independentă și suverană. Aceste succese permit ca în prezent să se înfăptuiască la un nivel superior programul partidului de ridicare a nivelului de trai al poporului. Hotărîrile adoptate de C.C. al P.C.R., cuprinzînd programul de sporire cu 30% a retribuției oamenilor muncii, de creștere a veniturilor țărănimii, de îmbunătățire a sistemului de pensionare și de majorare a pensiilor, de majorare a alocațiilor pentru copii, ca și alte măsuri, demonstrează forța și vitalitatea economiei noastre socialiste, atestă că partidul pune pe primul plan al politicii sale făurirea unei vieți tot mai îmbelșugate.

Apărîndu-și și consolidîndu-și independența și suveranitatea, Republica Socialistă România pune la baza relațiilor sale internaționale cu toate statele lumii principiul respectării neabătute a independenței și suveranității. România socialistă respectă cu cea mai mare grijă suveranitatea și independența altor state și popoare. „Întreaga evoluție mondială — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — pune în evidență faptul că astăzi condiția esențială a întăririi păcii și colaborării este respectarea riguroasă a independenței și suveranității fiecărei națiuni, a dreptului fiecărui popor de a trăi liber, de sine stătător, de a se dezvolta corespunzător intereselor și aspirațiilor sale fundamentale, fără nici un amestec din afară" [2, pp. 35—36].

Asigurarea păcii, dezvoltarea cooperării internaționale trebuie să aibă ca premisă respectarea dreptului popoarelor la independență și suveranitate, posibilitatea ca fiecare popor să-și afirme personalitatea, să se bucure nestingherit de toate condițiile necesare progresului material și spiritual. Respectarea suveranității și independenței popoarelor constituie fundamentul relațiilor interstatale și al dreptului internațional contemporan.

Pornind de la aceste adevăruri, poporul nostru, care a luptat necontenit pentru cucerirea independenței și suveranității sale, sprijină lupta popoarelor subjugate pentru a cuceri dreptul de a fi stăpîne pe soarta lor, lupta tinerelor state independente pentru consolidarea independenței lor politice și economice. În acest spirit promovează statul nostru ideea necesității unei noi ordini economice și politice internaționale, ordine care să lichideze politica imperialistă, colonialistă și neocolonialistă și să ridice la rangul de principiu suprem independența și suveranitatea tuturor popoarelor.

Adresîndu-se poporului nostru cu ocazia sărbătoririi centenarului independenței de stat a României, tovarășul Nicolae Ceaușescu dădea glas unui însuflețitor apel: „Acum, cînd intrăm în al doilea secol al independenței patriei noastre, să facem legămînt solemn în memoria marilor noștri înaintași, în fața întregului popor că nu vom da înapoi în fața nici unei greutăți, că vom ține întotdeauna și în orice împrejurări sus steagurile de luptă, atît tricolorul, cît și steagul roșu, servind cu devotament și dîrzenie cauza revoluționară a poporului, independența și suveranitatea patriei, cauza socialismului și comunismului în România" [2, p. 41].

Primită la 14 iunie 1977

Institutul politehnic, Iași,
Catedra de socialism științific
și filozofie

BIBLIOGRAFIE

1. * * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism.* Ed. polit., Buc., 1975, p. 29.
2. N. Ceauşescu, *Expunere prezentată la Sesiunea solemnă comună a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Marii Adunări Naţionale şi activului central de partid şi de stat consacrată sărbătoririi centenarului proclamării independenţei de stat a României, la 9 mai 1977.* Ed. polit., Buc., 1977.
3. * * * „Monitorul oficial", nr. 118 din 27 mai 1877 ; citat după : *Pagini din lupta poporului român pentru independenţă naţională,* Ed. polit., Buc., 1967, p. 109.

К СТОЛЕТНЕНУ ЮБИЛЕЮ ПРОВОЗГЛАШЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ НЕЗАВИСИМОСТИ РУМЫНИЙ

(Резюме)

Данная научная работа выявляет значение завоевания государственной независимости Румынии, плод непрерывной, многовековой борьбы, румынского народа для сохранения национнальной сущности.

Одновременно работа подчеркивает что удачнное осуществление социалистического строя в Румынии поспособствовало, в значительной мере, укреплению независимости и суверенитету страны.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
Tomul XXIII (XXVII), Fasc. 3—4, 1977
Secţia VIII
ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z. 141.8

METODĂ STRUCTURALĂ ŞI FILOZOFIE STRUCTURALISTĂ

DE

D. PICHIU

1. În abordarea acestei complexe probleme din gîndirea contemporană este necesar să facem unele precizări şi distincţii privind categoriile de structură, metodă structurală şi filozofie structuralistă. Facem aceste distincţii fără a nega faptul că într-o anumită măsură conceptul de structură a contribuit la constituirea metodei structurale şi a filozofiei structuraliste, iar acestea din urmă nu există izolat, ci se întrepătrund în grade diferite la diferiţi gînditori. Distincţia dintre metoda structurală şi filozofia structuralistă este necesară deoarece valoarea şi funcţia lor în gîndire şi în cercetare sînt diferite.

2. În constituirea a ceea ce astăzi se prezintă sub denumirea de metodă structurală există mai multe momente. Un prim moment s-ar putea referi la conceptul de structură, pe care metoda structurală îl presupune, fără a se reduce la el. Astfel, structuralismul lingvistic nu a însemnat doar simpla adoptare şi utilizare a conceptului de structură şi introducerea lui în teoria limbii. Structuralismul lingvistic a introdus un punct de vedere nou în modul de a concepe obiectul de studiu şi a acordat o semnificaţie nouă conceptului de structură, semnificaţie strîns legată de considerarea limbii ca un sistem de semne. Al doilea moment ar consta în faptul că în ultimii peste 50 de ani, în domenii bine definite ale ştiinţei şi îndeosebi în lingvistică s-au dezvoltat anumite principii metodologice, un anumit ansamblu de reguli ale analizei structurale. În esenţă acestea sînt următoarele : 1. analiza structurală nu este legitimă decît dacă este exhaustivă, adică dacă permite să-ţi dai seama de totalitatea sistemului şi de ansamblul manifestărilor sale ; 2. orice structură este făcută din raporturi de opoziţie şi în particular, din opoziţii binare ; 3. trebuie să distingem riguros punctul de vedere sincronic, adică examenul stării sistemului şi a funcţionării sale la un moment dat, şi punctul de vedere diacronic, adică examenul istoriei sistemului şi al dezvoltării sale din stadiu în stadiu [7, p. 40], [8, p. 66].

Un alt moment în constituirea metodei structurale este legat de o serie de transferări şi de aplicarea acestor principii metodologice şi a altora, a procedurilor sale operatorii în alte domenii decît cel de origine. Astfel, trecerea de la lingvistica structurală la etnologia structurală, în anii '40, trecere legată de numele lui Jakobson şi Lévi-Strauss, le-au făcut să apară ca universale, sub forma unei metode structurale, valabilă pentru ansamblul ştiinţelor umane şi chiar pentru alte domenii. Metoda structurală este aplicată cu succes în etnologie de către Lévi-Strauss şi alţii, în psihanaliză de J. Lacan, în analiza literară de Barthes, Warren etc., în analiza operelor plastice de Francastel — în toate domeniile unde domneşte semnul.

Pentru a nu se ajunge însă la extrapolări abuzive ale acestei metode, este necesar să nu se neglijeze specificul fiecărui domeniu de cercetare şi să nu se acorde modelului lingvistic „suveranitate absolută". Modelul lingvistic poate cel mult să stimuleze ingeniozitatea cercetătorului, dar nu-i poate oferi reţete universal valabile. Astfel, încercarea lui Lévi-Strauss de a transfera modelul lingvistic de analiză structurală în alte domenii, ca la studierea fenomenului înrudirii în societăţile primitive sau la cercetarea miturilor este în principiu legitimă şi

fertilă, deoarece „...în fiecare caz el adoptă punctul de vedere specific domeniului investigat, respectînd așa-numita regulă a pertinenței în analiza structurală" [2, p. 89]. Relevînd analogiile dintre sistemele lingvistice și cele ale înrudirii, Lévi-Strauss are în vedere și dificultățile care se opun transpunerii metodei fonologice la studiile de antropologie : faptul că „analogia superficială între sistemele fonologice și sistemele de înrudire este atît de mare, încît ea angajează imediat pe o pistă falsă" [7, p. 42], aceea de a asimila din punctul de vedere al tratamentului lor formal termenii de rudenie, fonemelor limbajului ; că nu trebuie să ne grăbim să transpunem metodele analizei lingvistice, neglijînd diferențele profunde care există între „tabloul fonemelor unei limbi și tabloul termenilor de înrudire a unei societăți" [7, p. 44] și conchide că „o analiză veritabil științifică trebuie să fie reală, simplificatoare și explicativă" [7, p. 43]. Astfel, Lévi-Strauss precizează că pentru existența unei structuri de rudenie sînt necesare trei tipuri de relații familiale, totdeauna date în societatea umană : o relație de consangvinitate — relația de la generație la generație ; o relație de alianță — dintre soț și soție ; o relație de filiație, altfel zis, o relație de la părinți la copii [7, p. 56]. De aici reiese și accentul pus pe necesitatea de a considera nu termenii, ci relațiile dintre termeni.

Este foarte important că în direcția elaborării unei teorii unificatoare a științelor sociale, proiect constant, Lévi-Strauss a folosit achizițiile cunoașterii științifice contemporane ca teoria informației, a comunicației, teoria modelării, precum și unele teze ale filozofiei marxiste. El a considerat că pentru a scoate din impas științele socio-umane singura modalitate potrivită este abordarea sincronică structural-funcțională (idei care concordă cu ideile lui Engels despre constituirea științelor) și abia ulterior va fi posibilă o analiză diacronică.

Aici se pune o problemă pe care aproape toți comentatorii lui Lévi-Strauss o evidențiază și anume : care este temeiul și justificarea pentru o asemenea transpunere, pentru transferul și aplicarea unui model lingvistic în domeniul complex al organizării sociale și politice, al dreptului și eticii, al religiei și artei ?

Răspunsul — consideră Paul Blanquart — trebuie căutat în ipoteza etnologului Lévi-Strauss, care consideră limba ca un loc unde omul face trecerea de la natură la cultură, aici găsindu-și întemeierea modul său de a fi uman. În limbă se dezvăluie o funcție specifică și subordonată numai omului : funcția simbolică. Această funcție este concepută ca o capacitate a omului de a-și reprezenta realul printr-un semn, adică de a încadra realul într-un sistem de semnificații. Pe asemenea temeiuri este cu putință să ne reprezentăm cultura ca un întreg de semne simbolice (mituri, raporturi de rudenie, forme economice) care permit modalități variate de comunicare în diferite sfere sau zone. Printre aceste modalități, limba este forma fundamentală și cea mai perfectă de comunicare. Viața socială astfel concepută constă în esență într-un schimb de semne. Interdicțiile de incest, ca și legile unei limbi, nu trebuie concepute ca necesități date în chip natural, ci drept „coduri" ale unei reciproce comunicări în cadrul unui sistem de forme simbolice. O limbă creează un sistem propriu de simboluri cu care se identifică o societate. Aici este încă un punct care face posibilă trecerea de la lingvistică la sociologie. O dată asigurată această punte de trecere, analiza structurală poate începe [1, pp. 365—366].

Deci, rolul de știință-pilot pe care îl îndeplinește lingvistica structurală în științele umane și sociale se datorește faptului că studiază un sistem de semne și impune considerarea celor mai diverse fapte antropologice și sociale (sistemele de rudenie, miturile, inconștientul etc.) ca sisteme de semne, „luate sub instituția unei structuri de tipul : semnificant/semnificat și care se pretează la o rețea de comunicație și schimb" [9, p. 10]. Modelul de analiză promovat de lingvistica structurală este util și fertil în toate aceste domenii în care demersul științific explorează semne care produc semnificație.

Pentru a pătrunde esența, metoda structurală neglijează istoria și „închide" structura, dar aceasta este o „închidere" doar în raport cu o altă structură sau cu un anumit cadru de referință (de exemplu, considerarea unui mit ca o structură închisă pentru două sau trei colectivități etnografice, nu exclude, ci presupune în interiorul acestei structuri manifestarea unui proces intern de trans-

formări ciclice ale mitului generic). De aceea, metoda structurală urmăreşte să dezvăluie conexiunea internă, raporturile dintre elementele întregului, sistemul acestor raporturi ; se arată care raporturi sînt fundamentale şi care sînt subordonate, primele fiind acelea care constituie structura în sensul strict al cuvîntului.

3. Metoda structurală coexistă cu interpretări filozofice diferite, fapt explicabil dacă avem în vedere că noţiunea de structură este polisemică, că modelul lingvistic iniţial de analiză structurală se poate particulariza în mod diferit şi că metoda structurală are o anumită independenţă relativă faţă de sursele şi consecinţele teoretice. Unele interpretări structuraliste îmbracă nuanţe idealist-subiective, altele sînt de natură idealist-obiectivă etc. După interpretările idealist-subiective, structurile nu ar fi proprii fenomenelor din realitatea obiectivă, ci ar fi create de subiect (vezi [3, p. 255], [5, p. 125]). O soluţie idealist-obiectivă de tip hegelian asupra structurii întîlnim la M. Foucault în concepţia sa despre arhetipurile conceptuale legate în principal de limbaj, arhetipuri din care emerg lucrurile.

Trăsătura comună variantelor idealismului structural este afirmarea primatului structurii, a relaţiei în raport cu elementele, cu relatele aflate în interacţiune. Filozofia structuralistă apare uneori implicit ca în lucrarea psihanalistului Jacques Lacan, „Écrits", sau alteori explicit, ca la filozoful Michel Foucault, în volumul „Les mots et les choses", sau la filozoful Jacques Derrida, în „De la gramatologie". La Foucault apare clară o ambiţie teoretică totalizantă, încercarea de a propune şi de a elabora o nouă ideologie, o ideologie universală a timpului nostru, fapt care a determinat izbucnirea unei vii polemici în jurul structuralismului.

Cu toate particularităţile sale metodologice importante, structuralismul reprezintă în acelaşi timp şi o doctrină ideologică, în pofida pretenţiei sale de a se situa în afara sau deasupra acesteia. Chiar şi metodologia structuralistă se întemeiază pe o serie de ipoteze teoretice care se referă la natura însăşi a faptelor umane. „În ochii noştri, scrie Dan Sperber, structuralismul constituie un ansamblu original de reflexii teoretice asupra culturalului şi socialului" ; „...cercetarea structuralistă pleacă de la ipoteze teoretice la fel de bine atunci cînd se aplică la anumite domenii ca rudenia sau mitologia, ca şi atunci cînd lasă provizoriu la o parte politica" [9, p. 221].

Reprezentanţii structuralismului propriu-zis, relativ static, converg spre o atitudine antiumanistă şi antiistoristă. Umanismul, sub toate formele sale, este depreciat la rangul unui discurs iluzoriu ; progresul, viitorul sînt privite ca o aparenţă înşelătoare, ca un mit alimentat de dorinţele noastre, iar iniţiativa istorică este considerată ca un miraj. Deci, astfel de noţiuni fundamentale pentru înţelegerea ştiinţifică a istoriei nu ar avea un conţinut obiectiv, nu ar corespunde la nici o realitate, după structuralism. Structuralismul filozofant „antiumanist" uită omul real cu universul lui subiectiv, cu dorinţele, proiectele, libertatea şi conştiinţa sa.

Evident că nu trebuie să negăm faptul că gîndirea structuralistă are un merit prin tendinţa ei de a realiza o maximă restrîngere a subiectivităţii care perturbează procesul cunoaşterii, de a se elimina interpretările personale în favoarea unor constatări pozitive. Dar absolutizarea cerinţei obiectivităţii în procesul cunoaşterii poate duce pe plan social la dezumanizare. Prin aceasta, structuralismul riscă să adîncească criza filozofiei burgheze contemporane a cărei consecinţă fundamentală este „obiectualizarea" omului şi a relaţiilor dintre oameni. Structuraliştii nu observă faptul că există o contradicţie permanentă între structura practico-inertă şi omul care se descoperă condiţionat de ea. Faţă de un sistem constituit, omul nu este pasiv şi neputincios ; el este capabil de a răsturna sistemul. Omul este cel care selectează, deliberează, optează, este capabil de a propune scopuri şi de a afirma valori, de a se transforma pe sine.

Opus „antiumanismului teoretic", care se dovedeşte în ultimă instanţă un „antiumanism" practic, ce decurge din interpretările structuralismului „clasic", filozofia marxistă dezbate şi soluţionează în mod riguros problematica omului şi a umanismului, deschide calea reală pentru înlăturarea condiţiilor care-l dezumanizează pe om.

Spre deosebire de existenţialism şi structuralism, poziţii unilaterale, materialismul dialectic şi istoric oferă soluţia concretă pentru rezolvarea efectivă a

eliberării omului. Demonstrînd că izvorul principal al dezumanizării omului în societatea capitalistă este proprietatea privată asupra mijloacelor de producţie şi diviziunea socială a muncii, legată de aceasta, umanismul marxist leagă eliberarea şi dezvoltarea armonioasă a personalităţii umane de transformarea revoluţionară a societăţii, de construirea socialismului şi comunismului. Aceasta se datoreşte faptului că filozofia marxist-leninistă îşi construieşte idealul umanist pe fundamentul teoretic al unei concepţii consecvent materialiste şi dialectice asupra societăţii.

Filozofia structuralistă se caracterizează şi prin absolutizarea echilibrului formelor, indiferenţă faţă de conceptele de transformare şi progres, este ostilă ideilor de cauzalitate şi evoluţie, neagă contradicţia, instabilitatea. De asemenea, desconsideră activitatea practică a oamenilor, deci şi activitatea de schimbare a structurilor ; structuralismul este o filozofie conservatoare.

Mulţi cercetători marxişti şi critici ai structuralismului consideră pe drept că filozofia structuralistă propovăduieşte supunerea la sistem şi că exprimă ideologia tehnocraţiei, justifică „societatea de consum", tehnocratizată, care continuă să ofere zilnic exemple de nenumărate drame ale oamenilor muncii.

Analizele structuraliste slujesc un sentiment social sceptic, rezultat al alienării omului în „societatea de consum", societate care a pierdut simţul viitorului şi căreia îi lipseşte certitudinea că omul face istoria. Împotriva filozofiei structuraliste, ca filozofie a tehnocraţiei, trebuie să apărăm drepturile omului.

Primită la 4 iunie 1977

Institutul politehnic, Iaşi,
Catedra de socialism ştiinţific
şi filozofie

BIBLIOGRAFIE

1. Blanquart P., *Der Strukturalismus.* Dokumente, **23**, 5, oct. 1967. Revista de referate şi recenzii, 3, 1968, pp. 365—366.
2. Grünberg L., *Structură, structuralitate, structuralism.* Lupta de clasă, nr. 5, 1969, p. 89.
3. Granger D. G., Les Temps Modernes, **246**, p. 255, 1966.
4. Foucault M., *Les mots et les choses.* Paris, Gallimard, 1966, p. 353, 396.
5. Molles A., *Genèse et structure en psycho-physique.* În „Genèse et Structure", Mouton et Co., La Haye, Paris, 1965, p. 125.
6. Sperber D., *Le structuralisme en anthropologie.* În „Qu'est ce que le structuralisme ?", Éd. du Seuil, Paris, 1968, p. 221.
7. Lévi-Strauss Cl., *Anthropologie structurale.* Librairie Plon, Paris, 1958, pp. 40, 42, 44, 43, 56.
8. Sève L., *Méthode structurale et méthode dialectique.* La Pensée, nr. *135*, p. 66, 1967.
9. * * * *Qu'est ce que le structuralisme ?* Éd. du Seuil, Paris, 1968, p. 10.
10. * * * *Structuralisme et marxisme.* Union Générale d'Éditions, Paris, *10/18*, 1970, pp. 64, 283.

LA MÉTHODE STRUCTURALE ET PHILOSOPHIE STRUCTURALISTE

(Résumé)

Analitique et synthétique à la fois, la méthode structurale envisage la division de tout le système en parties composantes et met en évidence le système de relations qui est significatif tant pour la totalité que pour chaque élément à part.

Le structuralisme a moins aussi de problèmes extraméthodologiques qui se rapportent à la nature même des faits humains. Une problème fondamentale mise par de diverses interprétations ou extrapolations du structuralisme est la place et rôle de la pensée rationnelle ; des hommes qui pensent et actionnent par rapport aux structures.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
Tomul XXIII (XXVII), Fasc. 3—4, 1977
Secţia VIII
ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z. 165

SISTEMUL ŞTIINŢELOR OMULUI ÎN DEZBATERILE EPISTEMOLOGICE ACTUALE

DE

TĂNASE SÂRBU

Literatura consacrată problemelor social-umane impresionează nu numai prin vastitatea ei în timp şi spaţiu dar şi prin diversitatea de expresii utilizate pentru reunirea cunoştinţelor despre om şi lumea sa. Întîlnim aici expresii ca: ştiinţe sociale, ştiinţe umane, ştiinţe ale comportamentului, ştiinţe antropologice, ştiinţe ideografice, ştiinţe morale, ştiinţe ale culturii, ştiinţe ale spiritului, ştiinţe normative şi încă multe altele. Mulţi autori consideră că aceste expresii sînt, practic, echivalente. Alţii preferă doar pe unele dintre aceste denumiri, motivînd cu argumente dintre cele mai diverse. Cu deosebire astăzi, autorii din occident oscilează între „ştiinţe umane", „ştiinţe sociale" şi „ştiinţe ale omului". Preferinţele umaniştilor pentru una sau alta dintre aceste expresii nu sînt generate doar de limbajul la care ei aderă, ci de concepţiile lor epistemologice şi ontologice cu privire la existenţa şi cunoaşterea lumii omului.

Expresia „ştiinţe umane" este foarte răspîndită în literatura franceză. Din 1958 ea a primit consacrarea şi în instituţiile universitare. În vocabularul său filosofic A. Lalande o pune în relaţie directă cu „ştiinţe morale". Dacă prin „ştiinţe morale" se reuneau toate acele studii care se refereau la spiritul uman sau relaţiile sociale, prin noua expresie — ştiinţe umane — se accentuează caracterul observabil al modului de comportare a omului ca individ sau colectivitate.

Pe de altă parte, dacă urmărim literatura de limbă franceză constatăm o mare varietate de accepţiuni acordate expresiei „ştiinţe umane".

În unele lucrări se arată că „Proiectul ştiinţelor umane este *descifrarea întregului domeniu al omului*. Cîmpul lor de acţiune este imens: bazele biologice (psihofiziologice), problemele creşterii şi dezvoltării (psihologie genetică, psihologia copilului, psihopedagogie), structurile spiritului (psihologie generală), structurile diferenţiate ale personalităţii (caracterologie), aptitudinile individuale şi problemele adaptării la muncă (psihotehnică, psihologie industrială ş.a.), structurile inconştientului (psihanaliză), structurile vieţii sociale (sociologie, economie etc.), structurile grupurilor şi problemele interrelaţiilor (psihologie socială etc.), modurile de expresie (lingvistică, estetică, semiotică etc.), fenomenele culturale (culturologie), trecutul omului (istorie, etnologie, antropologie), relaţiile dintre om şi natură (geografie), mişcările populaţiei (demografie), prospectarea viitorului (futurologie)" [8, p. 29].

Alţi autori francezi împărtăşesc o altă concepţie. Astfel, C. Lévi-Strauss consideră că ştiinţele despre om se împart în două mari clase, după funcţiile pe care le au într-un anumit sistem social: *ştiinţele sociale* — economia politică, ştiinţele juridice, sociologia şi psihologia socială, şi *ştiinţele umane* — preistoria şi istoria, antropologia, lingvistica, filosofia, logica şi psihologia —, care nu privilegiază societatea în care se dezvoltă.

M. Duverger, R. Pinto şi M. Grawitz acceptă în manualele lor numai expresia „ştiinţe sociale" pentru a desemna ansamblul cunoştinţelor despre om şi societate.

Un alt punct de vedere este susținut de M. Foucault în [4]. În preocuparea sa de a caracteriza *épistemè-ul* (cîmpul epistemologic) modern, Foucault promovează un triedru al cunoștințelor format din: științele matematice și fizice; științele limbajului, vieții și producției bogățiilor; filosofia. Oricîte eforturi am face, scrie autorul, științele umane nu pot fi găsite pe suprafețe, ci în volumul triedrului deoarece „Științele umane se adresează omului în măsura în care el trăiește, vorbește sau produce." [4, p. 362]. Aceasta nu înseamnă, însă, că biologia, economia sau filologia ar fi cele dintîi științe umane, fiindcă nici una dintre ele nu se adresează numai omului. Aceste discipline, și îndeosebi *lingvistica* și *etnologia* ar putea fi considerate mai curînd modele gnoseologice ale științelor omului. Astfel, etnologia, ca și psihanaliza „nu sondează omul ca atare, așa cum poate apărea el în științele omului, ci regiunea care face posibilă în general o cunoaștere a omului..." [4, p. 389]. La rîndul ei, lingvistica arată că „omul este «sfîrșit» și că, ajungînd pe culmea oricărui cuvînt posibil, el nu ajunge la sine însuși, ci la marginea a ceea ce îl limitează: în această regiune dă tîrcoale moartea, gîndirea se stinge, promisiunea originii indefinite întîrzie" [4, pp. 394—395]. „Moartea omului" înseamnă, implicit, și dispariția curîndă a științelor umane din epistemul modern.

Punctul de vedere formulat de Foucault cu privire la posibilitatea științelor omului a fost reluat în literatura franceză contemporană, ceea ce dovedește că mentalitatea metafizică și concepția subiectivistă continuă să nutrească gîndirea unor cercetători occidentali ai științelor omului.

Spre deosebire de concepțiile restrictive, care merg pînă la negarea statutului epistemologic a numeroase discipline sociale sau umaniste, alți autori din occident se pronunță pentru o interpretare dialectică a cunoașterii domeniului social-uman al existenței. În această privință ni se pare a fi grăitoare concepția formulată de J. Piaget cu prilejul editării de către UNESCO a impunătoarei sinteze despre tendințele principale care se manifestă astăzi în științele sociale și umane. Piaget susține interacțiunea reciprocă a științelor sociale cu științele umane prin argumente ontologice. El arată că „fenomenele sociale depind de toate însușirile omului, inclusiv de procesele psihofiziologice" [9, p. 12]. S-ar putea vorbi de o deosebire netă între aceste două categorii de discipline „dacă în om s-ar putea disocia ceea ce ține de formele particulare ale societăților în care el trăiește și ceea ce constituie natura umană universală" [9, p. 12]. Piaget arată că o asemenea delimitare nu se mai poate face astăzi deoarece s-a dovedit că „natura umană", caracterele ereditar-dobîndite ale omului se împletesc organic cu factorii sociali. Totuși, anumite subdiviziuni în disciplinele social-umane se pot face. Pornind de la stadiul actual atins de cunoaștere, văzut, ce-i drept, prin prisma metodei, Piaget stabilește patru grupe în care încadrează diferitele discipline: 1. științele „nomotetice" — psihologie, sociologie, etnologie, lingvistică, științe economice, demografie; 2. științe istorice; 3. științe juridice; 4. științe filosofice. Între aceste grupe de științe ale omului nu există delimitări rigide. Mai devreme sau mai tîrziu fiecare disciplină tinde să devină „nomotetică".

Valoarea sintezei realizată de Piaget rezidă în ideile dialectice pe care le degajă. Din păcate, însă, ca și ceilalți umaniști nemarxiști din zilele noastre, Piaget se rezumă doar la o dialectică „metodologică". Sistemul științelor omului formulat de Piaget nu se bazează pe o ontologie dialectică consecventă, care să dezvăluie atît specificul cosmosului uman, cît și caracterul său orientat. Realitatea social-umană la care se referă Piaget este aceea pe care o descriu teoriile și nu aceea pe care o trăiesc și o construiesc oamenii epocii noastre frămîntate, așa cum procedează marxismul.

Materialismul dialectic și istoric demonstrează că științele omului, ca și științele naturii s-au născut în procesul muncii, al activităților de producere și reproducere a vieții sociale. În comparație cu științele naturii, științele omului s-au elaborat într-o perioadă de timp mai îndelungată. În acest sens Marx scria că „reflectarea asupra formelor vieții omenești, deci și analiza științifică a acestor forme, urmează o cale opusă dezvoltării reale. Ea începe post festum, adică pornește de la rezultatele finite ale procesului de dezvoltare." [2, p. 90].

Cunoașterea social-umană este întîrziată și datorită faptului că, în condițiile unei subdezvoltări a forțelor productive ale muncii, reflectarea îmbracă un „văl mistic". Acest văl „nu va fi înlăturat decît atunci cînd procesul vieții sociale va

deveni un produs al asocierii libere a oamenilor şi se va afla sub controlul lor conştient şi planic. Pentru aceasta însă este necesară o anumită bază materială a societăţii, adică o serie de condiţii materiale de existenţă, care la rîndul lor, sînt produsul firesc al unei dezvoltări istorice îndelungate şi anevoioase" [2, p. 94].

Aşadar, dezvoltarea cunoaşterii societăţii este nemijlocit legată de evoluţia societăţii însăşi, a omului, a relaţiilor sale cu natura şi cu semenii săi. De abia atunci cînd sensul cunoaşterii social-umanului se va suprapune cu sensul real al istoriei ştiinţele omului se vor afirma pe deplin şi se va constitui „o *singură* ştiinţă". Această explicaţie nu trebuie înţeleasă în chip finalist, căci comunismul „nu este o *stare* ce trebuie creată, un *ideal* căruia realitatea trebuie să i se conformeze,... ci mişcarea *reală* care suprimă starea actuală" [1, p. 36].

Călăuzindu-se în sistematicile lor după aceste principii, cercetătorii marxişti elaborează modele ale sistemului ştiinţelor omului conforme cu realitatea socială dinamică. Ei pun în evidenţă interpătrunderea complexă a diferitelor discipline precum şi condiţionarea social-istorică concretă în studiul omului şi al vieţii sociale.

Cu mai bine de două decenii în urmă filosoful sovietic B. M. Kedrov propunea o clasificare a ştiinţelor după principiul subordonării (al dezvoltării materiei de la simplu la complex) şi principiul obiectivităţii (ştiinţa este o reflectare a dezvoltării lumii obiective). În această perspectivă ştiinţele „umanistice" se corelează strîns cu ştiinţele naturii. Ele se structurează în două mari clase : ştiinţele sociale, care studiază latura socială a existenţei umane, şi ştiinţe care studiază latura spirituală, printre care se numără şi ştiinţele care studiază gîndirea omenească, care fac trecerea la ştiinţele filosofice. În preocuparea sa de a ordona ştiinţele sociale, Kedrov stabileşte trei mari clase : 1. ştiinţe sociale care consideră societatea ca pe un întreg structural (ştiinţele istorice) ; 2. ştiinţe sociale care studiază baza şi suprastructura unei societăţi, precum şi fenomene exterioare acestora (cum sînt limba, tehnica, ştiinţa) ; 3. ştiinţe „limitrofe", cum sînt : unele ştiinţe istorice, ştiinţele tehnice, ştiinţele scindate în două, între ştiinţele naturii şi ştiinţele sociale (geografia, statistica etc.) [6, pp. 11—28].

Carenţa principală a clasificării propusă de Kedrov se datorează excluderii sociologiei din sistemul ştiinţelor sociale. De asemenea, nu se fac precizări suficiente despre grupul ştiinţelor „scindate", despre statutul psihologiei şi filosofiei. Prin aceasta, însuşi conţinutul noţiunii de „ştiinţe umanistice" (ştiinţe despre om, cum mai scrie autorul) nu este conturat. Datorită acestui fapt, există tendinţa de a reduce ştiinţele despre om la ştiinţele sociale, ceea ce, după părerea noastră, nu corespunde cu realitatea. Încercările de clasificare ale altor autori ne îndreptăţesc această observaţie.

Astfel, deşi în clasificarea sa T. Herseni porneşte de la modelul triunghiular propus de Kedrov, cu deosebirea că ştiinţele filosofice sînt înlocuite cu „ştiinţele noologice" (logica şi matematica), el remarcă : „aşa-zisele «ştiinţe sociale sau umanistice» se deosebesc mult unele de altele, după cum pun accentul pe societate (organizaţii, activităţi colective, structuri, instituţii, obiectivări, materializări etc.) sau pe *om* (conştiinţă, sensibiltate, temperament, caracter, personalitate, aspiraţii, frămîntări spirituale etc.). În primul caz, ele sînt într-adevăr *sociale*, dar în al doilea e mai bine să li se spună ştiinţe *umanistice* sau, dacă se cuprind în sînul lor, cum este normal, mai ales de pe poziţii ştiinţifice materialiste, şi *biologia umană*, cu toate ramurile ei (anatomia, fiziologia, neurologia, paleontologia umană, antropologia fizică, genetica umană etc.) este de preferat termenul de *ştiinţe antropologice*, situaţie în care ştiinţele umanistice ar constitui o subgrupă a acestora (ştiinţe ale vieţii psihice social-culturale sau ale vieţii spirituale)" [5, p. 37].

Remarca lui T. Herseni demonstrează că este necesar să se găsească o expresie suficient de generală şi sugestivă pentru desemnarea cunoştinţelor despre om. Propunerea sa ca aceasta să fie „ştiinţe antropologice" a găsit un slab ecou în literatura din ţara noastră. Nouă ni se pare a fi echivocă şi restrictivă căci istoria omenirii cuprinde atît pe „anthropos" cît şi pe „socius". Unele nuanţări în această privinţă le-a făcut A. Mihu în [7].

Căutînd să definească obiectul sociologiei, A. Mihu face distincţie între ştiinţele sociale şi ştiinţele umane. Cele dintîi studiază forme specifice ale acţiunii sociale particulare : economică, politică, juridică, morală, ştiinţifică, artistică, religioasă etc. Secundele, studiază factorul uman colectiv (demografie, psihologie socială,

sociolingvistica, ştiinţa problemelor sociale, ştiinţa relaţiilor umane) şi individual-uman (psihologia, neuropsihologia, antropologia umană). Literatura, filosofia, morala alcătuiesc grupul ştiinţelor „umanistice". Pentru desemnarea tuturor cunoştinţelor despre om se adoptă expresia „ştiinţe socio-umane".

Recent, însă, H. Culea amenda expresia de mai sus deoarece : 1. se acordă denumirea de «ştiinţe» unor discipline ca artele, literatura, filosofia ; 2. se includ în problematica ştiinţelor sociale preocupări legate de subiectul «om» şi de «subiectivitatea istorică» fără o clarificare satisfăcătoare a genului proxim şi diferenţei specifice dintre acestea din urmă şi „umanistică". Concluzia sa este că ştiinţele social-umane apar ca „deziderat al unei sinteze imposibile" [3, p. 10]. Pentru că, totuşi, o asemenea sinteză a socialului şi umanului este necesară, Culea consideră că ea ar putea fi realizată de „cunoaşterea sociologică", înţeleasă ca *„modalitate de cunoaştere* şi nu ca ştiinţă socială sau o disciplină umanistă anume" [3, p. 13].

Deşi interesantă, propunerea făcută de H. Culea nu este suficinet de convingătoare. Noi ne îndoim că „cunoaşterea sociologică" ar putea realiza mult disputata sinteză a socialului şi umanului. După părerea noastră această sinteză se realizează, concomitent, de ansamblul ştiinţelor omului cît şi de către fiecare disciplină în parte. Această sinteză trebuie să se bazeze pe conceperea dialectică a raportului dintre individ şi societate. Numai în fedul acesta se poate dovedi că judecăţile constatative trec în judecăţi de valoare şi invers, că ştiinţele social-umane sînt şi «nomotetice» şi «ideografice».

În privinţa expresiei, noi optăm pentru „ştiinţe social-umane", „ştiinţe ale omului". Aceste două expresii sînt izomorfe deoarece omul este purtătorul şi generatorul relaţiilor sociale.

Primită la 20 aprilie 1977

Institutul politehnic, Iaşi,
Catedra de socialism ştiinţific
şi filozofie

BIBLIOGRAFIE

1. Marx K., Engels F., *Ideologia germană.* În Marx-Engels, *Opere,* Vol. **3,** Ed. polit., Buc., 1958.
2. Marx K., *Capitalul.* În Marx-Engels, *Opere,* Vol. **23,** Ed. polit., Buc., 1966.
3. Culea H., *Cunoaşterea sociologică.* Ed. Acad. R.S.R., Buc., 1976.
4. Foucault M., *Les mots et les choses.* Gallimard, Paris, 1966.
5. Herseni T., *Despre clasificarea ştiinţelor sociale.* În „Sociologia militans", Vol. . Ed. şt., Buc., 1968.
6. Kedrov B. M., *Cu privire la clasificarea ştiinţelor sociale.* În „Teorie şi metodă în ştiinţele sociale", Vol. **2,** Ed. polit., Buc., 1966.
7. Mihu A., *A.B.C.-ul investigaţiei sociologice.* Vol. **1,** Ed. „Dacia", Cluj, 1972.
8. Millet L., Magnin B., *Les sciences humaines aujourd'hui.* Paris, 1972.
9. Piaget J., *Dimensiuni interdisciplinare ale sociologiei.* EDP, Buc., 1972.

LE SYSTÈME DES SCIENCES DE L'HOMME DANS LES DÉBATS ÉPISTÉMOLOGIQUES CONTEMPORAINS

(Résumé)

Aujourd'hui, dans la connaissance de l'homme se manifeste l'absence d'une terminologie unitaire pour l'ensemble des informations relatif à l'homme et son cosmos. L'article analyse les fâcheux osciallations entre les expressions „sciences humaines" et „sciences sociales" et conclut que les équivoques disparaissent par l'acceptation de la théorie matérialiste dialectique et historique sur la connaissance et l'existence de l'homme.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
Tomul XXIII (XXVII), Fasc. 3—4, 1977
Secţia VIII
ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z. 17.08

PRINCIPIUL MORALITĂŢII ÎN CONCEPŢIA ETICĂ A LUI ÉMILE DURKHEIM

DE

I. HUMĂ

Morala simpatiei, cea eudemonistă, precum şi morala vitalistă fac abstracţie de orice fel de datorie în întemeierea moralităţii. Acceptînd un mobil care antrenează direct, nemijlocit actul moral, acestea sînt morale spontane. Spre deosebire de ele, rigorismul kantian caută principiul moralităţii în formal şi în aprioric. Şi totuşi etica kantiană are comun cu primele faptul că nu apelează la factorul transcendent în explicarea moralităţii. Primele, întrucît sînt morale spontante, se refuză transcendenţei nu ca ceva imanent, căci imanentul presupune el însuşi o raportare ; de aceea, între imanent şi nemijlocit nu poate fi pus semnul identităţii. Încît, ele sînt, în ce priveşte principiul moralităţii, dincolo de imanent şi de transcendent. Morala kantiană nu este nici ea sub semnul transcendentului cum s-ar părea ; fundînd moralitatea în premise mai degrabă gnoseologice, ea face din raţiunea pură practică fundamentul aprioric şi formal, adică *transcendental*, şi nu transcendent al moralităţii.

Celelalte etici implică însă transcendenţa, deşi în accepţii diferite. Etica valorilor o acceptă ca *transcendentă fenomenologică*. Neotomismul conduce şi el la o etică a transcendentului, chiar dacă elementul divin ca factor trancendent este considerat ca imanent conţinutului naturii umane. Mai este însă şi un alt transcendent, la care trimit etica durkheimistă şi etica marxistă : transcendentul social. Dar, dacă etica marxistă vorbeşte de transcendenţa socială a valorii în raport cu conştiinţa morală a subiectului, dînd astfel gir creator moralităţii subiective, etica durkheimistă *sacralizează* socialul, extrăgînd principiul moralităţii nu plecînd de la social şi ajungînd la individual, ci *direct* din social, din transcendenţa socială. Individul şi subiectivitatea sa rămîn astfel un termen pasiv în raport cu aceasta.

Dar să urmărim lucrurile mai îndeaproape.

Durkheim, propunîndu-şi să explice fenomenul anomiei morale, porneşte de la problema sensibilului, a naturii umane sensibile. Pentru el, sensibilul formează şirul nesfîrşit al pasiunilor, dorinţelor şi reacţiilor celor mai neaşteptate, care tocmai prin satisfacerea lor generează altele noi. Cum spunea în „Le suicide", „Prin ea însăşi, abstracţie făcînd de forţa exterioară care o reglementează, sensibilitatea noastră e o prăpastie fără fund pe care nimic nu o poate umple" [1, p. 423). Ceea ce face ca tensiunile lăuntrice să genereze impact exterior. Afară de aceasta, caracterul concret, particular al modului de a fi de la om la om se evidenţiază în gradul diferit de înzestrare, de disponibilitate şi capacităţi, lucru ce determină o inegalitate în realizarea dorinţelor, inegalitate uneori radicală. De aceea, spunea Durkheim, societatea impune autoritar aceleaşi norme deopotrivă celor înzestraţi sau neînzestraţi, celor puternici sau celor slabi. Ceea ce asigură reglarea, stăpînirea sensibilităţii, modelarea ei la imperativul social. Pîrghia acestei modelări este valoarea.

Să urmărim accepţia durkheimistă a valorii, pentru că ea ne va conduce la identificarea principiului moralităţii în concepţia etică a sociologului francez.

Interesat îndeaproape de invenţia neokantiană : axiologicul, Durkheim va lua atitudine hotărîtă împotriva neokantismului care plasa valoarea într-un spaţiu aprioric, dincolo de subiect şi obiect, dincolo de social. Valorile, va arăta Durk-

heim, sînt, dinpotrivă, creație a socialului ; existența lor nu poate fi concepută în afara vieții sociale, căci a vorbi de politic, etic ori estetic în afara relațiilor sociale este un nonsens. Dacă geneza valorii nu rezidă în aprioric, ea nu rezidă însă nici în conștiința individuală, pentru că aceasta însăși este prin conținutul ei un produs social. Sociologul francez va taxa ca nelegitimă și explicația naturalist-utilitaristă care identifică valoarea cu purtătorul ei material. El va concede realitate atît valorii, cît și modului ei de întruchipare, admițînd că realitatea valorii este de natură social-ideală, fără ca prin aceasta să-și piardă obiectivitatea.

Cît privește raportul individ-valoare, abservăm, cu Stelian Stoica, că pentru Durkheim „individul nu creează valori (deoarece valorile au o existență obiectivă), ci doar le prefigurează în actele sale. Astfel, elementul creator, afirmat deja cu notorietate de individ în activitatea sa, este depreciat și în ultimă instanță anulat" [4, p. 34]. E drept, actul individual-creator este doar un moment, o latură a procesului axiologic ; în ultimă instanță, valorile se formează într-un cadru social dat. Dar, de la a recunoaște acest adevăr și pînă la a-l absolutiza este o distanță mare. Durkheim a nesocotit-o, rupînd așadar creația individuală de valoarea socială.

Cu toate acestea, Durkheim este nevoit să admită un factor mediator între individ și valoarea morală : *sentimentul moral*. Acesta este, după el, elementul moralității care face posibilă joncțiunea afectivă între imperativul valorii morale și comportamentul individual. Sentimentul moral „introduce" valoarea în cîmpul subiectivității ; în felul acesta valoarea orientează normativ conștiința individuală. Ne punem însă întrebarea : oare rolul sentimentului moral se reduce numai la unirea transcendentului valoric cu moralitatea ? El operează în sensul exclusiv de la transcendent la conștiința morală individuală sau asigură și circuitul invers : de la aceasta la social și la imperativul etic ? Mai mult, stă în puterea sentimentului numai această manevră biunivocă ? A recunoaște numai atît din „lucrările" sentimentului, înseamnă a-l privi ca un dat, căci înseamnă în ultimă analiză a privi ca un dat, ca un fapt constituit, conștiința morală însăși, și nu ca un proces, ca o constituire și devenire. Or tocmai aici apar adevăratele probleme ale moralității, ale întemeierii principiului ei. A considera însă, precum Durkheim, că sentimentul moral descinde din zona transcendenței, nu înseamnă a rezolva problema temeiului moralității, întrucît a eluda, a omite o problemă nu este a o rezolva. În felul acesta, cum remarcă și Stelian Stoica, Durkheim depersonalizează individul făcînd apologia autoritarismului social. Dar acceptarea acestuia din urmă duce în etică la simplificarea raporturilor morale care, astfel sărăcite, se reduc doar la relația dintre individ și societate. Raporturile morale interindividuale și etica personalității, cu toată bogăția problematică ce incumbă acesteia, sînt abandonate. Și, fără ele, întemeierea moralității rămîne o iluzie.

Nu trebuie totuși să vedem cu orice preț numai o limită tocmai acolo unde poate fi și un merit. Dacă explicitarea de către Durkheim a naturii și funcției sentimentului moral este susceptibilă de amendare, faptul însuși de a invoca sentimentul și de a-l rataşa la norme, principii morale și valori rămîne, prin Durkheim, un bun cîștigat. În felul acesta, exclusivismul psihologismului, biologismului, iraționalismului în genere, pierde teren în fața perspectivei sociologice.

Din această perspectivă, Durkheim a explicat funcția faptului moral și, pe baza acesteia, principiul moralității.

Pentru Durkheim funcția faptului moral constă în asigurarea solidarității sociale prin precepte, reguli, norme și principii. De aici rezultă principiul moralității : „Se poate spune că este moral tot ceea ce-i sursă de solidaritate, tot ceea ce obligă pe om de a se confrunta cu alții, de a-și reglementa mișcările sale nu sub impulsul egoismului său ; și moralitatea va fi cu atît mai puternică cu cît aceste legături vor fi mai numeroase și mai intense". [2, p. 394].

Afirmînd că moralitatea se întemeiază în participarea individului la întărirea solidarității sociale și nu în actele generate de impulsurile egoismului, Durkheim este nevoit totuși să admită că efectul social al actului își pierde din valoare dacă individul nu cunoaște rațiunile conduitei sale. Dar sociologul francez acceptă universul individual mai mult ca un factor operațional al socialului, fără să-l investească cu valoare deplină. Absolutizînd dihotomia universului social și al celui individual, Durkheim vorbește de o deosebire radicală nu numai în ce privește natura lor, cît și ca valoare : distanța dintre ele este de la sacru la profan. Știut este însă că omul nu este un atom, ci un *punct nodal* al raporturilor sociale ; deși

mediul axiologic în care se manifestă este social, socialul însuşi este exprimat prin individual.

Admiţînd drept criteriu al moralităţii solidaritatea socială, Durkheim va stabili implicit că legătura dintre actul moral şi consecinţă nu este nemijlocită, ci mediată, nu analitică, ci sintetică. Adică, sancţiunea (şi cea pozitivă), deşi consecinţă a actului, nu decurge direct din conţinutul acestuia, ci din semnificaţia socială a actului, din conformitatea sau neconformitatea lui la normele prestabilite şi, prin acestea, la valoarea socială. Este adevărat că în cele din urmă sancţiunea este forma de apreciere socială a comportamentului, este calea de exprimare a necesităţii sociale, exprimare mediată de către norma morală. Sancţiunea face ca normele şi principiile morale să se impună oamenilor ca fiind obligatorii. Dar la Durkheim această obligativitate este asimilată imperativului categoric.

Se remarcă, aşadar, o apropiere, nu întîmplătoare, de concepţia kantiană. Numai că la Kant legea morală şi principiul moralităţii sînt deduse din raţiunea pură, în timp ce la Durkheim, din raţiunea fiinţei sociale. Ca şi în cazul raţiunii pure practice, care impune *direct* legea morală, raţiunea socială fixează imperativ acele modele etice optime pentru realizarea solidarităţii sociale. Dar la Kant obligativitatea este considerată ca unicul atribut al conţinutului moral al faptului şi deci temeiul unic al moralităţii, al principiului ei. Deşi, ştiut este că obligaţia (sau datoria ca reflex subiectiv al obligaţiei) nu este decît un element, e drept esenţial, dar numai un element al principiului moralităţii. De acest ultim adevăr era convins şi Durkheim, care, apreciind obligaţia drept atributul esenţial al moralităţii, nu o consideră însă şi singurul atribut. Este locul unde Durkheim se delimitează de creatorul eticii rigoriste, pentru că admite în *dezirabilitate* un alt atribut ce stă la baza faptului moral. În „Sociologie et philosophie" el va nota: „...noi nu putem îndeplini un act care nouă nu ne spune nimic şi numai pentru că el este poruncit. A urmări un scop, care ne lasă indiferenţi, care nouă nu ne pare bun, care nu atinge sensibilitatea noastră, este un lucru psihologiceşte imposibil" [3, p. 64]. Deziderabilitatea, consideră Durkheim, ţine de satisfacţia elevată a împlinirii datoriei morale; ea procură omului sentimentul securităţii.

Cu toate acestea, deziderabilul însuşi este înţeles ca ceva care trimite univoc la social. Lucru care ilustrează încă o dată ceea ce avansasem la început: sacralizînd socialul, Durkheim deduce *direct* principiul moralităţii din transcendentul social, sacrificînd, inevitabil, momentul subiectiv al moralităţii. Ceea ce este expresia unui transcendentism sociologist.

Acesta, dus la ultimele limite, precum în concepţia unui A. Bayet, alunecă într-un iraţionalism sui-generis, în ciuda faptului că etica şcolii sociologice franceze îşi propusese programatic o replică la iraţionalismul de factură subiectivistă.

Primită la 31 mai 1977

Institutul politehnic, Iaşi,
Catedra de socialism ştiinţific
şi filozofie

BIBLIOGRAFIE

1. Durkheim É., *Le suicide*. Félix Alcan, Paris, 1912.
2. Durkheim É., *De la division du travail social*. Félix Alcan, Paris, 1932.
3. Durkheim É., *Sociologie et philosophie*. Félix Alcan, Paris, 1924.
4. Stoica S., *Etica durkheimistă*. Ed. ştiinţifică, Buc., 1969.

THE PRINCIPLE OF MORALITY IN EMILE DURKHEIM'S ETHICAL CONCEPTION

(Summary)

The paper points out the fact that an invocation of the social values is not sufficient in establishing the principle of subjective morality. If this principle is deduced *directly, automatically* — as E.D. does — from the social values, it will inevitably lead to eluding the subjective moment of morality, a moment providing the creative answer of the moral personality to the given moral situation.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
Tomul XXIII (XXVII), Fasc. 3—4, 1977
Secţia VIII
ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

C. Z. 140,8

SCRIERILE DE TINEREŢE ALE LUI KARL MARX ÎN CONTEXTUL LUPTEI DE IDEI CONTEMPORANE

DE

GH. BOTIŞ

Cercetarea operelor de început ale lui K. Marx dobîndeşte o importanţă deosebită în cadrul luptei ideologice actuale, dezbaterea lor prezentînd nu numai un interes teoretic şi istoric ci, în primul rînd, politic. Procesul evoluţiei spirituale a lui Marx constituie pentru mulţi ideologi burghezi obiectul unor preocupări speciale.

În general se poate spune că pînă aproape de anii 20' ai secolului nostru, filozofii burghezi n-au acordat prea mare atenţie studierii genezei marxismului. Între deceniile al doilea şi al treilea ale secolului nostru, în gîndirea filozofică burgheză se întîlnesc două coordonate fundamentale : pe de o parte, orientarea spre temele preferate ale filozofiei tinerilor hegelieni (existenţa personalităţii, formele conştiinţei de sine etc.), şi pe de altă parte, sub imperiul cerinţelor luptei de clasă dintre proletariat şi burghezie, creşterea interesului pentru lucrările convenţional denumite „de tinereţe" ale lui K. Marx.

Publicarea în 1932 a *Manuscriselor economico-filozofice din 1844* ale lui K. Marx, de către social-democraţii germani S. Landshut şi J. P. Mayer, în culegerea în două volume, *Der Historische Materialismus. Die Frühschriften*, Leipzig, Band 1, marchează un moment crucial în procesul de cercetare a genezei marxismului de către filozofia burgheză. Considerînd că lucrarea descoperită de ei reprezintă o adevărată „culme" a marxismului, autorii citaţi deschid porţile denaturării procesului de formare a marxismului, de opunere a lucrărilor de tinereţe ale lui Marx, celor mature.

În acelaşi an, Hendrik de Man într-un studiu intitulat sugestiv „Marx redescoperit" („Der neu entdekte Marx", in „Der Kampf", 1932) pune tranşant problema celor două „faze" ale evoluţiei spirituale a lui K. Marx : faza „umanistă", prezentă după el, în *Manuscrise...* şi faza matură.

Începînd cu deceniul al cincilea al secolului nostru, în cadrul gîndirii filozofice burgheze se vehiculează ideea existenţei unui „al doilea Marx". În încercarea de a combate marxismul, mulţi ideologi burghezi contemporani caută să-l ia drept aliat pe tînărul Marx ale cărui idei se aflau într-un proces de formare.

Aşa procedează, spre exemplu, marxologul american, Robert Tucker, care-şi propune drept scop al cercetărilor sale separarea „marxismului lui Marx însuşi", de fapt, prima sa versiune prezentă în *Manuscrise...*, de cel pe care-l adoptă „toţi membrii partidelor comuniste", adică de ideologia comunistă care, după el, derivă „numai parţial din ideile lui Marx" [6, p. 17].

Filozoful american se crede îndreptăţit să acorde scrierilor de tinereţe ale lui Marx, îndeosebi, *Manuscriselor...* pe care le opune net lucrărilor sale mature, o importanţă decisivă în înţelegerea marxismului, întrucît ele „ne vor permite să înţelegem cum a apărut marxismul" [6, p. 18]. După părerea sa, tocmai aceste scrieri au determinat în cadrul gîndirii occidentale contemporane o schimbare radicală a părerii generale despre Marx. În lumina scrierilor de tinereţe, Marx ni se înfăţişează ca „un moralist şi ca un gînditor religios", socialismul ştiinţific ne apare ca „un sistem de gîndire etic şi religios" [6, p. 2], iar concepţia materia-

listă a istoriei ca „o formă a escatologiei" [6, p. 17], caracterizată prin asemănarea sa cu creştinismul.

Corolarul analizelor lui R. Tucker este sintetizat în ideea după care marxismul reprezintă „religia veacului industrial" [6, p. 17].

Aşadar, ignorînd conţinutul ateist al scrierilor de tinereţe ale lui K. Marx şi reducînd marxismul doar la lucrările sale de început, R. Tucker îi denaturează însăşi esenţa sa revoluţionară, funcţia sa socială transformatoare. În realitate, filozofia marxistă este, contrar a ceea ce crede profesorul din Princeton, o concepţie ştiinţifică despre lume şi viaţă, făurită pe baza analizei fenomenelor social-istorice şi verificată permanent în practică, ce-şi propune să contribuie la transformarea revoluţionară a lumii.

Concepţii asemănătoare cu cele de mai sus susţine şi un alt marxolog american, R. Fulton, care pe baza unor analogii forţate îşi propune să găsească „puncte de contact" între marxism şi creştinism. Apelînd tot la lucrările de tinereţe ale lui Marx el ajunge la concluzia că marxismul prezintă asemănări cu providenţialismul, după cum propagatorii lui sînt un fel de profeţi. Scrierile lui Marx n-ar fi altceva decît biblia marxismului, iar proletariatul îndeplineşte întocmai acelaşi rol ca cel al aleşilor poporului din creştinism (vezi [7]).

Ignorînd opoziţia fundamentală dintre marxism şi religie, R. Fulton caută să le apropie. Dar dacă marxismul, în calitate de concepţie ştiinţifică despre lume şi viaţă îşi verifică permanent concluziile în practica social-istorică, creştinismul, ca orice religie, îndeamnă la credinţa în supranatural oferind explicaţii contradictorii asupra lumii.

Încă F. Engels a dezvăluit inconsistenţa încercărilor de a găsi analogii între marxism şi creştinism. În lucrarea *Cu privire la istoria creştinismului primitiv* (1894—1895), el spunea că creştinismul primitiv „voia să înfăptuiască transformarea socială nu în lumea aceasta, ci în lumea de apoi, în cer, în viaţa veşnică de după moarte, în „împărăţia de o mie de ani" care avea să vină în curînd" [1, p. 436].

Subliniem că ateismul constituie o componentă majoră a marxismului fiind prezent în ambele faxe ale activităţii lui Marx. De aici reiese inconsistenţa argumentărilor lui R. Fulton.

În filozofia burgheză contemporană se vorbeşte astăzi foarte mult despre o aşa-zisă „renaştere" a lui Marx, cel cu preocupări filozofice şi umaniste opus, chipurile, revoluţionarului şi omului politic.

Foarte clar exprimă această idee marxologul american Sidney Hook. Punctul de plecare al analizelor sale îl constituie *Manuscrisele economico-filozofice din 1844* ale lui Marx. Considerînd că lucrările de tinereţe ale lui Marx se ocupă de probleme ca : „esenţa umană", „înstrăinarea" etc., el ajunge la concluzia după care „adevăratul Marx", autorul *Manifestului Partidului Comunist* şi al *Capitalului* ar fi abandonat asemenea teme. Tălmăcirea spuselor marxologului american ne conduce la ideea conform căreia marxismul matur nu reprezintă decît o abatere de la învăţătura operelor de tinereţe ale lui Marx, că între cele două etape ale activităţii sale există o prăpastie de netrecut (vezi [8]).

Şi-a trădat oare Marx idealurile umaniste şi convingerile sale politice din tinereţe ? S-a abătut el de la domeniul filozofiei ? S-a retras în turnul de fildeş al economiei politice ?

Subliniem că corolarul convingerilor politice ale lui Marx, emanciparea umană, a primit încă din perioada de tinereţe concretizări practice.

Astfel, în articolele publicate în „Analele germano-franceze", în *Manuscrise...* şi în *Sfînta familie...*, Marx ajunge la descoperirea misiunii istorice a proletariatului, idee ce va fi amplu dezvoltată şi argumentată în lucrările sale mature.

De asemenea, ideea înstrăinării umane, amplu dezbătută în lucrările de tinereţe ale lui Marx, o vom regăsi în *Bazele criticii economiei politice* şi *Capitalul.*

Astfel, în prima lucrare Marx notează că în orînduirea capitalistă „Muncitorul îşi *înstrăinează* munca, forţa producătoare de avuţie" [2, p. 237], că „În raport cu muncitorul... productivitatea muncii sale *devine o putere* străină, ca şi în genere munca sa..." [2, p. 238].

În *Capitalul,* cu toate că termenul de înstrăinare este rar folosit, problema înstrăinării nu este absentă ci apare exprimată prin termeni economici precişi : „fetişismul mărfii", „plusvaloare", „salar" etc.

Tot astfel putem arăta că Marx nu a renunţat niciodată la filozofie. Însăşi monumentala sa creaţie, *Capitalul*, considerată de mulţi ca fiind numai o lucrare de economie politică, reprezintă o inegalabilă operă filozofică şi sociologică.

Din cele spuse se desprinde concluzia că nu există nici o prăpastie între tînărul şi maturul Marx.

La fel de neîntemeiată este şi încercarea unor ideologi burghezi de a pune semnul identităţii între cele două etape ale activităţii lui K. Marx. Cei ce afirmă că *Contribuţii la critica economiei politice*, *Capitalul* etc., ar reprezenta doar o simplă dezvoltare a ideilor exprimate în lucrările de tinereţe ale lui Marx, se situează pe poziţia negării oricăror deosebiri dintre operele aparţinînd celor două perioade ale activităţii sale.

Clasicii marxismului au subliniat deseori nu numai continuitatea de probleme şi soluţii între operele de tinereţe şi cele mature ale lui Marx, ci şi saltul valoric al acestora din urmă în comparaţie cu primele.

Astfel, F. Engels arată că lui Marx îi aparţin două descoperiri ştiinţifice epocale : „Prima e revoluţia săvîrşită de el în întreaga concepţie despre istoria universală" [3, p. 112], prin evidenţierea legităţii istoriei umane. Descoperirea semnalată a fost făcută în *Ideologia germană*.

A doua descoperire epocală a lui Marx constă, după Engels, în „Lămurirea definitivă a raportului dintre capital şi muncă", adică în „dezvăluirea felului în care are loc în sînul societăţii actuale (capitaliste, n.n.)... exploatarea muncitorului de către capitalist" [3, p. 114]. Astfel, în *Bazele criticii economiei politice* Marx a descoperit şi fundamentat legea plusvalorii.

Aşadar, există pe lîngă asemănări de probleme şi deosebiri între scrierile de tinereţe şi cele mature ale lui Marx.

Efortul multor critici contemporani ai marxismului se îndreaptă în direcţia apropierii ideilor tînărului Marx de cele ale unor curente filozofice burgheze contemporane.

Tendinţa de a existenţializa lucrările de tinereţe ale lui Marx se face simţită la profesorul vest-german Erich Thier. În voluminoasa sa introducere la ediţia din Köln a *Manuscriselor economico-filozofice din 1844*, E. Thier afirmă că legătura dintre antropologismul tînărului Marx şi existenţialism este unanim recunoscută [9, p. 5]. Apropiind forţat tezele tînărului Marx de antropologismul idealist, E. Thier se străduieşte să arate că în *Manuscrise*... se găseşte o concepţie existenţialistă care îşi are originea în următorul pasaj din lucrarea *Contribuţii la critica filozofiei hegeliene a dreptului. Introducere* : „A fi radical înseamnă a merge la rădăcina lucrurilor. Pentru om rădăcina este însuşi omul" [4, p. 421].

După cum se ştie, Marx a făcut în *Manuscrise*... o amplă analiză a omului şi a esenţei umane. Între altele, el dezvoltă aici teza unităţii dintre om şi natură pe care o exprimă, însă, în termeni feuerbachieni. El vorbeşte despre om numindu-l „existenţa naturii", iar despre natură ca fiind „existenţa omului", adăugînd că datorită muncii umane „omul a devenit pentru om existenţa naturii, iar natura pentru om — existenţa omului" [5, pp. 110—111].

De aici E. Thier trage concluzia că în concepţia tînărului Marx natura este o existenţă pur umană.

Tot în *Manuscrise*... Marx arată că *„senzaţiile* omului, pasiunile lui etc. nu sînt numai determinaţii antropologice în sens (mai restrîns) ci afirmări autentic *ontologice* ale esenţei (naturii)" [5, p. 128], subliniind că activitatea umană este concomitent o activitate de dezvoltare a naturii dar şi de transformare a ei. El adaugă că „abia prin dezvoltarea industriei, adică prin intermediul proprietăţii private, esenţa ontologică a pasiunii umane se constituie atît în totalitatea, cît şi în omenescul ei" [5, p. 128].

Aceste exprimări, în formă feuerbachiene, constituie pentru E. Thier dovezi despre existenţa la tînărul Marx a unei aşa-zise „ontologii a esenţei umane". Întrucît, după el, Marx „egalează" naturalul cu socialul (umanul), reiese că raportul dintre natură şi om ar fi : omul (societatea) este fundamentul naturii şi nu invers. Aici a vrut să ajungă E. Thier pentru a-şi plasa teza existenţialistă conform căreia în concepţia tînărului Marx existenţa umană constituie determinarea esenţială a universului în ansamblul său.

O asemenea teză nu este conformă cu spiritul textului lui Marx, În *Manuscrie*... există precizarea expresă că natura este veşnică, avînd o existenţă independentă de om. Astfel, spune Marx, întrebarea „cine l-a născut pe primul om

şi cine a făcut natura ?", nu este decît „un produs al abstracţiei". Ca atare, „Din moment ce întrebi cine a creat natura şi omul, înseamnă că faci abstracţie de om şi de natură. Tu le presupui ca *neexistente* şi totuşi vrei ca eu să ţi le demonstrez *existente*. Eu însă îţi spun : renunţă la abstracţia ta şi vei renunţa şi la întrebarea ta. Dar dacă vrei să rămîi la abstracţia ta, atunci fii consecvent şi dacă gîndeşti ca *neexistente* fiinţa umană şi natura, gîndeşte-te şi pe tine însuţi ca neexistent, pentru că şi tu eşti natură şi om" [5, p. 110].

De aici reiese răspunsul consecvent materialist al lui Marx la problema fundamentală a filozofiei prin afirmarea primordialităţii naturii faţă de om. Acest lucru nu poate fi calificat ca existenţialism, cum face E. Thier.

Trebuie spus că o asemenea situaţie, critica marxismului luîndu-l drept aliat pe tînărul Marx, a fost facilitată, între altele, şi de neglijenţa cu care cercetătorii marxişti, au tratat într-o vreme procesul apariţiei noii concepţii despre lume şi viaţă. Sesizînd aspectul amintit filozofii marxişti au întreprins, în special în ultimele două decenii, serioase investigaţii asupra scrierilor de tinereţe ale lui Marx. Ei au evidenţiat faptul că dezvoltarea intelectuală a tînărului Marx s-a făcut pe baza studiului concret istoric al realităţii, îndeosebi, a celei sociale, şi al practicii revoluţionare. Scrierile de tinereţe ale lui Marx nu trebuie apreciate ca o chintesenţă a filozofiei marxiste, ci ca „studii preliminare", ca trepte intermediare în cadrul evoluţiei sale spirituale.

Primită la 31 mai 1977

Institutul politehnic, Iaşi,
Catedra de socialism ştiinţific
şi filozofie

BIBLIOGRAFIE

1. Marx—Engels—Lenin, *Despre religie*, Ed. polit., Buc., 1974.
2. Marx K., *Bazele criticii economiei politice*. Vol. 1, Buc., 1972.
3. Marx K., Engels F., *Opere*, Vol. 19, Ed. polit., Buc., 1964.
4. Marx K., Engels F., *Opere*, Vol. 1, E.S.P.L.P., Buc., 1957.
5. Marx K., Engels F., *Mici scrieri economice*. Ed. polit., Buc., 1969.
6. Tucker R., *Karl Marx — Die Entwicklung seines Denkens von der Philosophie zum Mythos*. München, 1963.
7. Fulton R., *Original Marxism. Estranged Offspring. A Study of Points of Contact and Conflict Between Original Marxism an Cristianity*. Boston, U.S.A., 1960.
8. Hook S., *Karl Marx's Second Coming*. „New York Times Review", 22.V.1966.
9. Thier E., *Karl Marx. Nationalökonomie und Philosophie. Mit einem einleitenden Kommentar über die Anthropologie des jungen Marx nach den Pariser ökonomisch-philosophischen Manuskripten*. Köln und Berlin, 1950.

LES OEUVRES DE JEUNESSE DE KARL MARX DANS LE CONTEXTE DE LA LUTTE IDÉOLOGIQUE CONTEMPORAINE

(Résumé)

L'auteur souligne l'importance de la recherche des oeuvres de jeunesse de K. Marx dans le contexte de la lutte actuelle. On analyse les opinions de R. Tucker, R. Fulton, S. Hook, E. Thier.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
Tomul XXIII (XXVII), Fasc. 3—4, 1977
Secţia VIII
ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z. 338.014

PERFECŢIONAREA SISTEMULUI INFORMAŢIONAL — MIJLOC DE CONDUCERE EFICIENTĂ A ACTIVITĂŢII DE DESFACERE[1])

DE

V. MUNTEANU, P. MÂLCOMETE şi GEORGE MEDRIHAN

În concepţia ştiinţifică modernă, organizarea şi conducerea ştiinţifică a producţiei şi a muncii necesită un mare volum de informaţii de bună calitate, obţinute în timp util, ceea ce presupune ca întreprinderea să dispună de un sistem informaţional raţional organizat, prin intermediul căruia să poată cunoaşte multilateral realitatea şi să ia cele mai bune şi eficiente decizii. Se cunoaşte că sarcina fundamentală a oricărui sistem informaţional, indiferent de aria sa de cuprindere, este de a prezenta conducerii la momentul oportun informaţiile necesare, de o calitate corespunzătoare, pentru fundamentarea şi luarea deciziilor curente sau de perspectivă.

Acest lucru este întru totul valabil şi pentru deciziile cu privire la desfacerea mărfurilor. Aceasta, atît pentru asigurarea unei vînzări eficiente a produselor, cît şi datorită influenţei reciproce care există între desfacere şi celelalte activităţi ale întreprinderii.

În orice unitate economică, realizarea producţiei nu poate fi ruptă de celelalte activităţi care se desfăşoară, deoarece toate la un loc conduc la îndeplinirea obiectivelor întregului proces economic, obţinerea unei rentabilităţi ridicate şi satisfacerea nevoilor consumatorului. Tocmai de aceea, informaţiile cu privire la activitatea de desfacere impun în mod obligatoriu urmărirea activităţii de contractare, de lansare şi programare a producţiei, întrucît desfacerea nu se poate realiza corespunzător dacă nu sînt desfăşurate în prealabil celelalte trei activităţi.

La întreprinderea luată în studiu, sistemul informaţional privind desfacerea produselor este grefat pe structura organizatorică a acestui serviciu şi bazat pe prelucrarea automată a datelor. El creează condiţii pentru obţinerea unor informaţii corespunzătoare ca volum şi cu calităţi deosebite (oportune, certe, precise, clare), asigurînd o bună bază de luare a deciziilor.

Sistemul de conducere cu mijloace de prelucrare automată a datelor oferă posibilitatea realizării unor situaţii de sinteză strict necesare activităţii de conducere comercială a unităţii. Aşa cum arată tovarăşul Nicolae Ceauşescu „trecerea la dotarea economiei naţionale cu tehnică modernă de calcul şi dezvoltarea progresivă a sistemului naţional de prelucrare a datelor... va asigura posibilitatea unei conduceri moderne bazate pe cuceririle informaticii, condiţie esenţială pentru planificarea cu adevărat ştiinţifică şi pentru organizarea eficientă a procesului de producţie şi desfacere". Utilizîndu-se maşinile Ascota KBLB, FC 15, perforator „Söemtron" s-au obţinut succese remarcabile în activitatea de colectare a datelor. Odată cu înregistrarea datelor în „Fişa de magazie" şi „Jurnal" se obţine o bandă perforată care conţine toate informaţiile (cod beneficiar, felul documentului, nr. documentului, cod articol, cod desen, preţ unitar, intrări, ieşiri, stoc) privind produsele livrate la intern şi extern. Avînd aceste informaţii în banda obţinută, prin prelucrarea la calculator se pot obţine o seamă de situaţii : (balanţa contabilă pentru produse finite (intern şi extern) ; situaţia stocurilor de produse finite (intern

[1]) Pe exemplul unei unităţi economice textile.

și extern) etc, necesare conducerii activității de desfacere. Tot ca un aspect pozitiv al sistemului informațional privind desfacerea este și acela că prelucrarea se face automat, obținîndu-se un număr important de imprimante (listinguri) care servesc conducerii.

Cu toate acestea, considerăm că mai există încă rezerve și posibilități de perfecționare și raționalizare a sistemului informațional al unităților economice. Astfel, pe baza unei analize detaliate, am ajuns la concluzia că unii purtători de informații pot fi simplificați, iar la unii se poate chiar renunța. Dintre cei care se referă la desfacere și pot fi simplificați menționăm „Specificația", care în loc să fie întocmită în 3 exemplare poate fi întocmită numai în 2, lucru ce presupune și o modificare corespunzătoare, în sensul simplificării, și a circuitului său. Se poate renunța la „Avizul de expediție", rolul său și informațiile pe care le cuprinde putînd fi preluate de către „Specificația centralizatoare" după o prealabilă perfecționare și raționalizare a sa. De asemenea, considerăm necesar ca întregul proces de perfecționare a sistemului informațional să țină în măsură mai mare seama de cerințele prospectării pieței. Numai luarea în considerație și a acestor cerințe va permite ca acest sistem să ne ofere informații mai ample și mai adecvate decît cele oferite pînă în prezent, lucru ce se va reflecta nemijlocit în creșterea posibilităților de orientare mai eficientă a desfacerilor.

O cerință foarte importantă a perfecționării sistemului informațional privind desfacerea este ca acesta să fie astfel organizat încît să ofere posibilitatea luării deciziilor de conducere în timp util. Acest lucru decurge din faptul că, în condițiile exploziei informaționale de astăzi, numărul deciziilor care trebuiesc luate de conducerea unității într-un anumit timp este din ce în ce mai mare. Pentru a lua aceste decizii conducerea are nevoie de informații care să fie cît mai ample, clare și percepute imediat. Asemenea informații sînt posibile numai prin folosirea unor metode de culegere, transmitere și prelucrare corespunzătoare. Metodele folosite în acest sens sînt convenabile numai dacă, pe de o parte, asigură culegerea și prelucrarea mai multor informații într-un minim de timp și, pe de altă parte, realizează o sinteză cît mai simplă a lor, care să poată fi ușor interpretată și să dea cele mai clare elemente cu privire la situația existentă, să exprime cel mai sugestiv și integral reacțiile fenomenului urmărit.

În acest sens, în conducerea științifică a întreprinderilor se poate folosi tabloul de bord care cuprinde ansamblul elementelor informaționale prezentate într-o formă sinoptică, necesare luării deciziilor optime. Tabloul de bord este un mijloc de sinteză indispensabil, ghidul conducerii, care permite să se analizeze într-un timp extrem de scurt situația complexă a serviciului desfacere și să se ia cele mai bune decizii impuse de împrejurări. Trebuie menționat că tabloul de bord conține numai elemente informaționale strict necesare activității de conducere și are ca obiective : informarea centrelor decizionale despre evoluția fenomenelor și proceselor economice după un sistem, ordonat în așa mod încît toate informațiile, necesare și suficiente, și numai acelea, să fie incluse în tablou ; prezentarea periodic, după un grafic precis, a informațiilor prelucrate după o metodă uniformă, în scopul ca ele să fie imediat inteligibile și utilizabile în fundamentarea deciziilor ; aducerea, în funcție de fiecare informație, a elementelor de comparație (bugete, previziuni, abateri), necesare înțelegerii și aprecierii evoluției fenomenelor și proceselor economice.

Datele expuse în tabloul de bord sînt prezentate într-o formă centralizată pentru a fi ușor comparabile.

Calitatea deciziilor. care se iau pe baza tabloului de bord depind de doi factori : 1) de datele informaționale prezentate în tablou ; 2) de competența profesională a cadrelor de conducere ce urmează să interpreteze în mod concret informațiile.

Avînd în vedere că forma și conținutul tabloului de bord sînt determinate de particularitățile specifice întreprinderii, serviciului respectiv, cît și de nevoile de informare a conducătorilor, vom face o încercare de prezentare a unui tablou de bord util directorilor comerciali (de vînzări) (vezi fig. 1). În acest sens este necesar să stabilim mai întîi nevoile de informare a conducerii și să enumerăm principalele informații ce sînt necesare pentru desfășurarea în condiții optime a procesului de desfacere.

„TABLOU DE BORD" PENTRU DIRECTORUL COMERCIAL *

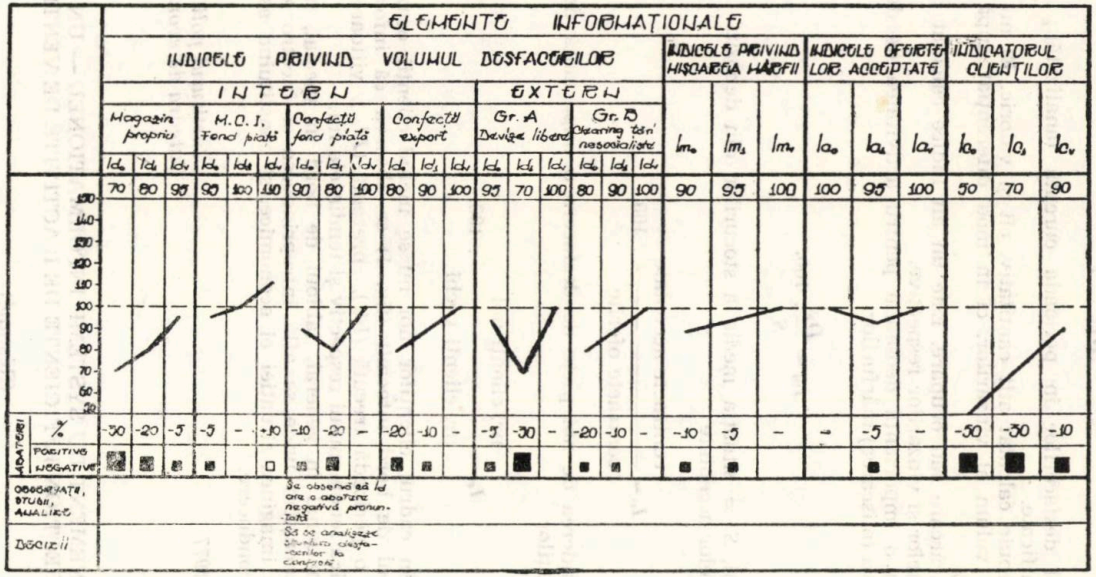

Fig. 1

Datele cheie care interesează conducerea activităţii de desfacere sînt :
1) Necesarul de livrat.
2) Indicele privind volumul desfacerilor

$$I_d = \frac{D_1}{D_{p1}} \cdot 100,$$

unde : D_1 = volumul desfacerilor în perioada curentă (analizată) ; D_{p1} = volumul desfacerilor planificate.

Acest indice trebuie calculat atît cantitativ, cît şi valoric. El nu trebuie stabilit pentru întregul volum al vînzărilor, ci în mod diferenţiat după canalele de desfacere (distribuţie).

3) Gradul de încărcare sau ocupare. Este un alt indice calculat ca un raport între situaţia contractelor şi vînzărilor respective.

4) Un indice cu o importanţă deosebită pentru activitatea de desfacere este cel privind vehicularea (mişcarea) mărfurilor

$$I_m = \frac{D_v}{S} \cdot 100,$$

unde : D_v = deverul, S = situaţia medie a stocurilor din depozit.

5) Indicele ofertelor acceptate

$$I_a = \frac{\text{contracte acceptate}}{\text{contracte oferite}} \cdot 100.$$

6) Pentru cuprinderea de noi pieţe de desfacere o importanţă deosebită prezintă indicatorul clienţilor

$$I_c = \frac{\text{nr. clienţi noi}}{\text{nr. clienţi vechi}} \cdot 100.$$

Menţionăm că în cadrul clienţilor noi nu se includ clienţii ocazionali.

Analizînd tabloul de bord întocmit (fig. 1) se observă că informaţiile prezentate se referă la o perioadă trecută (Id_0), prezentă (Id_e), viitoare (Id_v), pentru a se vedea dinamica fenomenului respectiv şi tendinţele lui.

Sistemul informaţional în general, tabloul de bord în special, ne permit în orice moment să cunoaştem unde se află întreprinderea şi încotro se îndreaptă, redînd clar şi precis imaginea situaţiei ei economice, şi constituind astfel un mijloc indispensabil de conducere.

Primită la 28 martie 1977

Institutul politehnic, Iaşi,
Catedra de economie politică

LE PERFECTIONNEMENT DU SYSTÈME INFORMATIONEL — UN MOYEN DE LA DIRECTION EFFICIENTE DE L'ACTIVITÉ DE VENTE

(Résumé)

L'étude aborde la question du perfectionnement du système informationel concernant l'activité de vente dans une entreprise textile de Jassy, les auteurs proposant des solutions précises dans cette direction.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
Tomul XXIII (XXVII), Fasc. 3—4, 1977
Secţia VIII
ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z. 330.19

INTENSIFICAREA REVOLUŢIEI ŞTIINŢIFICO-TEHNICE IN INDUSTRIA CHIMICĂ A ROMÂNIEI

DE

I. D. ADUMITRĂCESEI şi ANGELA MUNTEANU

„Partidul — aşa cum se arată în Programul adoptat la Congresul al XI-lea — porneşte în mod constant de la considerentul că ştiinţa constituie factorul primordial al progresului contemporan, că societatea socialistă multilateral dezvoltată şi comunismul nu pot fi edificate decît pe baza celor mai înaintate cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii" [1, p. 95]. Corespunzător acestei orientări fundamentale, planul cincinal 1976—1980 a fost conceput ca o perioadă de afirmare plenară a revoluţiei ştiinţifico-tehnice în industria României.

În cadrul politicii partidului de făurire a unei economii moderne, s-a acordat un rol de seamă dezvoltării puternice a industriei chimice, avîndu-se în vedere rolul crescînd al chimiei în epoca noastră. La deschiderea Congresului internaţional „Chimie şi progres" (ţinut la Bucureşti, în septembrie 1970), tovarăşul Nicolae Ceauşescu sublinia: „În cadrul ştiinţelor, chimia ocupă o poziţie deosebită, conferită în primul rînd de larga ei aplicabilitate, de multitudinea utilizării datelor ei" [5, p. 1]. Cercetarea ştiinţifică în domeniul chimiei cunoaşte o amploare neegalată în celelalte domenii. Pe baza fructificării rezultatelor ei, industria chimică asigură prelucrarea la un nivel tot mai înalt a unor importante resurse naturale, lărgirea bazei de materii prime şi materiale pentru numeroase activităţi economico-sociale.

În cincinalul 1976—1980, producţia industriei noastre chimice va creşte de peste două ori, menţinîndu-şi în continuare dinamica cea mai înaltă în ansamblul industriei. În acelaşi timp, conducerea partidului a stabilit ca această dezvoltare să fie realizată prin folosirea cu precădere a creaţiei ştiinţifico-tehnice româneşti. În cincinalul actual, aportul concepţiei proprii la înfăptuirea programului de investiţii pentru industria chimică se va ridica la 80%, faţă de 36% în cincinalul anterior [7, p. 7]. Deci, intensificarea revoluţiei ştiinţifico-tehnice în industria chimică românească se realizează îndeosebi prin mobilizarea şi valorificarea cît mai deplină a posibilităţilor interne.

La Congresul al XI-lea al partidului au fost conturate principalele direcţii ale cercetării şi proiectării în domeniul chimiei pentru actualul cincinal [2, pp. 57—58], [6, p. 5]. Acestea sînt:

a) asigurarea de noi surse de energie;
b) obţinerea de noi tipuri de cauciuc sintetic;
c) obţinerea de noi sortimente de mase plastice şi răşini, de fibre şi fire sintetice;
d) producerea de monomeri şi intermediari de mare tonaj;
e) crearea de noi sortimente de îngrăşăminte complexe şi de pesticide;
f) producerea de noi coloranţi, medicamente şi biostimulatori;
g) obţinerea de metale rare, pure şi extrapure;
h) elaborarea de noi tipuri de catalizatori;
i) elaborarea de noi procedee pentru hidrocracarea şi hidrofinarea uleiurilor;
j) asigurarea valorificării unor importante resurse naturale ale ţării (zăcăminte de titan, zirconiu, sulf, potasiu, şisturi bituminoase);

k) elaborarea de circa 300 tehnologii noi şi ameliorarea multora din cele existente.

Rezultă că activitatea de cercetare şi proiectare va impulsiona considerabil dezvoltarea industriei noastre chimice, asigurînd creşterea gradului de valorificare a unor însemnate resurse naturale şi diversificarea bazei de materii prime a economiei naţionale.

În contextul afirmării tot mai puternice a revoluţiei ştiinţifico-tehnice în industria României, industria chimică ocupă un loc de frunte. Din totalul tehnologiilor noi şi perfecţionate aplicate în cincinalul 1976—1980, acestei ramuri îi revin peste 30%, faţă de circa 12% în construcţiile de maşini şi circa 8% în industria metalurgică [2, pp. 57—58]. În actualul cincinal, se dezvoltă numai pe baza utilizării tehnologiilor autohtone o serie de subramuri ale industriei noastre chimice : coloranţi, lacuri şi vopsele ; pesticide ; auxiliari pentru industria textilă şi cea de pielărie ; stabilizatori şi auxiliari pentru polimeri ; schimbători de ioni şi reactivi [9, p. 16].

Pe baza valorificării noilor realizări ale ştiinţei şi tehnicii, în structura industriei noastre chimice se produc importante mutaţii. Pentru actualul cincinal s-a conturat tendinţa dezvoltării mai rapide a subramurilor chimice propulsoare ale progresului tehnic în cadrul economiei naţionale (tabelul 1, calculat după [3, p. 2], [4, pp 93, 112—115]).

Tabelul 1

Evoluţia producţiei în industria chimică, pe subramuri (%)

Subramura	Dinamica		Coeficientul devansării	
	1975/1970	1980/1975	1971—1975	1976—1980
Total industrie chimică	208	203—215	—	—
Îngrăşăminte chimice	193	234—239	0,93	1,15—1,11
Mase plastice	168	288—304	0,81	1,42—1,41
Cauciuc sintetic	162	293—321	0,78	1,44—1,49
Fibre şi fire chimice	206	195—219	0,99	0,96—1,02

Ca urmare a tendinţei menţionate, în ansamblul producţiei industriei chimice devine precumpănitoare petrochimia, a cărei pondere va spori de la 48,7% în 1975 la circa 54% în 1980 şi la circa 75% în 1990. Aceasta este principala mutaţie în structura industriei noastre chimice. Ea reflectă accentuarea modernizării acestei ramuri de bază a industriei româneşti, ca urmare a intensificării revoluţiei ştiinţifico-tehnice în cadrul ei.

Paralel cu modernizarea structurii de ansamblu a industriei chimice, se desfăşoară tot mai intens şi procesul de modernizare a structurii fiecărei subramuri din cadrul său. Amploarea acestui proces este reflectată, în mod sintetic, prin asimilarea, în cursul actualului cincinal, a unui număr de 1 900 produse şi sortimente noi. Ca urmare, structura fiecărei subramuri se va reînnoi într-o mare măsură prin integrarea noilor realizări ştiinţifico-tehnice.

Producţia de îngrăşăminte chimice cunoaşte, în cincinalul 1976—1980, importante modificări structurale. În raport cu cerinţele rezultate din structura solurilor şi din cea a culturilor vegetale din ţara noastră, în perioada actuală, se dezvoltă cu precădere producţia de îngrăşăminte complexe (binare şi ternare). Aceasta va atrage după sine o importantă mutaţie (tabelul 2, după [7, p. 12]).

Tabelul 2

Structura producției de îngrășăminte, după numărul substanțelor active (%)

	1975	1980
Total îngrășăminte	100	100
Îngrășăminte simple	65	40
Îngrășăminte complexe	35	60

Paralel cu asigurarea preponderenței îngrășămintelor complexe, structura producției de îngrășăminte chimice se va îmbunătăți și prin creșterea concentrației substanței active pe tonă, ceea ce determină reducerea consumului de muncă pentru manipularea îngrășămintelor.

Și în structura producției de antidăunători se vor produce unele modificări însemnate. În cincinalul actual, producția de insecto-fungicide va spori de peste 3 ori, iar cea de ierbicide de 6 ori [9, p. 15], ceea ce va atrage după sine creșterea simțitoare a ponderii ultimei categorii în producția totală de antidăunători. Totodată, structura fiecărei categorii se va îmbunătăți prin asimilarea de noi produse fără remanență pentru om și animale.

Pe linia modernizării structurii industriei chimice, se înscrie și producția de mase plastice. În actualul cincinal, vor interveni importante mutații determinate de cerințele economiei naționale pentru înlocuitori ai metalului, lemnului, pieilor naturale și materialelor de construcții. Datorită calităților deosebite ale polietilenei și polipropilenei, se manifestă tendința de dezvoltare prioritară a producției acestor poliolefine față de producția de polimeri vinilici (tabelul 3, după [8, p. 32]).

Tabelul 3

Evoluția structurii producției de mase plastice (%)

Sortimentul	1975	1980
Total mase plastice	100,0	100,0
Policlorură de vinil	35,8	28,2
Polietilenă	24,6	33,8
Polipropilenă	—	11,8
Polistiren	7,5	6,3
Alte sortimente	32,1	19,9

Orientarea producției de mase plastice spre noi sortimente (polipropilenă, polietilenă de joasă presiune, poliesteri armați), completează gama de înlocuitori ai unor materii prime și materiale deficitare. Concomitent cu schimbările de ordin calitativ în structura producției de mase plastice, în perioada actuală, se urmărește și diversificarea produselor cu un grad înalt de prelucrare obținute din mase plastice.

În cadrul producției de cauciuc, cea mai importantă schimbare o reprezintă dezvoltarea cu prioritate a producției de cauciuc, poliizoprenic, care, prin însușirile sale, înlocuiește cu succes cauciucul natural. Totodată, în acest cincinal, se urmărește extinderea producției de cauciuc butadienstirenic și asimilarea de noi tipuri de cauciuc (polibutadienic, policloroprenic, etilenpropilenic). Toate acestea vor contribui la dezvoltarea producției de anvelope și lărgirea gamei de articole tehnice din cauciuc.

Şi în structura producţiei de fibre şi fire chimice se vor produce anumite modificări. Datorită creşterii mai rapide a producţiei de fibre şi fire sintetice, în cincinalul actual va avea loc accentuarea ponderii acestei categorii în producţia totală de fibre şi fire chimice. Urmărind modificările care intervin pe sortimente, se constată că cea mai mare dezvoltare o vor cunoaşte fibrele poliesterice şi poliamidice, tendinţă manifestată şi pe plan mondial. De asemenea, se vor asimila noi sortimente de fibre, între care cele polipropilenice şi poliuretanice ocupă un loc important.

În cincinalul 1976—1980, un intens proces de modernizare se desfăşoară şi în interiorul industriei de celuloză şi hîrtie. Mutaţii însemnate se produc în structura materiei prime utilizate pentru obţinerea celulozei, prin creşterea ponderii lemnului de foioase, a plantelor anuale (stuful şi paiele), a maculaturii. Evoluţia producţiei de hîrtie şi carton în perioada actuală este orientată în următoarele direcţii principale : creşterea producţiei de hîrtie şi carton cu greutăţi reduse pe unitate de suprafaţă ; realizarea unei game diversificate de hîrtii tehnice necesare economiei ; începerea fabricaţiei hîrtiei sintetice pe baza materiilor prime furnizate de industria chimică [2, pp. 27—28]. Ca urmare, se vor produce însemnate modificări în structura sortimentală a subramurii.

Înfăptuirea modernizării structurii industriei noastre chimice, pe baza intensificării revoluţiei ştiinţifico-tehnice, este însoţită de numeroase efecte economico-sociale favorabile. Acestea se manifestă atît în cadrul ramurii şi a întregii economii naţionale, cît şi în participarea ţării la circuitul economic mondial.

Primită la 10 mai 1977

Institutul politehnic, Iaşi,
Catedra de economie politică

BIBLIOGRAFIE

1. *** *Programul P.C.R. de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism.* Ed. polit., Buc., 1975.
2. *** *Directivele Congresului al XI-lea al P.C.R. cu privire la planul cincinal 1976—1980 şi liniile directoare ale dezvoltării economico-sociale a României pentru perioada 1981—1990.* Ed. polit., Buc., 1974.
3. *** *Legea pentru adoptarea Planului naţional unic de dezvoltare economico-socială a R.S.R. pe perioada 1976—1980.* „Scînteia", nr. *10.534*/3. VII. 1976.
4. *** *Anuarul statistic al R.S.R.*, 1976.
5. Ceauşescu N., *Cuvîntarea de salut la Congresul internaţional „Chimie şi progres".* „Scînteia", nr. *8.540*/8. IX. 1970.
6. Ceauşescu E., *Cuvîntarea la Congresul al XI-lea al P.C.R.* „Scînteia", nr. *10.037*/27. XI. 1974.
7. Comşa R., *Ipostaze ale chimiei româneşti.* Revista economică, nr. *22*, 1974.
8. Comşa R., *Masele plastice, produse ale prezentului şi viitorului în economia românească.* Revista economică, nr. *18*, 1975.
9. Florescu M., *Revoluţia tehnologică în chimie.* Era socialistă, nr. *24*, 1975.

INTENSIFICATION OF THE TECHNICAL-SCIENTIFIC REVOLUTION'S AGE IN THE CHEMICAL INDUSTRY OF ROMANIA

(Summary)

Starting from the important role of chemistry as part of contemporary technical-scientific revolution, this paper shows the main directions of the investigation and projection in this domain during the five-year plan 1976—1980. At the same time the paper outlines some tendencies in the structure of the Romanian chemical industry at present.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
Tomul XXIII (XXVII), Fasc. 3—4, 1977
Secţia VIII
ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z. 331.024

ÎNVĂŢĂMÎNTUL — FACTORUL PRINCIPAL DE PREGĂTIRE A FORŢEI DE MUNCĂ

DE

ELENA ŞTIRBU

Societatea socialistă multilateral dezvoltată, pe care o edificăm, presupune pe lîngă o amplă dezvoltare a forţelor de producţie şi formarea omului nou, înaintat, superior prin concepţia materialist-dialectică despre lume şi viaţă, conştient de locul şi rolul său în eforturile generale pentru progres. Aceasta este şi o cerinţă a legii concordanţei dintre nivelul de dezvoltare a relaţiilor de producţie şi forţele de producţie — lege obiectivă a dezvoltării fiecărui mod de producţie.

Dezvoltarea economică şi socială a ţării în ritm înalt impune măsuri hotărîte pentru ridicarea nivelului de pregătire a forţei de muncă care se cere să fie din ce în ce mai complexă pentru a corespunde mutaţiilor rapide ce au loc în toate sectoarele producţiei materiale, în conformitate cu evoluţia ştiinţei şi tehnicii contemporane.

În realizarea acestei cerinţe, partidul acordă o deosebită atenţie tinerei generaţii, pornind de la realitatea că tineretul reprezintă o puternică forţă socială, că reprezintă viitorul însuşi al naţiunii noastre socialiste. Programul P.C.R. de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate reprezintă pentru întregul nostru tineret coordonatele fundamentale ale muncii şi acţiunii lui, stabilind, totodată, şi modalităţi concrete de educare a sa. În politica partidului nostru rolul primordial în realizarea prevederilor de pregătire a forţei de muncă, a cadrelor necesare tuturor sectoarelor de activitate îi revine învăţămîntului. Şcoala este principalul factor care asigură educarea şi formarea tineretului prin muncă şi pentru muncă. Educaţia, pregătirea pentru muncă şi viaţă a tineretului reprezintă o problemă de mare actualitate, deosebit de complexă, care solicită preocupări multiple şi maximă răspundere. De aceea toţi factorii care se ocupă de pregătirea viitoarelor cadre trebuie să fie conştienţi de rolul pe care-l au şi de eforturile pe care trebuie să le depună în formarea acestei uriaşe forţe care numără peste 5 milioane de tineri.

Calitatea forţei de muncă este determinată de ansamblul cunoştinţelor şi deprinderilor profesionale însuşite de lucrător. Pregătirea profesională începe din primii ani de liceu, iar prin parcurgerea celei de-a doua trepte şi a altor forme se realizează perfecţionarea pregătirii profesionale. Generalizarea primei trepte de liceu, ca şi posibilităţile multiple oferite absolvenţilor acesteia de a urma alte forme de pregătire sau treapta a doua, au făcut ca învăţămîntul să ocupe locul central în formarea personalului muncitoresc. În perioada 1976—1980 se vor pregăti 550—600 mii muncitori în şcolile profesionale, 750—800 mii la cursuri de calificare de scurtă durată şi 250—300 mii prin învăţămîntul liceal. Aceasta înseamnă că din totalul de 1.550.000 de muncitori prevăzuţi a fi pregătiţi în acest cincinal 60% vor fi pregătiţi în unităţile de învăţămînt, ceea ce reprezintă o creştere însemnată faţă de cincinalul precedent cînd ponderea muncitorilor calificaţi în şcoli a fost de 30—35% din total. De asemenea, în acest cincinal vor fi pregătiţi pentru economia noastră 180—200 mii specialişti cu înaltă calificare prin învăţămîntul superior.

Absolventul şcolii de orice nivel trebuie să asigure prin pregătirea sa îmbinarea organică a două laturi : pe de o parte instruirea profesională, de specialitate, în conformitate cu sarcinile dezvoltării economico-sociale, iar pe de altă parte educaţia politică şi socială corespunzătoare etapei în care ne aflăm. Omul societăţii comuniste trebuie să fie superior prin bogăţia cunoştinţelor ştiinţifice şi culturale, prin temeinicia pregătirii tehnice şi profesionale, prin aportul său pasionat la întreaga viaţă economică, socială şi politică a ţării.

Societatea socialistă în general şi etapa socialismului multilateral dezvoltat în mod special, crează condiţii deosebite pentru afirmarea multilaterală a omului. Fiecare dintre membrii societăţii socialiste poate să-şi pună în slujba intereselor generale aptitudinile, talentul, munca sa. Potrivit documentelor Congresului al XI-lea al P.C.R., cincinalul care a început va pregăti pentru economia naţională un număr de aproximativ 1,8 milioane cadre noi. În concepţia partidului şi statului nostru pregătirea forţei de muncă trebuie să urmeze anumite direcţii în această etapă.

Ţinînd seamă de necesitatea adaptării rapide a fiecărui cadru la schimbările ce se produc în toate sectoarele de activitate, pregătirea forţei de muncă trebuie să fie un proces dinamic care să aibă în permanenţă la bază ideea policalificării. O mare însemnătate o are, pe această linie, stăpînirea în profunzime a cunoştinţelor fundamentale teoretice şi practice din fiecare domeniu — condiţie a adaptării rapide la cerinţele muncii. Ca o consecinţă a acestei direcţii, în ţara noastră în învăţămîntul profesional numărul meseriilor s-a redus de la 279 la 99 (în 1974), în învăţămîntul liceal de la 110 specialităţi la 70, iar în învăţămîntul superior de la 155 specialităţi la 89.

O altă direcţie principală a pregătirii forţei de muncă este integrarea învăţămîntului cu producţia şi cercetarea urmărindu-se ridicarea continuă a conţinutului ştiinţific al procesului instructiv-educativ pe baza celor mai noi cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii, precum şi a practicii sociale.

Integrarea învăţămîntului cu cercetarea şi producţia, conform decretului din 11 februarie 1975, este un proces care cuprinde toate treptele de învăţămînt începînd cu învăţămîntul preşcolar şi terminînd cu învăţămîntul superior. În acest sens, un rol deosebit îl are orientarea tineretului spre activităţi de producere a bunurilor materiale. Ca urmare a eforturilor depuse în acest an şcolar din cei peste 1 milion de elevi care urmează liceul 3/4 sînt cuprinşi în 631 licee de specialitate unde se va urmări asigurarea unui profil larg de pregătire.

În învăţămîntul superior problema integrării învăţămîntului cu producţia şi cercetarea se pune cu o şi mai mare acuitate deoarece aici se formează specialişti cu cea mai înaltă calificare, viitoare cadre de conducere a activităţii economice şi sociale.

La Plenara C.C. al P.C.R. şi Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice şi Sociale a României din iulie 1977, tovarăşul Nicolae Ceauşescu arăta că „... trebuie să facem o cotitură radicală în această privinţă trecînd în toate sectoarele... la o participare reală, activă a profesorilor şi studenţilor în producţie, la cercetarea şi elaborarea proiectelor".

O condiţie pentru realizarea integrării este acordarea unui sprijin permanent şi reciproc din partea tuturor factorilor interesaţi : unităţi de învăţămînt, unităţi de producţie, de cercetare, întreprinderi, centrale, ministere. Trebuie să se canalizeze activitatea practică a elevilor şi studenţilor spre o participare reală la rezolvarea problemelor curente ale unităţilor economice. S-au obţinut o serie de succese pe aceste linii prin amplasarea unor centre de învăţămînt în cadrul zonelor industriale dînd posibilitatea participării nemijlocite a elevilor şi studenţilor la activitatea de producţie, prin cooperarea între activitatea institutelor de cercetare şi a celor de învăţămînt superior prin înfiinţarea unor unităţi de producţie şi cercetare în cadrul institutelor sau a facultăţilor, etc.

Este necesar, pentru a asigura o participare şi mai activă în producţie şi cercetare a cadrelor didactice, a elevilor şi studenţilor, să se extindă activităţile pe bază de contracte între unităţile de învăţămînt şi organizaţiile economice pentru rezolvarea unor probleme de producţie ca şi efectuarea pe bază de plan de stat în cadrul atelierelor sau a staţiilor pilot de pe lîngă institute şi facultăţi, a producţiei de aparatură ştiinţifică, prototipuri, producţie de serie mică ş.a. De asemenea, este necesar ca proiectele pe care le execută studenţii la absolvire sau în timpul

facultăţii, să aibă aplicare în viaţa practică şi chiar să răspundă unor comenzi ferme ale unor unităţi economice.

Paralel se va dezvolta şi activitatea de cercetare în domeniul instituţiilor de învăţămînt superior. Conducerea de partid a indicat ca în marile combinate şi întreprinderi să se organizeze grupuri de cercetare alcătuite din ingineri şi specialişti ai acestora, cadre din ministere, precum şi cadre didactice şi studenţi din ultimii ani de studiu ai facultăţilor de ingineri şi subingineri. O asemenea integrare se va realiza şi în domeniul învăţămîntului economic urmînd ca elevii, studenţii şi cadrele didactice să participe alături de cadrele din întreprinderi la executarea evidenţei şi a controlului contabil şi financiar, la întocmirea planurilor financiare, obţinîndu-se o mai bună pregătire a acestora pentru nevoile economiei. Cei din alte domenii ale ştiinţelor sociale se vor încadra şi vor participa efectiv la activităţi politice şi de producţie.

Respectînd aceste măsuri, şcoala va da absolvenţi care vor putea participa activ la realizarea sarcinilor de plan din prima zi a intrării în producţie.

De fapt, sarcinile trasate pentru pregătirea tineretului corespund nu numai treptei de dezvoltare a ţării, ci şi tendinţelor generale de progres, întreaga lume fiind preocupată de formarea rapidă şi multilaterală, cît mai complexă a unei forţe de muncă care să răspundă prompt modificărilor determinate de revoluţia ştiinţifică-tehnică contemporană.

Aşa cum am arătat, şcoala trebuie să asigure, pe lîngă pregătirea profesională, şi educaţia politică, comunistă a tinerei generaţii. Atît la Congresul Educaţiei Politice şi Culturii Socialiste, cît şi la Consfătuirea cu cadrele din domeniul ştiinţelor sociale şi din învăţămîntul politic, s-a subliniat datoria care revine şcolii de toate gradele pentru educarea tineretului în spiritul muncii, al dragostei faţă de patrie, partid şi popor, pentru cunoaşterea trecutului glorios al poporului, a eroismului cu care a luptat pentru independenţă şi libertate naţională, pentru construirea socialismului. Ca membru al societăţii socialiste, fiecare tînăr trebuie să fie conştient de rolul său în societate, de necesitatea efortului său pentru progres şi bunăstare generală. Cultivînd în rîndul tinerei generaţii înaltele trăsături ale comunistului, dragostea faţă de muncă şi viaţă, alături de pregătirea profesională temeinică, şcoala îşi îndeplineşte funcţia de principal factor de pregătire a forţei de muncă, devenind o unitate de învăţămînt, producţie şi cercetare, cum se precizează în Programul P.C.R.

Primită la 15 ianuarie 1977

Institutul politehnic, Iaşi,
Catedra de economie politică

EDUCATION — THE MAIN FACTOR IN TRAINING THE MANPOWER

(Summary)

The paper deals with the problem of training the manpower as a permanent concern of our party and state. The paper emphasises on the fact that education is the main form of training, the necessary staff for our national economy. It also reflects the policy of our party to improve continually education activity.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
Tomul XXIII (XXVII), Fasc. 3—4, 1977
Secţia VIII
ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z. 330.115

CONSIDERAŢII CU PRIVIRE LA DETERMINAREA CALITĂŢII PRODUSELOR LA O ÎNTREPRINDERE CONSTRUCTOARE DE MAŞINI

DE

VALENTIN SOROCEANU

Realizarea unor produse de înaltă calitate este o sarcină de bază în activitatea de producţie, o datorie de onoare a tuturor oamenilor muncii care au sarcina să realizeze produse de calitate superioară, să se preocupe permanent de îmbunătăţirea calităţii produselor.

În etapa actuală, dezvoltarea şi modernizarea în continuare a economiei ţării noastre în concordanţă cu realizările ştiinţei şi tehnicii contemporane, impun ridicarea necontenită a calităţii produselor ca o condiţie esenţială a creşterii eficienţei întregii activităţi economice, a participării tot mai active a ţării noastre la circuitul mondial de valori materiale, a valorificării superioare a muncii sociale.

Pornind de la acest deziderat major al politicii economice a partidului şi statului nostru, în raportul la cel de al XI-lea Congres al P.C.R., tovarăşul Nicolae Ceauşescu arăta: „Vor trebui luate măsuri pentru organizarea ştiinţifică a proceselor de producţie, întărirea controlului tehnic de calitate — folosind cele mai moderne mijloace şi metode de verificare — astfel ca nici o maşină, nici un utilaj, nici un produs să nu mai poată ieşi din întreprinderi dacă nu corespunde cerinţelor tehnice şi de calitate stabilite prin proiecte şi solicitate pe piaţa internă şi internaţională" [1].

Dezvoltarea producţiei materiale, caracterizată prin raporturi economice care au loc între organizaţiile socialiste în cadrul activităţilor de documentare tehnică şi aprovizionare tehnico-materială, implică rezolvarea problemei disponibilităţii mijloacelor de producţie. De aceea, fiecare maşină, instalaţie, utilaj etc., se caracterizează printr-o multitudine de însuşiri tehnice şi economice care reflectă diferite laturi ale utilităţii pentru societate.

Potrivit accepţiunii celei mai largi, calitatea se poate defini ca fiind ansamblul însuşirilor unei valori de întrebuinţare, ce exprimă gradul în care aceasta satisface nevoia socială în funcţie de parametrii economici, estetici, gradul de utilitate şi eficienţa economică în exploatare, respectiv consum.

Determinarea calităţii produselor într-o întreprindere constructoare de maşini se face prin verificarea caracteristicilor tehnice şi urmărirea caracteristicilor economice ale produsului finit.

În cadrul Întreprinderii Mecanice pentru Agricultură şi Industrie Alimentară (I.M.A.I.A.) Iaşi, calitatea produselor înseamnă asigurarea unor utilaje şi instalaţii — necesare mecanizării lucrărilor de încărcare-descărcare din magaziile şi silozurile de cereale — cu bună funcţionabilitate, aspect estetic şi randament sporit. Aceste cerinţe se realizează corespunzător, de la o etapă la alta — prin îmbunătăţirea activităţii de producţie, — numărul reclamaţiilor şi sesizărilor scăzînd permanent, contribuind la creşterea exigenţei controlului tehnic de calitate în fazele tehnologice.

Sintetizînd în tabelul 1 putem concretiza prin cifre calitatea a patru produse principale cu pondere în activitatea de desfacere a întreprinderii.

Din analiza datelor se desprinde concluzia că în perioada 1974—1976 s-a îmbunătățit calitatea produselor, ponderea reclamațiilor și sesizărilor fiind din ce în ce mai mică. Totuși, dacă analizăm calitatea transportoarelor universale T.U. 25 care au o greutate specifică mare în producția întreprinderii, numărul reclamațiilor este mare, în 1976 — 17 transportoare T.U. 25 au funcționat defectuos la beneficiari. De remarcat că aceste defecțiuni au fost reclamate în perioada de garanție a utilajului.

Din reclamațiile făcute, pe ani, putem stabili următoarele cauze ale nefuncționabilității utilajului, transportor T.U. 25 (tabelul 2).

Din datele tabelului rezultă că principala cauză a întreruperilor în funcționare și deci a reclamațiilor beneficiarilor, o constituie ruperea benzilor transportoare care în medie depășește 55% din totalul reclamațiilor.

De aceea, am sesizat că un control mai riguros al montării și reglării benzii transportoare — conform randamentului utilajului de transport, 25 t/h — ar constitui o soluție importantă în eliminarea reclamațiilor, deci a creșterii calității.

Pornind de la această idee se constată că în întreprindere nu se verifică fiabilitatea utilajelor, acest calcul contribuind la stabilirea unei durate mai mari de funcționare fără defectări. „Prin fiabilitate se înțelege performanța satisfăcătoare, permanentă a unui produs pe o anumită perioadă de timp și în condițiile specificate de utilizare și ambianță" [2]. Măsura fiabilității constă în a se determina frecvența cu care se produc „căderile" cu caracter forțat, adică determinarea parametrului numit rata căderilor, λ.

Pentru I.M.A.I.A. Iași, la utilajele mai complexe, acest calcul este necesar întrucît verificarea funcționabilității utilajului nu este suficientă pentru a se certifica buna calitate. De puține ori timpul de o oră — folosit pentru verificarea funcționabilității, deci și a necesității sociale pentru care a fost creat și realizat — a putut constata unele defecțiuni de fabricație.

În urma unor teste de măsurare la utilajul transportor universal T.U. 25 am putut stabili timpi optimi de funcționare atestînd buna calitate.

Pentru determinarea fiabilității trebuie calculați următorii parametri: media timpilor de bună funcționare (MTBF); media timpilor de remediere (MTR); rata căderilor (λ); disponibilitatea *(D)*.

Media timpilor de bună funcționare este dată de relația de mai jos și se exprimă în ore:

$$\text{MTBF} = \frac{t_1 + t_2 + \ldots + t_n}{n}, \tag{1}$$

în care $t_1, \ldots, t_n$, — timpi de funcționare efectivă și staționare; n — numărul timpilor de funcționare.

Cînd am încercat utilajul transportor universal T.U. 25 am constatat că în primul ciclu apare o defecțiune la $t_1 = 10.000$ ore de bună funcționare, cauza întreruperii fiind ruperea benzii transportoare; la al doilea ciclu la $t_2 = 8.000$ ore, defecțiunea avînd aceeași cauză; la al treilea ciclu de $t_3 = 9.000$ ore întreruperea are aceeași cauză; la al patrulea ciclu la $t_4 = 7.000$ ore cauza fiind defectarea unor role de transport.

Utilizînd formula de mai sus am stabilit că la 8.500 ore de funcționare efectivă sau stare de așteptare se produce o defecțiune (MTBF = 8.500 ore).

În toți acești timpi ponderea defecțiunilor a fost dată de ruperea benzii transportoare, partea cea mai solicitată și supusă uzurii din cadrul transportorului T.U. 25. Rezultă că se poate preîntîmpina această defecțiune printr-o verificare a benzii transportoare după o funcționare de aproximativ 8.000 ore.

Cunoscînd MTBF putem calcula rata căderilor λ:

$$\lambda = \frac{1}{\text{MTBF}} = \frac{1}{8.500} = 1{,}177.10^{-4} \text{ căderi pe oră.} \tag{2}$$

Cu cît acest coeficient este mai mic cu atît utilajul este mai fiabil, avînd o disponibilitate mai mare.

Tabelul 1

Numărul și ponderea produselor reclamate de beneficiar în perioada 1974 — 1976 (buc.)

Nr. crt.	Denumirea produsului	1974				1975				1976			
		Cantități expediate	Produse reclamate	%		Cantități expediate	Produse reclamate	%		Cantități expediate	Produse reclamate	%	
				Produse reclamate	Produse bune			Produse reclamate	Produse bune			Produse reclamate	Produse bune
0	A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Tăvălug Kroskillet	600	10	1,67	98,23	600	9	1,50	98,50	700	6	0,85	99,15
2	Tăvălug nelar 5,5	400	15	3,75	96,25	500	11	2,20	97,80	600	10	1,67	98,33
3	Tăvălug neted	400	2	0,50	99,50	500	4	1,25	98,75	700	1	0,14	99,86
4	Transportor universal T.U. 25	700	19	2,71	97,29	900	19	2,11	97,89	1 000	17	1,70	98,30

Tabelul 2

Cauzele defectării transportorului T.U. 25 și ponderea lor în total reclamații

Nr. crt.	Felul defecțiunii	1974		1975		1976	
		Reclamații	%	Reclamații	%	Reclamații	%
0	A	1	2	3	4	5	6
1	Ruperea benzii transportoare	12	63	12	63	10	59
2	Defectarea rolelor transportoare	5	26	4	21	4	24
3	Defectarea reductorului	2	11	3	16	3	17
	Total reclamații	19	100	19	100	17	100

Înainte de a determina disponibilitatea utilajului, se calculează media timpilor de reparaţii astfel :

$$\text{MTR} = \frac{t'_1 + t'_2 + \ldots + t'_{(n-1)}}{n-1}, \tag{3}$$

în care $t'_1, \ldots, t'_{(n-1)}$ — timpi pentru remedieri, n—1 — numărul de remedieri.

În cazul nostru am constatat că prima defecţiune am remediat-o în $t'_1 = 3$ ore ; cea de a doua defecţiune a fost remediată în $t'_2 = 10$ ore, iar a treia remediere în $t'_3 = 8$ ore.

Deci, MTR = 7 ore.

Din relaţiile de mai sus se poate calcula disponibilitatea utilajului transportor T.U. 25 :

$$D = \frac{\text{MTBF}}{\text{MTBF} + \text{MTR}} = \frac{8.500}{8.500 + 7} = 0{,}99. \tag{4}$$

Rezultă că probabilitatea de defectare este de 0,01 în cadrul unui ciclu de producţie. De remarcat, că disponibilitatea utilajului este direct proporţională cu timpul mediu de reparaţie.

Menţionăm că această încercare de determinare a fiabilităţii la utilajul transportor T.U. 25 a fost realizată şi cu ajutorul unei întreprinderi beneficiare efectuîndu-se şi aici o parte din măsurători.

În urma acestei aplicaţii se desprinde concluzia că pe viitor capacitatea transportorului asupra căruia s-a făcut calculul de fiabilitate va fi corelată cu proprietăţile tehnice ale benzii fără a se ignora şi celelalte cauze ale căderilor.

Întrucît întreprinderea nu are posibilitatea efectuării unor asemenea calcule, pentru îmbunătăţirea caracteristicilor tehnice ale utilajelor şi în special a celor mai complexe, se poate realiza acest lucru la unităţile beneficiare care folosesc aceste mijloace fixe. Întreprinderea va trebui să ţină permanent legătura cu cîţiva beneficiari, în ceea ce priveşte rata căderilor, deci a timpului mediu de bună funcţionare, stabilind tabele speciale de fiabilitate pe parametri.

Va trebui studiată comportarea produselor livrate la clienţi, transmiterea prin reacţie (feedback) a datelor obţinute, de la clienţi, la compartimentul respectiv din întreprindere şi luarea imediată a măsurilor de remediere a deficienţelor.

Considerăm acest studiu ca o încercare modestă de aplicare a unor metode de determinare a calităţii produselor finite. Acest studiu va fi îmbunătăţit prin aplicarea metodelor statistico-matematice în determinarea calităţii pieselor şi subansamblelor, contribuind direct la creşterea calităţii produselor finite.

Pe linie organizatorică se va urmări şi organizarea mai riguroasă a controlului calităţii interfazic şi mai ales a autocontrolului, în producerea pieselor de schimb, care au pondere mare în activitatea de cooperare a întreprinderii cu alte unităţi economice.

Primită la 1 februarie 1977

Institutul politehnic, Iaşi,
Catedra de economie politică

BIBLIOGRAFIE

1. Ceauşescu N., *Raport la cel de al XI-lea Congres al P.C.R.* Ed. polit., Buc., 1974, p. 51.
2. Nixon Fr., *Calitate şi fiabilitate.* Calitatea producţiei şi metrologie, nr. *1*, 1972, p. 54.

CONSIDERATIONS REFERRING TO QUALITY DETERMINATION OF COMMODITIES AT A MACHINE BREILDING ENTERPRISE

(Summary)

The author makes some considerations referring to the quality determination of commodities at the Mechanical Factory for Agriculture and Food Industry — Jassy ; he also proposes new methods for quality control, aiming at its improvement.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
Tomul XXIII (XXVII), Fasc. 3—4, 1977
Secţia VIII
ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z. 330.115

CONTRIBUŢII PRIVIND POSIBILITĂŢILE DE CONSTRUIRE A UNUI GRAF PENTRU DETERMINAREA POLITICII OPTIME ÎNTR-O PROBLEMĂ DE PROGRAMARE DINAMICĂ CU ETAPE NATURALE

DE

EUGEN POPA şi MONICA VOICU

În activitatea întreprinderilor industriale au loc diferite fenomene economice, ca de exemplu cel de formare a cheltuielilor de producţie, a unui anumit consum de materii prime pentru a obţine un volum fixat de producţie într-o perioadă de timp dată, etc.

În aceste situaţii ne interesează ca indicatorii economici sau tehnico-economici, ce caracterizează fenomenele respective, să se realizeze la un nivel optim.

Problema determinării nivelului optim al unor astfel de indicatori poate fi înlocuită prin găsirea politicii optime cu ajutorul programării dinamice cu etape naturale.

Nu vom insista asupra metodelor şi conţinutului programării dinamice cu etape naturale.

În prezenta lucrare, ne vom preocupa de condiţiile care permit construirea grafului criteriului de eficienţă.

Literatura de specialitate [1], [2], [3] prezintă grafuri avînd ataşate pe arce valori ale criteriului de eficienţă, care permit aducerea sistemului din starea iniţială S_0 în starea finală S_N, astfel încît criteriul de eficienţă W să atingă valoarea optimă W^*. Obţinerea acestui optim se poate realiza cu toată uşurinţa, aplicînd metodologia cnnoscută în programarea dinamică.

Dacă însă dorim să construim un astfel de graf pe baza unor date concrete, constatăm că numai criteriul de eficienţă W nu este suficient ; ne sînt neapărat necesare variabilele de decizie, corespunzătoare fiecărei etape (fiecărui tronson) care nu iau valori numerice, ci exprimă una din poziţiile dorite, indicate de vîrfurile care se găsesc pe acelaşi aliniament şi valorile asociate acestora corespunzătoare modificărilor stării sistemului la trecerea dintr-o etapă în alta. În acest mod, apare necesitatea construirii unui alt graf, al modificărilor parametrilor (variabilelor) de stare în fiecare etapă, înaintea grafului care ne permite să găsim politica optimă dorită. Acest graf al modificărilor parametrilor de stare condiţionează construirea grafului politicii optime.

O politică optimă ar putea fi, de exemplu, determinarea nivelului minim al cheltuielilor necesare pentru realizarea unei creşteri anumite a productivităţii muncii, într-o perioadă de timp fixată. Din acest enunţ rezultă că primul graf va trebui să determine următoarele :

a) poziţiile variabilelor de decizie, în fiecare etapă (arce, care pleacă din vîrfuri), care permit modificarea stării sistemului, succesiv de la o etapă la alta ;

b) valorile asociate fiecărui arc (fiecărei poziţii a variabilelor de decizie), valori care exprimă o creştere a productivităţii muncii, în cazul nostru ;

c) drumul optim (maxim în cazul nostru), corespunzător unei anumite creşteri a productivităţii muncii stabilite.

Cel de-al doilea graf determină politica optimă a eficienţei măsurilor luate pentru a atinge productivitatea stabilită, adică volumul minim de cheltuieli.

Aceste considerații sînt ilustrate cu ajutorul grafurilor din fig. 1 (graful stărilor intermediare ale sistemului) și fig. 2 (graful criteriului de eficiență).

În construcția grafului *1* este necesar să ținem seama de următoarele condiții :

1° dintr-un vîrf, căruia îi este asociată o anumită productivitate totală (pînă în acel vîrf) și maximă pentru el, pot pleca mai multe arce, cărora le sînt asociate creșteri de productivitate în pasul respectiv și care ne conduc la anumite stări intermediare în vîrfurile de la sfîrșitul acelui pas ;

2° numărul acestor vîrfuri îl fixăm conform posibilităților concrete corespunzătoare problemei practice date, experienței noastre și chiar mentalității proprii. De exemplu, o persoană căreia i s-a dat să construiască un astfel de graf, consideră că poate avea n vîrfuri într-o etapă, iar o altă persoană consideră m vîrfuri, dintre care unele să nu coincidă ca poziție pe aliniament cu cele ale primei persoane (sau chiar toate vîrfurile). În acest mod rezultă vîrfurile la sfîrșitul pasului și implicit numărul de arce ;

3° variabilelor de decizie, care pleacă din unul și același vîrf spre două sau mai multe vîrfuri, deci ocupă anumite poziții, trebuie să le corespundă valori diferite asociate arcelor respective ; dacă pe cel puțin două din aceste arce valorile asociate ar fi aceleași, din această mulțime de arce avem obligația să păstrăm unul singur, ales ca poziție în mod convenabil de noi.

În construcția grafului *2* vom ține seama de următoarele elemente existente în graful *1* :

1° avînd fixate pe graful *1* pozițiile variabilelor de decizie, cărora le corespund anumite vîrfuri la sfîrșitul fiecărui pas, în graful *2* vom fixa din nou aceste poziții și arce, cărora le vom asocia acum valorile date ale criteriului de eficiență, avînd astfel graful *2* gata construit. În acest mod, poziția variabilelor de decizie din graful *1* determină politica optimă din graful *2* ;

2° valorile în vîrfurile intermediare, de la sfîrșitul fiecărui pas, în graful *2*, nu coincid cu valorile calculate în vîrfurile intermediare din graful *1*. Rezultă, de aici, că drumul optim pe graful *2* nu se suprapune drumului optim pe graful *1*. Este totuși posibil acest lucru atunci cînd există o relație liniară între valorile atașate în primul graf și cele stabilite în celălalt graf.

În concluzie, considerăm că aplicarea practică a programării dinamice în etape naturale, privind optimizarea unui criteriu de eficiență propus, trebuie să pornească de la elaborarea unui graf al stărilor intermediare ; acesta permite să fixăm pozițiile variabilelor de decizie și numărului de vîrfuri la sfîrșitul fiecărei etape. Avînd acest graf construit, pe arcele fiecărei etape vom atașa valorile criteriului de eficiență, determinînd apoi valoarea totală optimă a acestuia.

Primită la 23 aprilie 1977

Institutul politehnic, Iași,
Catedra de organizare și planificare

BIBLIOGRAFIE

1. Aurian J., Boldur Gh., Lazăr S., *Cercetarea operațională în construcții.* Ed. științifică, Buc., 1967.
2. Kaufmann A., *Metode și modele ale cercetării operaționale.* Vol. **1** și **2**, Ed. științifică, 1967 și 1968.
3. Cerchez M., *Probleme de optimizare cu aplicații practice.* Ed. militară, 1970.

CONDITIONS CONCERNANT LES POSSIBILITÉS DE CONSTRUCTION D'UN GRAPHE POUR LA DÉTERMINATION DE LA POLITIQUE OPTIMA DANS UN PROBLÈME DE PROGRAMMATION DYNAMIQUE EN ÉTAPES NATURELLES

(Résumé)

On analyse en détail les conditions qui permettent la construction à l'aide de laquelle on détermine la politique optima dans un problème de programmation dynamyque en étapes naturelles. Dans ce but on constate la nécessité de la construction du graphe des états intermédiaires.

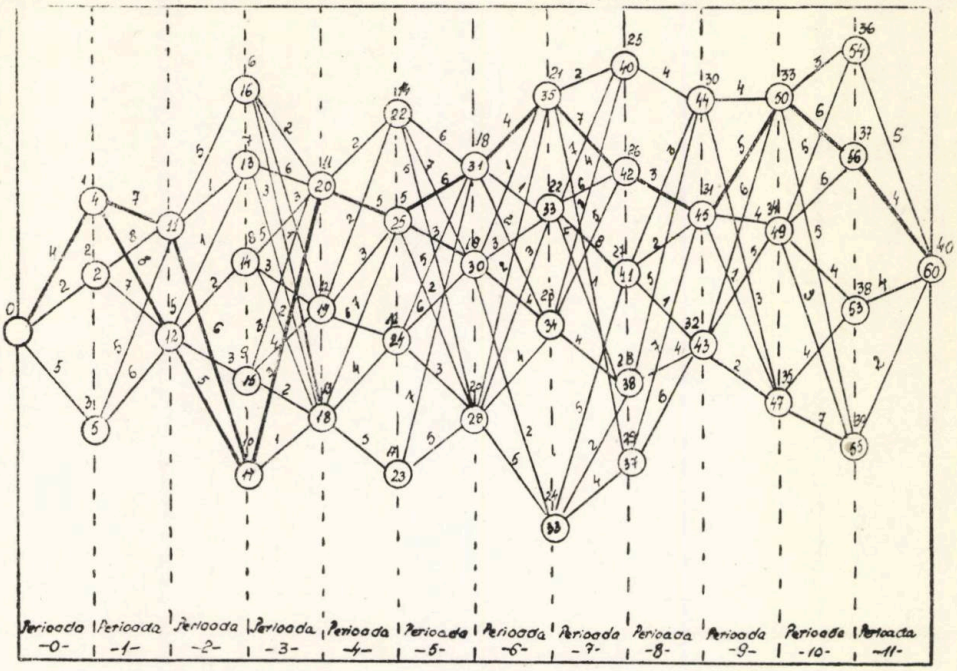

Fig. 1. — Graful stărilor intermediare privind creșterea productivității muncii.

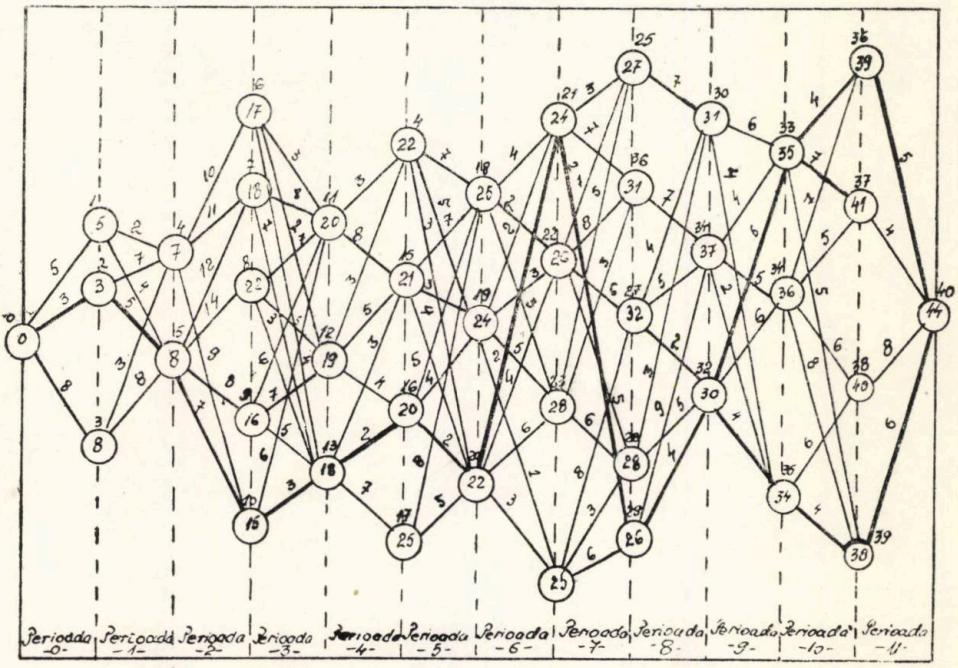

Fig. 2. — Graful politicii optime a eficienței măsurilor pentru a atinge productivitatea stabilită.

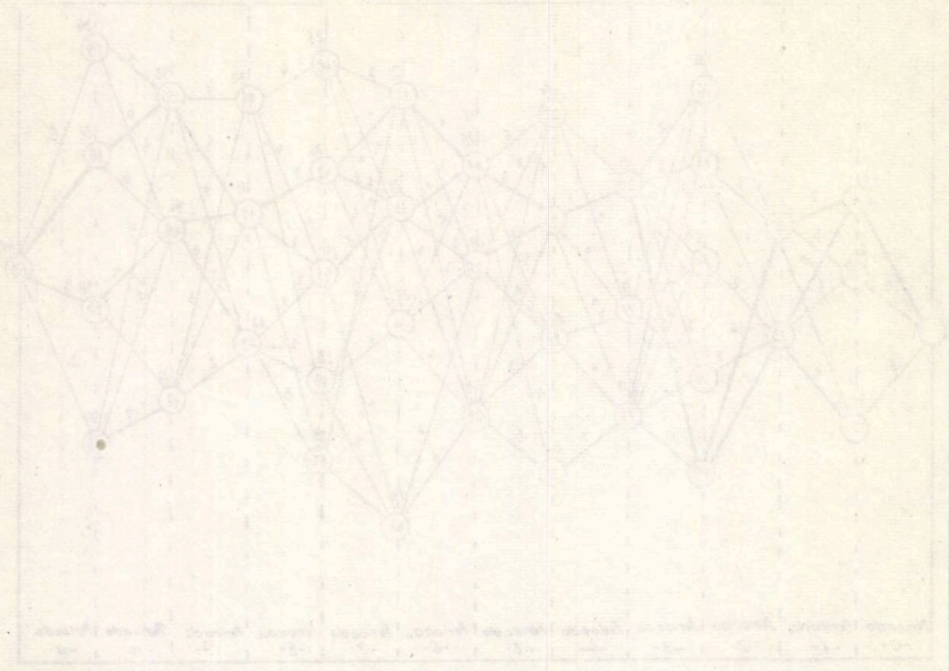

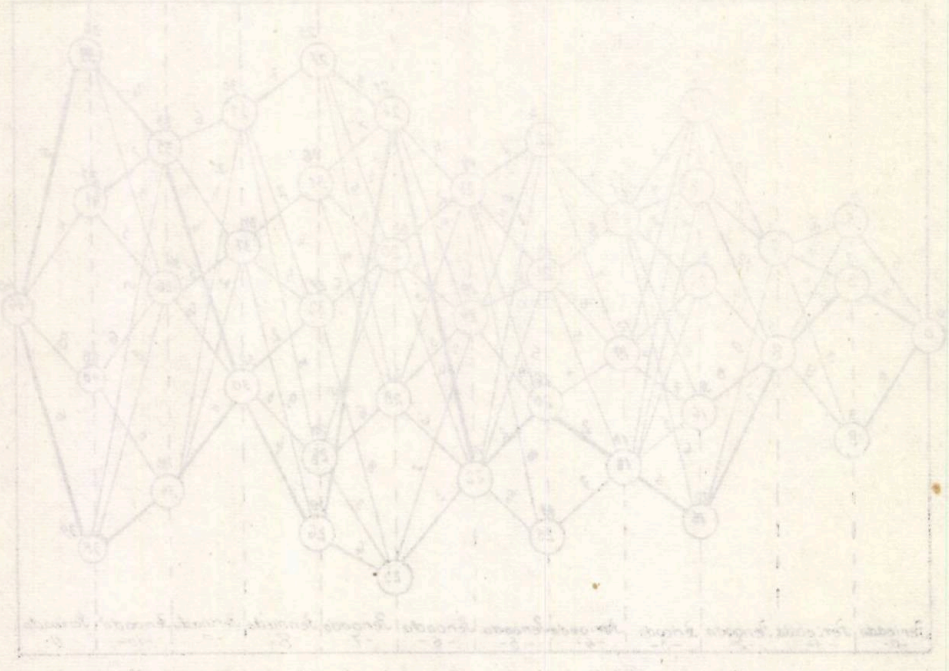

Fig. 2 — Graful politicii optime a eficienței măsurilor pentru a atinge productivitatea staționară.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI
Tomul XXIII (XXVII), Fasc. 3—4, 1977
Secția VIII
ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z. 330.115

ELEMENTE CONCRETE PENTRU PLANIFICAREA PE ETAPE A POLITICII OPTIME ÎNTR-O PROBLEMĂ DE PROGRAMARE DINAMICĂ CU ETAPE NATURALE

DE

MONICA VOICU și EUGEN POPA

Literatura de specialitate dă indicații foarte sumare în ceea ce privește planificarea pe etape a politicii optime [1], [2], [3] și anume se referă la următoarele :

a) posibilitatea de a ajunge dintr-o stare inițială S_0 într-o stare finală S_f , parcurgînd un număr determinat de etape succesive ;

b) variabilele de decizie, de care dispunem la începutul fiecărei etape ;

c) criteriul de eficiență, cerîndu-se să se determine un anumit drum pe graf, care realizează politica optimă căutată ;

d) metodica de rezolvare matematică a problemei.

La rezolvarea practică a unei probleme, aceste condiții nu sînt însă suficiente pentru construirea grafului ; mai sînt necesare o serie de elemente concrete și etape ce trebuie parcurse, care cunoscute să permită întocmirea grafului, corespunzător datelor pe care le avem la dispoziție.

Autorii prezentei lucrări au stabilit atît aceste elemente necesare, cît și etapele de lucru ce trebuie parcurse într-o succesiune logică, în cadrul cărora se evidențiază elementele găsite. În acest mod, devine posibilă construirea grafului, găsindu-se un anumit drum, care realizează politica optimă căutată.

Elementele necesare sînt următoarele :

1. *Întocmirea unei liste*, care să conțină măsurile organizatorice și tehnice care pot fi luate în fiecare etapă (cu alte cuvinte, deciziile) ; fiecărei măsuri i se asociază un număr care exprimă costul aplicării măsurii respective. Acest număr atașat unei variabile de decizie va constitui pe graf criteriul de eficacitate. Rezultă că lista de măsuri stabilește o mulțime de posibilități de decizie care ar putea fi luate în considerație la întocmirea grafului (tabelul 1).

Tabelul 1

Nr. crt.	Denumirea măsurii tehnice sau organizatorice	Valoarea în lei a costului aplicării măsurii
0	1	2

La întocmirea acestui tabel nu ne interesează ce valori vom obține în vîrfurile de la sfîrșitul fiecărei etape $k+1$, ci numai valorile corespunzătoare fiecărei măsuri, care se trec pe arcul respectiv. Valorile în fiecare vîrf al grafului se vor determina, după ce vor fi atașate toate valorile pe arce.

Înaintea întocmirii acestei liste este însă necesară o discuţie în grup, privitoare la problema luată în studiu, care să permită stabilirea unei „bănci de date" prealabile. Această discuţie are loc între specialişti din diferite domenii şi diferite locuri de muncă, care sînt preocupaţi de o astfel de problemă. În acest scop, se poate utiliza una dintre tehnicile cunoscute, ca de exemplu : brainstorming, reuniunea panel, Philips 66 etc.

2. *Stabilirea numărului N de paşi* necesari pentru rezolvarea problemei.

În principiu, fixarea acestuia depinde de noi şi-l vom lua suficient de mare, pentru a putea introduce mai multe soluţii în rezolvarea problemei, deci pentru a avea la îndemînă cît mai multe decizii, în vederea determinării politicii optime. Totuşi aceasta este funcţie şi de natura problemei, în sensul că dacă problema este mai simplă, numărul de paşi poate fi mai mic, în timp ce în cazul unei probleme mai complexe, numărul de paşi creşte.

Avînd în vedere că din punct de vedere matematic cu cît numărul de paşi este mai mare, cu atît creşte şi garanţia mai bunei rezolvări a problemei, considerăm că numărul de paşi stabilit de către specialiştii în producţie este cel corespunzător.

3. *Determinarea numărului de vîrfuri* pe graf în fiecare etapă se realizează conform metodologiei propuse de autori [4]. Apoi se întocmeşte un tabel, cuprinzînd aceste date (tabelul 2).

Tabelul 2

Nr. crt.	Etapa $0, \ldots, N$	Numărul de vîrfuri în etapa k
0	1	2

4. Din lista întocmită a măsurilor organizatorice şi tehnice *se aleg acele măsuri* pe care colectivul de specialişti le consideră a fi cele mai convenabile de aplicat, în vederea găsirii politicii optime.

Aceste decizii posibile vor fi reunite pe grupe de măsuri ; fiecărei soluţii posibile îi corespunde, conform modelului de mai jos, un simbol al deciziei, care rezultă din graful ce va fi întocmit (tabelul 3).

Coloana 3 a tabelului va cuprinde valoarea în lei a costului aplicării măsurii în fiecare etapă, deci valoarea asociată criteriului de eficacitate, valoare care se ia din tabelul 1.

Tabelul 3

Nr. crt.	Grupa de măsuri şi măsurile posibile în fiecare grupă	Simbolul soluţiei conform grafului	Valoarea în lei a costului aplicării măsurii
0	1	2	3

Dintre lucrările de mai sus, cea mai dificilă este aceea de stabilire a eficienţei fiecărei soluţii în fiecare pas, deoarece aceasta necesită o foarte bună evidenţă în întreprindere a cheltuielilor care se prevăd pentru aplicarea măsurilor fixate. Totodată, valorile corespunzătoare eficienţei, în fiecare pas, nu pot fi, la aplicarea

în practică, decît cel mult egale cu valorile iniţiale stabilite, adică în situaţia de întocmire a grafului, pe baza căruia se va soluţiona problema luată în studiu.

De asemenea folosirea uneia şi aceleiaşi soluţii în doi sau mai mulţi paşi poate conduce la valori diferite ale eficienţei în raport cu condiţiile aplicării ei.

Mai puţin dificilă este stabilirea grupelor şi a măsurilor componente ale acestora, dar destul de dificilă este repartizarea acestor soluţii posibile pe variabilele de decizie, în fiecare etapă, deci pe arcele care pleacă din fiecare vîrf (deciziile posibile).

5. *Întocmirea grafului* se efectuează ţinînd seamă că ne sînt cunoscute soluţiile, deciziile posibile (lista iniţială a măsurilor tehnice şi organizatorice, tabelul 1), deciziile posibile corespunzătoare variabilelor de decizie, ca număr în fiecare pas şi valorile în lei corespunzătoare, asociate fiecărui criteriu de eficacitate (tabelul 3).

Pe baza elementelor din tabelul 3 şi a elementelor din tabelul 4 care cuprinde în plus valorile asociate variabilelor din graful stărilor intermediare, se poate întocmi graful nostru, cu ajutorul căruia vom găsi politica optimă. Menţionăm că acest tabel stă la baza întocmirii grafului stărilor [4].

Tabelul 4

Nr. crt.	Grupa de măsuri şi măsurile posibile în fiecare grupă	Simbolul soluţiei conform grafului	Valorile asociate variabilelor din graful stărilor intermediare	Valoarea în lei a costului aplicării măsurii
0	1	2	3	4

Deci, în fond, dispunînd de graful *1*, nu avem altceva de făcut decît să înlocuim valorile asociate variabilelor de stare (coloana 3 din tabelul 4) cu valorile în lei ale costurilor aplicării măsurilor (coloana 4 din tabelul 4).

Cunoscînd drumul optim, găsit în graful nostru, vom construi un nou tabel (tabelul 5), care va conţine coloanele din tabelul 3, dar numai pentru soluţiile (deciziile) luate, precum şi o coloană nouă, cuprinzînd nominalizarea persoanelor, care răspund de o anumită grupă de măsuri. Aceasta necesită întocmirea prealabilă a unui tabel cu măsurile de pe drumul optim, grupate după un anumit criteriu (măsuri organizatorice, tehnice etc.) cu simbolizarea fiecărei măsuri.

Tabelul 5

Nr. crt.	Grupa de măsuri şi măsurile luate (decizii)	Simbolul soluţiei conform grafului	Valoarea în lei a costului măsurii luate (a deciziei luate)	Persoana (persoanele) care răspunde de aplicarea măsurilor, pe grupe
0	1	2	3	4

Observăm că dacă am considerat drept criteriu de eficienţă costul aplicării unei măsuri (care să ducă de exemplu, la creşterea producţiei, a productivităţii muncii, la reducerea cheltuielilor de producţie), atunci politica optimă ne conduce întotdeauna la un minim, anume la costul total minim al cheltuielilor, pe care trebuie să le facem pentru a realiza un anumit nivel al unui indicator economic dat.

Politica optimă ne poate conduce însă la un maxim, cînd există o relație liniară între valorile de pe arcele din primul graf și cele de pe cel de-al doilea graf. În această situație, vom obține o suprapunere a celor două grafuri, deci drumul optim va fi același.

Mai putem obține un maxim și în cazul cînd modificările stării sistemului, privind un parametru sau un sistem de parametri se realizează cu ajutorul unui criteriu de eficacitate care atinge o valoare maximă, ce ne propunem să o găsim, ca de exemplu creșterea volumului producției prin creșterea productivității muncii.

Concluzii

1. Tehnica de construcție a grafului comportă mai multe lucrări simple și ușor de realizat, care permit o întocmire rapidă și sigură a grafului.

2. În cadrul acestei tehnici se impune o discuție în grup privitoare la problema luată în studiu, care permite lămurirea ei și stabilirea unei „bănci de date".

3. Metodologia indicată în prezenta lucrare este generală pentru programarea dinamică cu etape naturale, în sensul că poate fi aplicată și în alte domenii, ca de exemplu al reducerii consumului total de materii prime, al reducerii cheltuielilor totale de producție, al creșterii volumului producției, ș.a.

4. Totodată, ea permite o fundamentare științifică a măsurilor ce trebuie aplicate pe o perioadă de timp lungă.

5. În general, metoda presupune că în graful *2* optimul pe care dorim să-l atingem este un minim fiind vorba de cheltuieli necesare pentru aplicarea unor măsuri, care conduc la un optim în graful *1* ; totuși, în multe cazuri, acest optim are și formă de maxim.

Primită la 23 aprilie 1977

Institutul politehnic, Iași,
Catedra de organizare și planificare

BIBLIOGRAFIE

1. Aurian J., Boldur Gh., Lazăr S., *Cercetarea operațională în construcții.* Ed. științifică, Buc., 1967.
2. Kaufmann A., *Metode și modele ale cercetării operaționale.* Vol. **1** și **2**, Ed. științifică, Buc., 1967, 1968.
3. Cerchez M., *Probleme de optimizare cu aplicații practice.* Ed. militară, 1970.
4. Popa E., Voicu M., *Condiții privind posibilitățile de construire a unui graf, pentru determinarea politicii optime într-o problemă de programare dinamică cu etape naturale.* Bul. Inst. polit. Iași, **XXII (XXVIII)**, *3—4*, s. VIII (1977).

ÉLÉMENTS CONCRETS POUR LA PLANIFICATION PAR ÉTAPES DE LA POLITIQUE OPTIMA DANS UN PROBLÈME DE PROGRAMMATION DYNAMIQUE EN ÉTAPES NATURELLES

(Résumé)

Dans cet ouvrage on présente la méthodologie de la planification par étapes de la politique optima, dans un cas concret d'un problème de programmation dynamique, en étapes naturelles.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI
Tomul XXIII (XXVII), Fasc. 3—4, 1977
Secția VIII
ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z. 331.024

UNELE ASPECTE PRIVIND FLUCTUAȚIA FORȚEI DE MUNCĂ ÎN CONSTRUCȚII

DE

AURORA DIMA și M. DIMA

Spre deosebire de industrie, în construcții recrutarea cadrelor este o problemă mult mai complexă și mai dificilă. Recrutarea forței de muncă în industrie într-o perioadă relativ scurtă, se face o singură dată, la punerea în funcțiune a întreprinderii. Ulterior recrutarea de cadre apare numai ca o completare a efectivului existent, ca urmare a dezvoltării întreprinderii și a cauzelor de alt ordin (pensionări, decese, plecări). Recrutarea forței de muncă în construcții se face aproape permanent, numărul noilor angajați ajungînd la 60—80 muncitori pe zi. Practic, odată cu deschiderea unui nou șantier se pune problema recrutării de forță de muncă în număr mare într-o perioadă scurtă.

Recrutarea forței de muncă în construcții mai prezintă și alt aspect. Dat fiind specificul lucrărilor de construcții, planul de producție al întreprinderilor și șantierelor este diminuat în lunile de iarnă cînd se înregistrează o restrîngere a activității, mai accentuată sau mai puțin accentuată, în funcție de specificul lucrărilor. Îndeplinirea programului anual de producție se face prin planificarea unor realizări mai mari în lunile cu timp favorabil pentru construcții (martie—octombrie). Acest fapt duce la creșterea necesarului de forță de muncă în aceste luni.

În perioada cu timp favorabil pentru construcții, recrutarea forței de muncă este îngreunată însă datorită :

a) intensificării activității de construcții pe întreg cuprinul țării ;

b) intensificării muncilor agricole, deoarece principala sursă de muncitori pentru construcții este încă în mediu rural.

Avînd în vedere că tocmai în această perioadă pe șantier forța de muncă este solicitată mai mult, recrutarea muncitorilor se face în condiții de necesitate. Neputîndu-se urmări o selecție prealabilă se pune problema de a forma, a califica, a dezvolta aptitudinile de muncă ale oamenilor care se găsesc și așa cum se găsesc, pentru a nu lăsa locurile de muncă descompletate.

Analiza motivației muncitorilor constructori pe care am întreprins-o pe mai multe șantiere, a scos în evidență importanța pe care o au cursurile de calificare pentru atragerea și menținerea cadrelor. Sondajul de opinii l-am făcut prin metoda cercetării selective. Selecția am făcut-o în funcție de indicatorul vîrstă ca fiind indicatorul cu cele mai multe grupe. Rezultatele sondajului de opinii sînt redate în tabelul 1, din care se observă că ponderea cea mai mare o au motivațiile pentru calificare și nevoile unui cîștig mai bun.

Dacă se reprezintă grafic primele două motivații în raport cu vîrsta, se constată variații importante, așa cum rezultă din fig. 1. În general, pînă la vîrsta de 45 de ani motivația calificării are valori pozitive, cele mai mari fiind la grupa de vîrstă de pînă la 25 de ani. Valorile negative ale grupelor *IV*, *V* și *VI* la calificare și valorile pozitive ale acelorași grupe la motivația cîștig, au același sens și anume : preponderența intereselor materiale față de atracția spre calificare. La grupele de vîrstă tinere, extremitatea valorilor pozitive la prima motivație și a celor negative la a doua motivație, au, de asemenea, același sens, și anume, preferințele grupelor de vîrstă tinere au preponderență pentru profesionalizare.

Tabelul 1

Nr. crt.	Grupele de vîrstă	Motivația		
		calificare %	cîștiguri bănești %	alte cauze %
I	pînă la 25 ani	57,3	18,6	24,1
II	26 — 30 ani	48,2	38,4	13,4
III	31 — 35 ani	46,0	44,5	9,5
IV	36 — 40 ani	43,5	46,0	10,5
V	41 — 45 ani	40,0	48,4	11,6
VI	peste 45 ani	27,8	50,3	21,9

Cele de mai sus arată clar importanța pe care trebuie să o acorde întreprinderile și șantierele de construcții, problemei calificării muncitorilor la locul de muncă și prin cursurile de ridicare a calificării organizate pe șantiere.

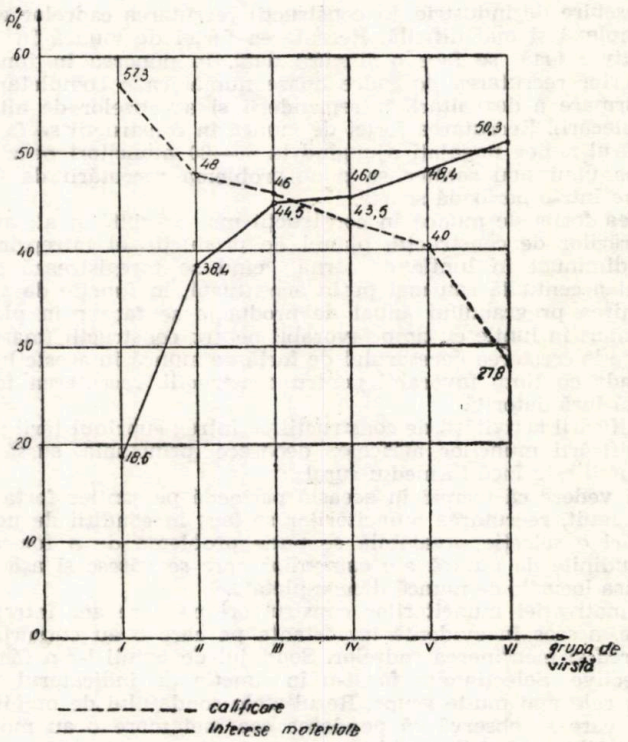

Fig. 1

În legătură cu recrutarea și formarea cadrelor în construcții trebuie luat în considerație procesul mutațiilor profesionale. De regulă, șantierele de construcții absorb mai întîi forța de muncă locală care se formează ca muncitori constructori prin calificarea la locul demuncă sau prin cursurile de ridicare a calificării. La terminarea lucrărilor, acești muncitori sînt în general interesați să rămînă pe loc, dar nu se mai întorc în mediul rural, ci se angajează la întreprinderea nou construită, schimbîndu-și profesia.

Este semnificativ în acest sens următorul exemplu : în oraşul Gh. Gheorghiu-Dej, între anii 1960—1965, numărul de muncitori industriali a crescut de la 1 533 la aproape 11 000, în timp ce în construcţii, în acea perioadă, s-a produs un fenomen invers, de scădere a muncitorilor constructori de la 10 667 la 3 498 în anul 1965. Cei peste 7 000 de muncitori plecaţi din construcţii s-au angajat, de regulă, la combinatele petrochimiei nou construite.

Acest proces de mutaţie profesională se înregistrează şi atunci cînd şantierele construiesc obiective industriale care nu necesită un număr mare de muncitori la punerea lor în funcţiune. Şi în aceste cazuri, dintre muncitorii localnici, numai o parte rămîn constructori, ceilalţi se angajează la diverse întreprinderi industriale din localitate.

Acest aspect al fluctuaţiei forţei de muncă poate fi privit sub forma concurenţei pe care industria o face sectorului de construcţii, concurenţă din care sectorul de construcţii, datorită particularităţilor sale este dezavantajat.

Dintre particularităţile specifice producţiei de construcţii, cele care au o influenţă hotărîtoare asupra fluctuaţiei forţei de muncă, considerăm că sînt următoarele:

a) provizoratul şantierelor de construcţii, chiar cînd acestea durează mai mulţi ani ;

b) caracterul dur al muncii în construcţii (executarea lucrărilor în aer liber sub directa acţiune a agenţilor atmosferici, în subteran sau pe schele la înălţime, munci fizice grele etc.).

Concluzii. Din cele arătate în lucrare, rezultă că pentru combaterea fluctuaţiei forţei de muncă în construcţii trebuie avut în vedere următoarele :

1. Combaterea fluctuaţiei forţei de muncă în construcţii trebuie începută încă din faza de recrutare a forţei de muncă.
2. Cunoaşterea motivaţiei muncitorilor veniţi pentru angajare constituie un mijloc eficient de prevenire a fluctuaţiei.
3. Cursurile de calificare organizate pe şantier şi posibilitatea calificării la locul de muncă au un rol foarte important în atragerea şi permanentizarea grupelor de vîrstă tinere în construcţii.
4. La formarea muncitorilor constructori trebuie avut în cedere procesul mutaţiilor profesionale, care constituie una din cauzele fluctuaţiei, datorită particularităţilor producţiei de construcţii.

Institutul politehnic, Iaşi,
Catedra de organizare şi planificare

Primită la 23 martie 1977

BIBLIOGRAFIE

1. Ceauşescu N., *Raport la cel de al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român.* Ed. polit., Buc., 1974.
2. Boncuţ R., Grigorovici D., Butoi M., *Cartea normatorului din construcţii montaj.* Ed. tehn., Buc., 1976.
3. Dima A., *Contribuţii la organizarea locului de muncă în construcţii.* Teză de doctorat, Timişoara, 1972.
4. Sonea G., Sileţchi M., *Creşterea planificată a productivităţii muncii. Exemplificări din construcţii.* Ed. tehn., Buc., 1973.

QUELQUES ASPECTS DE LA FLUCTUATION DE LA FORCE DE TRAVAIL DANS LE DOMAINE DES CONSTRUCTIONS

(Résumé)

Les auteurs s'occupent ici de certaines manières de combattre la fluctuation en considérant les facteurs objectifs qui sont liés à des particularités de la production des constructions, tout en proposant des méthodes scientifiques pour arriver à la permanence des travailleurs sur les chantiers.

Coli de tipar 3,25

Întreprinderea poligrafică Iași
Str. Vasile Alecsandri nr. 6 — Iași

1978 AUG 8

40822